

(૨)

જૈનતત્ત્વશોધક ગ્રંથ.

ણાણા દ્વાર, ૧૬ સમવતાર દ્વાર, ૧૭ પ્રકૃતિ અપ્રકૃતિ દ્વાર, ૧૮ જાવ દ્વાર, ૧૯ ક્વચ, ગુણ, પર્યાય દ્વાર, ૨૦ ક્વચ, ક્ષેત્ર, કાલ, જાવ ગુણ દ્વાર, ૨૧ ઉત્પાદ, વ્યય, ધ્રુવ દ્વાર, ૨૨ તલાવ દૃષ્ટાંત દ્વાર, ૨૩ નવ પદાર્થમાં નેગા જૂદાનો દ્વાર, અને ૨૪ હેય, ક્ષેય, ઉપાદેય દ્વાર.

હવે તેમાંથી પ્રથમ નામદ્વાર કહે છે.

૧ જીવ, ૨ અજીવ, ૩ પુન્ય, ૪ પાપ, ૫ આશ્રવ, ૬ સંવર, ૭ નિર્જ્જરા, ૮ વંધ અને ૯ મોક્ષ. इति प्रथम नामद्वार.

હવે બીજો લક્ષણદ્વાર કહે છે.

૧ ચેતન લક્ષણ તે જીવ, ૨ અચેતન લક્ષણ તે અજીવ, ૩ જીવને સુખ આપનાર તે પુન્ય, ૪ જીવને દુઃખ આપનાર તે પાપ, ૫ શુક્ષ્માશુક્ષ્મ કર્મ આશ્રવે તે આશ્રવ, ૬ આવતાં કર્મને રોકવાં તે સંવર, ૭ પૂર્વનાં કર્મ સ્વપાવવાં તે નિર્જ્જરા, ૮ શુક્ષ્માશુક્ષ્મ કર્મનું વાંધવું તે વંધ અને ૯ શુક્ષ્માશુક્ષ્મ કર્મથી મુક્તિવાળું તે મોક્ષ. इति बीजो लक्षणद्वार समाप्त.

હવે ત્રીજો જંદદ્વાર કહે છે.

પ્રથમ જીવનાં જંદ-૧ શુદ્ધ જીવ અને ૨ અ

श्री
जैनतत्त्वशोधकग्रंथ.

पणा जप्पजीवोने जैनधर्मनुं जाणपणुं पवाने छर्ये
उपायी प्रसिद्ध करनार

शा त्रिजोवनदास रुग्नाथदास.

तथा

शा गोटालाल मोतीचंद.

अमदावाद

मुनिपत्र प्रिन्टिंग प्रेस कंपनी लिमिटेड.

(नवे हद साक्षी)

सं. १९५३

सं. १९५३

किंमत एक रुपियो.

शुद्ध जीव, शुद्ध जीव ते कर्म कलंक रहित तिरु जग
वानना जीव अने अशुद्ध जीव ते कर्म कलंक सहित
चौद गुणवाणे वर्तता संतारी जीव. ते संतारी जीव
ना चौद जेद. ते आ प्रमाणे—१ सूक्ष्म ऐक्य, २ वा
दर ऐक्य, ३ वेदंज्य, ४ तेदंज्य, ५ चैरेंज्य, ६
असंज्ञी पंचेंज्य अने ७ संज्ञी पंचेंज्यः ए तातेना भ
पर्याता अने पर्याता, ए प्रकारे तात ७ चौद जेद घया.

इवे अजीवना वे जेद—१ नपि अजीव, अने २
अल्पि अजीव, तथा पांच जेद. ते आ प्रमाणे—१ ध
र्मास्तिकाय, २ अयर्मास्तिकाय, ३ आकाशास्तिकाय,
४ कायास्तिकाय, अने ५ पुद्गलास्तिकाय, वखी उ
त्तर जेदे चौद प्रकारे, ते आ प्रमाणे—१ धर्मास्तिकाय,
२ अयर्मास्तिकाय, ३ आकाशास्तिकाय, ए ऐक्य जा
तिना त्रण त्रण जेद ते—१ खंव, २ देहा ने ३ प्रदेश एम
त्रिगुणा करतां नव जेद घया, तेनी साथे १० काल,
अने पुद्गलास्तिकायना १ खंव, २ देहा, ३ प्रदेश
अने ४ परमाणु पुद्गलः ए चार जेद मेलवतां चौद
जेद घया.

इवे पुण्यना वे जेद—१ उच्य पुण्य अने २ नाव
पुण्य, तथा उत्तर जेदे नव प्रकार ते आ प्रमाणे—१ अ
न्न पुण्य, यावन ९ नमस्कार पुण्य.

यावद शब्दे नव प्रकारनु पुण्य समझ

प्रतिष्ठानां या पुस्तकानां भाषाया उपायवा संबंधी
मयं प्रकाशना इष्ट स्थायीन साध्या वे.

(A)

जैनवत्त्वशोधक ग्रंथ.

हवे पापना वे जेद-१ इव्य पाप अने २ जाव पा
प. तथा उत्तर जेदे अठार प्रकारे, ते आ प्रमाणे-१
प्राणातिपात *यावत् १० मिथ्यात्वदर्शित इव्य.

हवे आश्रवना वे जेद-१ इव्य आश्रव अने २
जाव आश्रव, तथा पांच जेदे, ते आ प्रमाणे-१ मिथ्या
त्व, २ अग्रत, ३ प्रमाद, ४ अशुज योग अने ५ कपा
य. वली उत्तर जेदे वीश प्रकारे, ते आ प्रमाणे-१ मि
थ्यात्व, २ अग्रत, ३ प्रमाद, ४ अशुज योग, ५ कपाय,
६ प्राणातिपात, ७ मृपावाद, ८ अवज्ञादान, ९ मैथुन,
१० परिग्रह, ११ श्रोतेंद्रिय, १२ चक्षुर्इंद्रिय, १३ श्रोत्रें
द्रिय, १४ रसेंद्रिय अने १५ स्पर्शेंद्रिय ए पांचे इंद्रि
न संवरे ते, १६ मन, १७ वचन अने १८ काया, एत्रणे
योगन संवरे ते, १९ जंमोपगरण अयत्नार्थी ले मूके
ते अने २० सुचिकुसग करे ते.

हवे संवरना वे जेद-१ इव्य संवर अने २ जाव
संवर तथा पांच जेदे, ते आ प्रमाणे-१ समकित ते
संवर, २ व्रत पञ्चस्काण ते संवर, ३ अप्रमाद ते संवर,
४ अकपाय ते संवर, अने ५ शुज योग ते संवर. वली
उत्तर जेदे वीश प्रकारे, ते आ प्रमाणे-१ समकित, २
व्रत पञ्चस्काण, ३ अप्रमाद, ४ अकपाय, ५ शुज यो

પ્રસ્તાવના.

સુફ વંચુનની પવિત્ર સેવામાં અર્જ ગુજારવામાં આવે છે કે, આપણને અનાદિ કાલથી જવન્નમણ રૂપ ચક્રમાં પર્યટન કરવાનું કારણ શુદ્ધ દેવ, શુદ્ધ ગુરુ, શુદ્ધ ધર્મની શ્રદ્ધા નહીં આવવાથી થયું છે. માટે દેવ ગુરુને ધર્મની ઘરાબર શુદ્ધ રીતે ઝંજલાણ કરવામાં ચૂકવું નહીં. કેમ કે, મુખ્ય રીતિમાં શ્રદ્ધા શુદ્ધ ૧, અનુનાતના શુદ્ધ ૨, અનુપાલના શુદ્ધ ૩, વિનય શુદ્ધ ૪, જાવ શુદ્ધ ૫, એ પાંચ પ્રકારની શુદ્ધિ કરવાથી જીવને જન્મ જરા મરણની દુઃખ રૂપી અટવી ઝલ્લંઘીને મોક્ષ રૂપ નગરમાં નિર્વિઘ્નપણે પહોંચી શકવામાં વાર લાગશે નહીં. તે પાંચ શુદ્ધિ છે, તેમાં પણ શ્રદ્ધા શુદ્ધ તે મુખ્ય છે. તે માટે ગુરુગમથી શ્રદ્ધા શુદ્ધ કરવી; એ આપણો મુખ્ય ધર્મ છે. કારણ કે, હાલ આ હુપમ પાંચમા આરામાં જૈનવર્મમાં અનેક મત મતાંતરોનો વિસ્તાર પામવાથી મતિ મૂઝાસે છે તેવડના જાગમાં શંકાદિક દોષ ઉત્પન્ન થયાનો સંજવ થયા જેવું કેટલાકને થઈ પડે છે. માટે તે દોષોનો નિર્ણય કરવા સારું વારંવાર જૈની ગ્રંથો, આગત જે મહાપુરુષો ઘણો પરિશ્રમ કરીને પરોપકારને માટે બનાવી ગયા છે, તે

ग, तथा ६ प्राणातिपात, ७ मृषावाद, ८ अदत्तादान, ९ मैथुन अने १० परिग्रह ए पांचेनुं विरमण, तेम ज ११ श्रोतेंद्रिय, १२ चक्षुर्द्वय, १३ घ्राणेंद्रिय, १४ र तेंद्रिय अने १५ स्पर्शेंद्रिय ए पांचे इंद्रिने संवरे, तथा १६ मन, १७ वचन अने १८ काया ए त्रण योगने संवरे, तेम ज १९ जंमोपगरण यत्नाए ले मूके, अने २० तुचि कुस्तग न करे.

हवे निर्झराना वे जेद-१ इय निर्झरा अने २ जाव निर्झरा. तथा उत्तर जेदे वार प्रकारे. ते आ प्रमाणे-१ अनशन, २ उनोदरि, ३ वृत्तिसंक्षेप, ४ रस्त परित्याग, ५ कायकेश अने ६ इंद्रियपडितंलीनता, तथा ७ प्रायश्चित्त, ८ विनय, ९ वैयावच्च, १० सद्भाय, ११ ध्यान, अने १२ कान्तस्तग.

हवे वंधना वे जेद-१ इय वंध अने २ जाव वंध. तथा उत्तर जेदे चार प्रकारे. ते आ प्रमाणे-१ प्रकृतिबंध, २ स्थितिबंध, ३ अनुजागबंध अने ४ प्रदेशबंध.

हवे मोहना वे जेद-१ इय मोह अने २ जाव मोह. तथा उत्तर जेदे चार प्रकारे. ते आ प्रमाणे-१ ज्ञान, २ दर्शन, ३ चारित्र अने ४ तप. इति ब्राजो जेदघार समाप्तम्.

તેનો લાજ પ્રમાદાદિકને વશ કરીને તથા પોતાના મતાનિમાને કરીને લઈ શકવાને અશક્ય થવાથી શીંકા રૂપ થંકૂર ઝગીને પ્રાપ્તે ઇત્સૂત્ર પ્રરૂપણા રૂપ મ્હોટું વૃક્ષ થઈને ધર્મથી નૃપ્ત થવા રૂપ ફલ પ્રાપ્ત થાય છે; અને તે પોતે તો તે હાલતને પહોંચે છે, પણ બીજા નવ્ય જીવોને પણ ઇન્માર્ગ રૂપ જાલમાં ફસાવીને હુન્કૃત્ય રૂપ કાંટે વીંધીને નરક નિગોદ હુરગતિના હુઃખ રૂપ સ્થાનકમાં હડશેલી મૂકીને જન્મો જન્મની ચરાચી કરાવવામાં પાછો પગ હલાવતા નથી. તે વધાંય પાપ કરતાં ઇત્સૂત્ર પ્રરૂપીને બીજાને અવલે રસ્તે ચડાવવા જેવું બીજું કાંઈ હનિયામાં મ્હોટું પાપ નથી. પ્રિયવંધુન! જુવ કે, કોઈ જીવ મોહનીકર્મના તદ્દયથી ચારિત્રથી નૃપ્ત થશે, તો તે ફક્ત એક પોતાના આત્માને જ હુર્ગતિનાં દારુ સુહાં કરીને તેમાં પ્રવેશ કરશે, પણ જે પુરુષો શ્રદ્ધાથી નૃપ્ત થયા છે તે પોતે તો મિથ્યાત્વ રૂપ ઝેરનો પ્યાલો પીને વેઠા છે અને બીજા જે કોઈ વાલા ઝોલા નવ્ય જીવ હોય, તેને પણ તે પ્યાલો પાવાને તત્પર જ છે; અને તે પાઈને કર્મ રૂપ નિશામાં સૂવે ગરકાવ કરી દે છે કે, તેને ફરીથી સમકિત રૂપ વોધિવીજ પામવું ઘણું જ મુશ્કેલ પડે. તેથી વિવેકીન, આ મનુષ્ય જન્મ દશ દ

હવે ચોથો દૃષ્ટાંતઘાર કહે છે.

જીવનું ચૈતન સદ્ગુણ તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જે જાણવું, દેખવું અને વપયોગ તે ચૈતન છે. તે જીવનો ગુણ છે. જીવના ગુણને જીવ કહીએ. જેમ ગોલનો ગુણ તે મિઠાશ, તેમ જીવનો ગુણ તે ચૈતન. જેમ ગોલને મિઠાશ એક, તેમ જીવને ચૈતન એક.

અજીવનું અચૈતન લક્ષણ જે જડ રૂપ, તેના પાંચ જેદ. ત્યાં ૧ ધર્માસ્તિકાયનો ચલણ ગુણ તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ માગલાંને ગતિ કરતાં પાણીનો આધાર, અને પાંગલાંને લાકડીનો આધાર, તેમ જીવ પુરુષ ગત પરિણમ્યાને ધર્માસ્તિકાયનો આધાર. ૨ અધર્માસ્તિકાયનો સ્થિર ગુણ તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ સ્ત્રબ્ધકાલે તૃપાદ પીડિત પંથીને તરુઘાયાનો આધાર, તેમ સ્થિત પરિણમ્યાં જીવ પુરુષને અધર્માસ્તિકાયનો આધાર. ૩ આકાશાસ્તિકાયનો અવકાશ ગુણ તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ ઘરડામાં એક દીવાની ગ્યોતિના પરમાણુ સમાય, તેમ દરજાર દીવાની પ્રજ્ઞા પણ સમાય. તથા જેમ પાણીના નોટામાં પનામાં સમાય, પૃથ્વીમાં સ્વીજી સમાય, તેમ એક આકાશ પ્રદંડમાં એક, બે પાચન અને ના પચ્છાણ ૪ ૪ ફાલેને વર્ષના લક્ષણ તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ કોડક વાવક જન્મ્યો હોય,

छांते वारंवार मलबो घणो ज मुद्रकेज ठे. तेमां वली जैनधर्म, शास्त्रनुं श्रवण, प्रभुना वचन उपर श्रद्धा, पांच इंद्रि परवडी, तनुहलो जोग, दीर्घायु विगेरेनो योग मजबो डुर्बज ठे.

इवे मनुष्य जन्म पवित्र करवा माटे आपणा जे पूर्वाचार्यो के जेनणे आपणा उपर घणो ज अनुग्रह करी मिण्यात्व रूप उवटवाट्यी तन्यकत्व रूप घोखमार्गे चडाववाने अने वली परोपकारने माटे, आ "जैनतत्त्वशोयक" नामनो ग्रंथ महा दयाना सागर अने पंनितमां शिरोमणी एवा महत्पुरुष श्री श्रीकमदातजी महाराज जेठ मारवाडमां थइ गया ठे. तेठ वनावीने आपणने वद्दीश करी गया ठे के, जेनो साज आपणापी न खेवाय तेठखो थोडो ज ठे. कारण के जेनी अंदर दया, दान, पुन्य, नीति, त्याग, वैराग, उत्तर्गमार्ग, अपवादमार्ग, निश्चय, व्यवहार, स्वतमय स्थापन, परतमय उठापन विगेरेनो एवो तो आवेहूव चितार आप्यो ठे के, ते वांचवायी जिनें इना मार्गनी खरेखरी शुं खूबी ठे ? ते आपणा जाण वामां आख्या शिवाय रहेइ ज नही, पण ते ग्रंथने विपमदृष्टिथी नही वांचतां नमदृष्टिथी वांचइ तेने अमृत रत्न रूप जरूर थइ पडवायी ते उन्मार्ग ठोडी

पठी ते वाल्यावस्थावाजो धाय, पठी तरुण धाय, प
ठी वृद्ध धाय, जो के ते जीव तो सदाय सरखो ठे, पण
वाल, तरुण अने जरानो करनार ते काल. कालने प्र
चावे जीवने पुज्जल नवी नवी अवस्था घरे ठे पण
ते जीवने पुज्जनो झ्य तो विनाश पामतो नधी; प
रंतु पर्याय पलटे ठे. त्यां दृष्टांत—जेम कोइए सोनानी
मुड्डी (वींटी) घडावी, पठी तेने जागीने मुरकी घ
डावी, पठी तेनी कंठी घडावी, एम नवी नवी अव
स्था घरे, पण पोताना झ्यनो विनाश न धाय; तेम
पुज्जल पण परमाणु हीप्रदेशिकादिक अनंतप्रदेशी लु
धी नवां नवां रूप अवस्था घरे, परंतु पुज्जनो अपुज्जल
धाय नही. जेम सोनानो आकार फरे, पण सोनापणुं
न फरे; तेम जीवना पुज्जल पण न फरे.

इहां कोई अविवेकी माणस एम कहे ठे के, 'जे
जे शाश्वति वस्तु, ते जीव पुज्जल. जे जे अशाश्वति
पाळटे ते काल कहीए. जेम जीवना पर्याय नरका
दिक, तीर्थंकरादिक अने पुज्जना पर्याय लाकडीआ
दिक नाम ते सर्व फरी जगे, माटे ते शाश्वत नही. जे
शाश्वत नही ते काल. ते कारण माटे तीर्थंकरपणुं ते
जीव नही, चारित्र ते जीव नही. नरकादिक ते जीव
नही अने परमाणुआ ते पुज्जल नही' जे आवी रीते

सड़कने रस्ते चढ़वा शिवाय रहेहो ज नहीं. आ पवि
त्र ग्रंथना बनाववावाला पंक्तितोनी पंक्तिमां गणाता
रुता, पण तेमणे विषमदृष्टिपी अथवा पोतानी म
हना बघारवा माटे अथवा वाद विवादने माटे आ
ग्रंथ बनाव्यो नथी, पण फक्त एकांत शास्त्रना न्याये
परोपकार बुद्धिये बनाव्यो ठे. माटे ते पुरुषना आप
णे आनारी ठीए. ते दरम्यानमां कोशने ते बांचवा
पी दोष उत्पन्न अहो, तो ते महात्मा पुरुषोने शिर
दोष नथी, तेम ते ग्रंथनो पण दोष नथी. केमके हो
लही तो बणी मीठी ठे, पण ते छंटने विष रूप थइ
पड़े ठे. यज्ञी सारने साकर विष रूप अने बायसने
डाह विष रूप थइ पड़े ठे, पण तेमां दोस्तडी साकर
के, डाहनो दोष नहीं, पण ते पाविष्ट जीवोना प्रार
ब्धनो दोष ठे. तेम आ ग्रंथ दोस्तडी साकर ने डाह
थकी पण अधिक मधुर रसवालो उतां जारेकर्मि
जीव छंट, मर अने बायस जेवाने विष रूप थइ प
ड़ो तो तेमां ते महात्मा पुरुषनो दोष नथी. माटे
विवेकीसो. आ ग्रंथन पढ़ वाच वाचवार्थ। तेनी पं
क्तिको मुख. उ न अक्षरकाने ज्ञातवामा थोदुं ज आ
वुं. पण उ वेदशास्त्रने ना बणी ज प्रिय थइ पढ़
हो वर तेन वरवाच वाचवार्थ। तेनी मंगली मृ

બોલે તે એકાંત હુર્નયના સ્થાપનાર જાણવા. એમ ઘો
 લતાં સૂત્રનાં ઘણાં વચનોને વિરોધ આવે છે, ઘણા પા
 ઠનું ઇષ્ટાપન થાય છે. સૂત્રમાં ઠામ ઠામ નરકાદિકને
 જીવ કહ્યા છે. બાલ, તરુણ અને તીર્થંકરાદિક તે સર્વે
 જીવની અવસ્થા છે. જીવની અવસ્થાને જીવ કહીએ.
 તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ મુશ્કિને સોનું કહીએ, તેમ ન
 રકાદિકને જીવ કહીએ. इहां कोइ एम कहे के,
 “ज्यारे तमे जीवनी अवस्थाने जीव कहो गे, त्यारे
 काल कोने कहो गे?” तेनो उत्तर “जे जीवनी अव
 स्था ते कास न कहीए, पण जे अवस्थानो करनारो
 अने चंद्रमा सूर्यना मांमलानुं फरवुं तेने काल कही
 ए. जे कारण माटे काल तो अदीदीपमां ठे पण अ
 दीदीप बदर नथी अने अवस्था तो सर्व लोकमां
 ठे, ते कारण माटे ममय, घडि, अने दिवस प्रमुखनो
 यसांगो ते काल कहीए. श्री उत्तराख्यपन सूत्रना अ
 षाद्वीशमा अख्यपनमां कहुं ठे के, “वत्तणा लसकपो
 कात्रो ” इति वचनान् “एगंतं च पुटतं च” इत्यादि
 “पञ्चाणं तु सम्काणं ” एम कहुं ठे.

इवे पुन्य अने पाप ए वत्तेનું દૃષ્ટાંત જેગું કહે
 ઠે. પુન્ય તે મુમ્મદાના અને પાપ તે કુઃમદાતા, એ વત્તે
 રૂમં વર્ણનામ ઠ ગ્યા દૃષ્ટાન-જેમ પચ્ચ આહાર તે

वी मालम पडी आवशे के, आ महात्मा पुरुषे पो
तानी केवी अनहद बुद्धि चापरी ठे ? के, ते वाचकव
र्गने आश्चर्य थया शिवाय रहेसे ज नही. आ ग्रंथ घ
ण वर्पथी वनेलो ठे, पण अमारा जाणवामां टूंक
मुदतथी आव्यो ठे तेथी तेने घणी जग्याये प्रसिद्धि
मां पोडो ज मालम पडतो जाणी आपणा स्वधर्मि
वर्गने सरखो लाज लइ शकवाना इरादाथी अमोये
ठपावी प्रसिद्ध करयो ठे. आ ग्रंथनी प्रत मारवाडथी
अमोने मलवाथी ते वांचतां तेमां केटलीक जग्याए
अशुद्ध होय तेम मालम पडवाथी तेमां तत्त्वी लइने
वनतां सुधी शुद्ध करयो ठे, तो पण तेनी अंदर कोइ
जग्याये झूज चूक रही होय तो सङ्गनवर्ग सुधारी
ने वांचवानी कृपा करइो.

तथास्तु !

શાતાકારી છે અને અપચ્ચ આહાર તે અશાતાકારી છે; પરંતુ કોઈક જીવને પચ્ચ આહાર વધે, અને અપચ્ચ આહાર ઘટે, ત્યારે તે નિરોગી થાય. વલી જેમ જેમ પચ્ચ આહાર ઘટે, અને અપચ્ચ આહાર વધે, તેમ તેમ તેને રોગ વ્યાપતો જાય. જ્યારે પચ્ચ આહાર અવ્ય હોય અને અપચ્ચ આહાર ઘણો હોય, ત્યારે તે સરોગી થાય અને જ્યારે વધે આહાર વૂટે, ત્યારે તેનું મરણ થાય. એમ જીવને પણ પુન્ય પાપ બેહુ આહાર તુલ્ય જાણવાં. જ્યારે પુન્ય વધે અને પાપ ઘટે, ત્યારે સુખ પામે, વલી જ્યારે પુન્ય ઘટે અને પાપ વધે, ત્યારે હઃખ પામે. પુન્ય અને પાપ એ બેહુ વૂટેથી મોઠા થાય, પણ સંતારી સર્વ સંયોગી જીવને પુન્ય પાપ બેહુ નિમાય ઉદયનાવ પામીએ. પણ એવો જીવ કોઈ નહીં. આં પ્રશ્ન—“જો સર્વ જીવને પુન્ય પાપ છે, તો કોઈ જીવ પુન્યવંત કહ્યા છે અને કોઈ પાપવંત કહ્યા છે તે કેમ?” તેનો ઉચર—“તે આહારને જ દૃષ્ટાંતે.” જ્યારે જેને જેટલી અધિકતા દોષ તે કહીએ. જ્યારે જીવને શુભ કર્મનો ઉદય ઘણો હોય, અને અશુભ કર્મનો ઉદય અવ્ય હોય, ત્યારે દેવતા પ્રમુખની ગતિ પામે. તે પુન્યવાન કહીએ નિરોગતા પચ્ચ આહારની પેઠે. વલી જ્યારે અશુભ કર્મનો ઉદય ઘણો દોષ, અને શુભ કર્મનો

अनुक्रमणिका.

निर्याक.	विषयनु नाम.	पृष्ठाङ्क.
१	नामद्वार.....	२
२	लक्षणद्वार...	२
३	भेदद्वार.	२
४	दृष्टांतद्वार..	६
५	बौलघ्वाणद्वार ...	१७
६	कृष्णद्वार	११७
७	आत्माद्वार... ..	१२०
८	सायधनिर्यधद्वार... ..	१२१
९	रूपिभरूपिद्वार	१२२
१०	जीयाजीयद्वार	१३०
११	शुभाशुमद्वार... ..	१३४
१२	धर्मकर्मद्वार... ..	१३५
१३	माहा मनाहाद्वार... ..	१३६
१४	नित्यानित्यद्वार..	१३७
१५	शुण्ठायाद्वार . . .	१४१
१६	समयताद्वार.	१४८
१७	प्रकृति अकृतिद्वार . . .	१५१
१८	भावद्वार	१५२
१९	द्रव्य, गुण, वर्णायद्वार. . .	१५५
२०	द्रव्य, क्षेत्र, काल, भाषद्वार .	१५७
२१	वत्पाद, व्यय, ध्रुवद्वार ...	१६१
२२	तलायदृष्टांतद्वार	१६३
२३	नय पदार्थमा मेगा ज्ञानो द्वार ...	१६४
२४	हेय, हेय, उपादेय द्वार	१७३
२५	त्रिनशाखी मन्वन छंद	१८५

मनो उदय अल्प होय त्यारे नरकादिक अशुज गति पामे. ते पाप आत्मा कहिए. ज्यारे पुन्य पाप बेहु क्षय थाय, त्यारे मोक्ष पामे. श्री उत्तराध्ययन सूत्रना ए कवीशमा अध्ययनमां कहुं ठे के—“उविहं खवेणण्य पुस पावं” इति वचनात्. ए तो उदयआश्री कहुं.

इवे बंधआश्री पण सकपायी जीव समये स मये पुन्य पाप बेहु बांधे ठे; पण एवो जीव कोइ न थी के, जे एकलुं पाप बांधे तथा एकलुं पुन्य बांधे. त था ठे सातमे गुणगणो चौदपूर्ववेत्ता, चार ज्ञानना धणी शुक्लेशी साधु सर्वार्थसिद्ध विमाननुं आठखुं बांधे, ते समये पण निश्चे अशुजकर्म बांधे ठे; परंतु शुजकर्म अधिक बांध्यां ठे, तेथी शुजबंध कहिए. अथ वा कृष्णलेशी दुष्ट अध्यवस्ताए संक्लेशमां मिथ्यादृष्टि जीव सातमी नरकनुं आठखुं बांधे, ते समये पण पं चेंडिय जाति, असनाम इत्यादि शुज प्रकृति बंधाय ठे पण बहुसतार्थी पापनो बंध कहिए. ए उक्कष्ट नांगा कह्या. ए प्रकारे सर्व मध्यम नांगा पण एम ज जाणवा.

इहां कोइ अजाण कदाग्रहे असित माणस एम केहे के “पुन्य अने पाप ए बेहुनो एक समये बंध न होय. जेम तडको अने हांयो ए बेहु नेगा न होय, तेम पुन्य पाप पण नेगां न बांधे.” तेने उत्तरमां एम केहेचुं के,

“સંપરાય વંધમાં એક વંધ હોય કેવે? અથવા કિયે સમયે જીવને એક વંધ હોય તે કહો? દેવતાની ગતિ નો વંધ પડે, તે સમયે જ્ઞાનાવરણીઆદિ અગુજ પ્રકૃતિનો વંધ ઠેકે નહી?” ત્યાં કેટલાએક એમ કહે કે, “સ હચારી પ્રકૃતિ તે ન ગણવી.” તેને એમ કહેવું કે, “ન ગણવી તેનું કારણ શું? તથા સહચારી વિના વીજી પ્રકૃતિ વાંધે ઠેકે નહી? જે એ સમયે કોઈ જીવે મનુષ્યગતિ વાંધીને નીચગોત્ર વાંધ્યું, તે કિયો વંધ? તથા પ્રથમ સંધવણ ન વાંધ્યું અને ચરમ સંતાણ વાંધ્યું તેનું શું કારણ?” इत्यादि पुन्य पाप बांधवाना अनेक नां गा सूत्रोमां तथा ग्रंथोमां देखाय ठे.

હેવે ત્યાં કોઈ એમ કહે કે, “એક સમયે વે લેશ્યા ન હોય, તો પુન્ય પાપ એ વેહુ કેમ વાંધે?” તેનો ઉત્તર કે, કુળાલેશ્યામાં પણ ચાલીશ ગુજ પ્રકૃતિનો વંધ પડે છે અને અઢશઠ પાપ પ્રકૃતિનો વંધ પડે છે. એક લેશ્યામાં વે કર્મ વાંધે છે. જે કારણ માટે એકેક લેશ્યાનાં અસંખ્યાતાં અસંખ્યાતાં સંકેશ વિશુઠ સ્થાન કહે. ત્યાં સર્વ લેશ્યામાં સમયે સમયે પુન્ય પાપ વંધાય છે, પણ એક ન વંધાય. વર્લ! અગીઆરમે, ચારમે અને તેરમે ગુણઠાણે વીતરાગને પાપનો વંધ નથી. જે કારણ માટે કુળાલ નહીંને પણ સાગવેદનીનો વંધ

૩ જેમ અગ્નિઆદિકથી ઘાતુ અને ઘૂલ જૂદી કરે, તેમ જ્ઞાનાદિકે કરી જીવ અને કર્મ જૂદાં કરે તે મોક્ષ. ઇતિ ચોથો દૃષ્ટાંતધાર સમાપ્તમ્.

હવે પાંચમો ઝંજણાધાર કહે છે.

પ્રથમ જીવની ઝંજણા, તે જીવનાં બે જેદ. પ્રથમ શુદ્ધ જીવ તે કર્મ કલંકરહિત સિદ્ધ જગવાન. તેમની અગીઆર દ્વારે કરી ઝંજણા કહે છે. ૧ ગતિ એ કરી, ૨ જાતિ એ કરી, ૩ કાયે કરી, ૪ દંમકે કરી, ૫ પ્રાણે કરી, ૬ પર્યાસિ એ કરી, ૭ આઝરે કરી, ૮ અવગાહના એ કરી, ૯ આગતે કરી, ૧૦ ગતે કરી, અને ૧૧ ગુણઘણે કરી. હવે ૧ ગતિ આશ્રી સિદ્ધ ગતિયા, ૨ જાતિ આશ્રી અનૈદિયા, ૩ કાય આશ્રી અકાયિયા, ૪ દંમક આશ્રી અદંમકિયા અને ૫ પ્રાણ આશ્રી પ્રાણે કરી સહિત. ત્યાં પ્રાણનાં બે જેદ. એક ક્ષયપ્રાણ અને વીજા જાવપ્રાણ. ત્યાં મૂલ જાવપ્રાણ તો સર્વ જીવને ચાર છે. તે આ પ્રમાણે—૧ જ્ઞાન, ૨ વીર્ય, ૩ જીવિત અને ૪ સુખ. તેના ઉત્તર જેદ ૧૦. તે ક્ષયપ્રાણ ધાય. ત્યાં ૧ સિદ્ધને શુદ્ધ ચેતના કેવલજ્ઞાન રૂપ જ્ઞાનપ્રાણ છે. ૨ વીર્યપ્રાણ તે અનંતક્રિયણ વીર્ય છે. ૩ જીવિત આશ્રી જીવ મદાકાલ શાશ્વતો છે. ૪ સુખ

मनो उदय अद्वय होय त्यारे नरकादिक अशुभ गति पामे. ते पाप आत्मा कहिए. ज्यारे पुण्य पाप येहु क्षय पाय, त्यारे मोक्ष पामे. श्री उत्तराध्ययन सूत्रना ए कवीशमा अध्ययनमां कह्युं ठे के—“उविहं स्ववेक्षणप पुण पायं” इति वचनात्. ए तो उदयभाश्री कह्युं.

इये बंधभाश्री पण सकपायी जीव समये स मये पुण्य पाप येहु बांधे ठे; पण एवो जीव कोइ न थी के, जे एकलुं पाप बांधे तथा एकलुं पुण्य बांधे. त था ठे मातमे गुणगणो चीदपूर्ववेत्ता, चार ज्ञानना धणी शुद्धज्ञेदी साधु सर्वार्थसिद्ध विमाननुं भावयुं बांधे, ते समये पण निश्च अशुभकर्म बांधे ठे; परंतु शुभकर्म अधिक बांध्यां ठे, तेथी शुभबंध कहिए. अथ वा कृष्णज्ञेदी दुष्ट अध्यवसाए संज्ञेदामां मिश्रपादटि जीव मातमी नरकनुं भावयुं बांधे, ते समये पण पंचेंद्रिय जाति, असनाम इत्यादि शुभ प्रकृति बंधायठे पण बहसनाथी पापनो बंध कहिए. ए उच्छुद्ध जांगा कदा. ए प्रकार मयं मध्यम जांगा पण एम ज जाणया.

इहा कोइ अज्ञाण कदाग्रहे प्रमित माणम एम कहे के. पुण्य अन पाप ए बहसना एक समये बंध न होय. जेम नरका बंध जायो ए बहसना न होय, नेम पुण्य पाप वन नेमा न बांधे. नने उतरमां एम कहेनुं के

હવે જીવનો વશમો જ્ઞેદ કહે છે. “ચૌરેંડિય પ
ર્યાંતો.” ૧ ગતિ, ૨ જાતિ, ૩ કાય અને ૪ દંમક; એ
સર્વે ચૌરેંડિય અપર્યાપ્તાની પેઠે જાણવાં. ૫ પ્રાણ આવ,
૬ પર્યાંતિ પાંચ, ૭ આનનું ૮ મદિમાનું, ૯ અવગાહ
ના ચાર કોણની, ૧૦ આગત વે, ૧૦ ગત વે, ૧૧ ગુ
ણગણું એક.

હવે જીવનો અગીથારમો જ્ઞેદ કહે છે. “અસંજી
પંચેંડિય અપર્યાંતો.” ૧ ગતિ ચાર, ૨ જાતિ પંચેંડિય,
૩ કાય ત્રણ, ૪ દંમક ચૌદ. તે—૧ નારકી, ૧૦ જવન
પતિ, ૧ તિર્યચપંચેંડિય, ૧ મનુષ્ય અને ૧ ચાણક્ય
તર. ત્યાં અસંજી તિર્યચપંચેંડિય તો પ્રસિદ્ધ છે. અસં
જી મનુષ્ય પણ ઘીદ સ્થાનકે ઇપજે છે. તથા વેવતા
અને નારકી અસંજી તો નથી, પણ અસંજી તિર્યચપં
ચેંડિય મરીને દેવતામાં તથા નારકીમાં ઇપજે છે. તે
અંતર્મુદ્દર્ત મુર્ચી અપર્યાંતિ વેલા વિજંગજ્ઞાન ન ઇપ
ન્યું હોય, ત્યાં મુર્ચી અસંજી નયે કરીને ગણીએ. શ્રી
જીવાન્નિગમ મૃગની ઘીજી પદ્ધિવત્તિમાં કહ્યું છે કે—
“નેરડયાણં જંતે કિં મગ્ની? અમગ્ની? ગોયમા! સગ્ની
વ, અમગ્નીવ” તથા કેટલાણક એમ કહે છે કે, “દેવ
તા અને નારકી અસંજી છે. તેમાં અગીથારમો જ્ઞેદ
ન સાને, પણ શાગ્મો જ્ઞેદ સાને. જે કારણ માટે તે

“સંપરાય વંધમાં એક વંધ હોય કેવે? અથવા કિયે સમયે જીવને એક વંધ હોય તે કહો? દેવતાની ગતિ નો વંધ પડે, તે સમયે જ્ઞાનાવરણીઆદિ અગુજ પ્રકૃતિનો વંધ ઠેકે નહી?” ત્યાં કેટલાએક એમ કહે કે, “સહચારી પ્રકૃતિ તે ન ગણવી.” તેને એમ કહેવું કે, “ન ગણવી તેનું કારણ શું? તથા સહચારી વિના વીજી પ્રકૃતિ વાંધે ઠેકે નહી? જે એ સમયે કોઈ જીવે મનુષ્યગતિ વાંધીને નીચગોત્ર વાંધ્યું, તે કિયો વંધ? તથા પ્રથમ સંધયણ ન વાંધ્યું અને ચરમ સંતાણ વાંધ્યું તેનું શું કારણ?” इत्यादि पुन्य पाप बांधवाना अनेक जांगा सूत्रोमां तथा ग्रंथोमां देखाय ठे.

હેવે ત્યાં કોઈ એમ કહે કે, “એક સમયે જે લેશ્યા ન હોય, તો પુન્ય પાપ એ વેડું કેમ વાંધે?” તેનો ઉત્તર કે, કુળ્ણલેશ્યામાં પણ ચાલીશ ગુજ પ્રકૃતિનો વંધ પડે છે અને અહશઠ પાપ પ્રકૃતિનો વંધ પડે છે. એક લેશ્યામાં જે કર્મ વાંધે છે, જે કારણ માટે એકેક લેશ્યાનાં અસંખ્યાતાં અસંખ્યાતાં સંકેશ વિશુદ્ધ સ્થાન કહે. ત્યાં સર્વ લેશ્યામાં સમયે સમયે પુન્ય પાપ વંધાય છે, પણ એક ન વંધાય. વર્ત! અગીઆરમે, ચારમે અને તેરમે ગુણઠાણે વીતરાગને પાપનો વંધ નથી. જે કારણ માટે કપાય ટર્તીને એક જ્ઞાનાવેદર્તીનો વંધ

જીવ વારમા જ્ઞેદમાં મરણ પામે છે, તે વારમેથી
 અગીઆરમે પાઠો કેમ આવે ? ” તે વાત પ્રમા
 ણ જણાતી નથી. જે કારણ માટે તે સમયે દેવતા
 નારકીને જ્ઞેવે તે જીવ અપર્યાપ્તો હોય છે. તેથી અ
 ગીઆરમો જ્ઞેદ ન લાજે. અગીઆરમો જ્ઞેદ જાણીએ
 ઠીએ. વલી કોઈ એમ કહે છે કે, “અગીઆરમો જ્ઞેદ પણ
 નથી, તેમ ત્રારમો જ્ઞેદ પણ નથી. જે દેવતા નારકી
 માં ત્રણ કહ્યા છે, તે ત્રણમાં નહીં. વે જ્ઞેદ ગણવા. ૧
 એક સંજ્ઞીના આવ્યા અને ૨ વીજા અસંજ્ઞીના આવ્યા.”
 તે વાત પણ મલતી જણાતી નથી. એમ કરતાં તો જીવના
 જ્ઞેદવે જ ધાય છે. ત્રણનો શબ્દ તો નિરર્થક જતો દેખાય
 છે વલી સૂત્રનો પાઠ પણ એમ જ દેખાય છે. “અસત્રી
 ઊવવન્નગા, સત્રી ઊવવન્નગા ” તેથી એકાંત સ્થાપન
 કરતાં સૂત્રનો પાઠ ત્રૂટે છે. વલી શ્રી જગવતિ સૂત્રના
 પહેલા શતકના પ્રથમ ઉદ્દેશામાં કહ્યું છે કે, “નારકી
 દેવતામાં અસંજ્ઞી હોય તો, જયન્ય ૧, ૨, ૩, ઉત્કૃષ્ટા
 અસંખ્યાતા લાજે. એમ કહ્યું છે. તથા શ્રી જગવતિ સૂ
 ત્રના ઠા શતકના ચોથા ઉદ્દેશામાં કહ્યું છે કે, “અ
 સંજ્ઞી નારકી દેવતામાં કાલાદેશેણના ઠ જાંગા લાજે,”
 તથા શ્રી પત્રવણા સૂત્રના ત્રીશમા પદમાં કહ્યું છે કે,
 “નારકી દેવતા અસંજ્ઞીમાં અણાહારીકના ઠ જાંગા

હે. તે બંધરૂપ બંધ નહીં. તેથી જે સમયની સ્થિતિ થ
હી. વસી સર્વજીવ બેવાનાં બાંધે જ હે, પણ બહુસતાની
અપેક્ષાના નયે કરી એ બંધ કહીએ. જે કારણ માટે
પુન્ય પાપ ઉપર પથ્ય અપથ્ય આહારનું દૃષ્ટાંત જાણવું.

હવે આશ્રવની ઇલચાણ કહે હે. આશ્રવનાં જે
નવ. ૧ છૂય આશ્રવ અને ૨ જાવ આશ્રવ. ત્યાં છૂય
આશ્રવ ઉપર ત્રણ દૃષ્ટાંત કહે હે. ૧ જેમ કુંજાર જા
કહે કરીને ઘડો કરે, તેમ જીવ મિથ્યાત્વાદિ કર્મરૂપ
આશ્રવે કરી કર્મ કરે. ૨ જેમ પુરુષ ધીપિયાવડે ક
ટો પ્રહણ કરે, તેમ જીવ કર્મરૂપ આશ્રવે કરી કર્મ
પ્રદે. ૩ જેમ સ્ત્રી પત્નીએ કરી ધૂત પ્રહણ કરે, તેમ સ્ત્રી
જે કર્મરૂપ આશ્રવે કરી કર્મ પ્રદે. એમ કહેતાં કો
પ્રાણી જીવને જ આશ્રવ સદે, તો તેને સમજાવવ
માટે ઘીનું દૃષ્ટાંત કહે હે. ૧ જેમ કુંજાર કનાં, ચાકાં
કરીને ઘડો કર્યો, તેમ જીવે આશ્રવે કરી કર્મ પ્રદે
કર્યાં. ત્યાં કુંજાર જીવ તથા ચાકાંને યને ઘડો
બેટું અગ્રીવ. તેમ કનાં તે જીવ, આશ્રવ ને કર્મ બે
અગ્રીવ. ૨ જેમ પુરુષ તે જીવ તથા ધીપિયો ને કાંટું
બેટું અગ્રીવ, તેમ કનાં તે જીવ. આશ્રવ ને કર્મ બે
અગ્રીવ. ૩ જેમ સ્ત્રી તે જીવ તથા પત્ની અને ન, ન
બેટું અગ્રીવ, તેમ કનાં તે જીવ, તથા અગ્રીવ કહેવું.

કહ્યા. ઇત્યાદિ ઘણે ઠેકાણે દેવતા નારકી અસંહ્યા કહ્યા છે." તથા કોઈ એમ કહે કે, "દેવતામાં જીવના જેદ ઘણ થને દેવીમાં જીવના જેદ હશે." તે પણ એક નવે ન મળે. જે કારણ માટે અસંહ્યા તો દેવતા દેવી બેદમાં ઇપજે. ઇપજવાનો વિશેષ નથી. તથા કોઈ એમ કહે કે, "દેવીમાં અસંહ્યા ના જાય ત્રિકરુપ જ્યાં ન ઇપજે, તે એ યુક્તિ ન જાણીએ. જે કારણ માટે ઇપજવાનો વિતર્ક કોઈ ઠેકાણેથી કાઢી દેવાડો?" તે કારણ માટે દેવીમાં પણ ઘણ લાગે છે. તથા દેવીમાં પણ એક નવે હે જેદ કહીએ, તે કેમ? જે કારણ માટે મનુષ્યમાં ઘણ થને મનુષ્યણીમાં લાજે. અસંહ્યા મનુષ્ય ગતિમાં લાજે, પણ મનુષ્યણીમાં ન લાજે. તે કારણ માટે દેવીના હે ઇપન્યા, તો પછી દેવતામાં પણ હે જેદ ગણવા. તથા એક નવે આશ્રી દેવતા તથા નારકી 'જીવના હે જેદ ગણવા. જે કારણ માટે અસંહ્યા

હશે. તે કારણ માટે પૂર્વોચાર્યોએ વિ

શ્રી કર્મગ્રંથમાં પણ હે જેદ કહ્યા

શ્રી હે જેદ કહીએ. ઘણ નિ

વ. જો ઘણ જેદ ગણડો, તો

તા અન્નમાં જ મથાવડો. પછી નવ્ય નો કેવલીગમ્ય !

ન લાજે, પણ દંભક વાદ, ॥ પ્રાણ આઠ. ૬ પર્યાપ્તિ

જૈન તત્વ શોધક ગ્રંથ
ક્ર. ૨૪

म ए बेहु अजीव. हवे नाव आश्रव उपर चारदृष्टांत
 कहे ठे. १ जेम तजावने गरनालुं, तेम जीवने आश्रव.
 २ जेम हवेजीने बारणुं, तेम जीवने आश्रव. ३ जेम
 नावाने विद्, तेम जीवने आश्रव. ४ जेम तोपने ना
 कुं, तेम जीवने आश्रव. ए नाव आश्रव जीवना प्र
 णाम आश्री कह्यो, पण मुख्य नये तो सूत्रमां आ
 श्रवने अजीव कह्यो ठे. ते कारण माटे आश्रव नि
 मिचे ए दृष्टांत फरीने कहे ठे. १ जेम तजावने गर
 नालुं परमार्थे एक नहीं, तेम जीवने आश्रव परमार्थे
 एक नहीं ते केम ? कारण के, गरनालुं तो पाणी आ
 ववानुं बारणुं ठे पण पाणी रहेवानुं ठेकाणुं नहीं. २
 जेम हवेजीने बारणुं एक नहीं, तेम जीवने आश्रव
 एक नहीं ते केम ? कारण के, बारणुं तो हवेजीमां ठे
 अने हवेजी पहरनी ठे पण बारणुं पहरनुं नहीं, तेम
 आश्रव पण जीवमां ठे, परंतु जीव तो धर्म स्वरूपी
 ठे, अने आश्रव धर्म स्वरूपी नहीं. ३ जेम नावाने
 विद् एक नहीं, तेम जीवने आश्रव एक नहीं ते केम ?
 कारण के, नावा तो काष्टनी ठे पण विद् काष्टनुं नहीं
 तेम जीव तो ज्ञान स्वरूपी ठे पण आश्रव ज्ञान स्व
 रूपी नहीं. ४ जेम तोपने नाकुं एक नहीं, तेम जी
 वने कारण माटे एक नहीं ते केम ? कारण के, तोप तो

ચાર, ૭ આઠઁ અંતર્મૂર્ત્તનું, ૮ અવગાહના આંગુલ
નો અતંખ્યાતમો જાગ, ૯ આગત વે, ૧૦ ગત વે અને
૧૧ ગુણઘણાં વે.

હવે જીવનો વારમો નેદ કહે છે. “અતંઙ્ગી પંચે
દિય પર્યાપ્તો.” ૧ ગતિ તિયંચ, ૨ જાતિ પંચેદિય, ૩
કાય વ્રત, ૪ દંમક વીશમો, ૫ પ્રાણ નવ, ૬ પર્યા
પ્તિ પાંચ, ૭ આઠઁ પૂર્વકોદનું, ૮ અવગાહના એક
હજાર જોજનની, અતંઙ્ગી જલચરના ન્યાયે. ૯ આ
ગત વે, ૧૦ ગત ચાર, અને ૧૧ ગુણઘણું એક. સ્હાં ત
ર્વ ઠેકાણે લલ્લિઅપર્યાપ્તા ગણ્યા છે, પણ કરણઅપ
ર્યાપ્તા ગણ્યા નથી. હમણાં પર્યાપ્તિ પૂરી ન કરી, પ
રંતુ અનંતેકાલે પરી કરીને મરણે. જે જીવ અપર્યાપ્તા
ઘટ્ટા ન મરે, તે જીવને કરણઅપર્યાપ્તા કહીએ; પણ
લલ્લિઅપર્યાપ્તા ન કહીએ. લલ્લિઅપર્યાપ્તા તો તેને
કહીએ કે, જે પર્યાપ્તિ પૂરી કર્યા વિના મરણ પામ
શે. તે કારણ માટે વિગલેંદિ અપર્યાપ્તામાં વે ગુણઘ
ણાં લલ્લ્યાં નથી. અને પર્યાપ્તામાં વે લલ્લ્યાં છે. એમ
પૃથ્વી, પાણી અને વનસ્પતિના લલ્લિઅપર્યાપ્તામાં ત્રણ
લેશ્યા છે, ને પર્યાપ્તામાં ચાર લેશ્યા છે. તે વાત શ્રી પત્ર
વણ સૂત્રના ઠઠા વ્યુત્કાંત પદર્થી વિચારી લેજ્યો.

હવે જીવનો ત્રેમો નેદ કહે છે. “તંઙ્ગી પંચેદિ

હે. તે બંધરૂપ બંધ નહી. તેથી જે સમયની સ્થિતિ હ
હી. વસી સર્વજીવ ઘેવાનાં બાંધે જ હે, પણ બહુમતાની
અપેક્ષાના નયે કરી એ બંધ કહીએ. જે કારણ માટે
પુન્ય પાપ ઉપર પથ્ય અપથ્ય આહારનું દૃષ્ટાંત જાણું.

હવે આશ્રવની ઇતિહાસ કહે હે. આશ્રવનાં જે
નદ. ૧ ક્ષય આશ્રવ અને ૨ જાવ આશ્રવ. ત્યાં ક્ષય
આશ્રવ ઉપર ત્રણ દૃષ્ટાંત કહે હે. ૧ જેમ કુંજાર જા
કહે કરીને ઘડો કરે, તેમ જીવ મિથ્યાત્વાદિ કર્મ તથા
આશ્રવે કરી કર્મ કરે. ૨ જેમ પુરુષ ઘીપિયાવડે કાં
ટો પ્રહણ કરે, તેમ જીવ કર્મ તથા આશ્રવે કરી કર્મ
પ્રદે. ૩ જેમ સ્ત્રી પત્નીએ કરી ધૂત પ્રહણ કરે, તેમ જી
વ કર્મ તથા આશ્રવે કરી કર્મ પ્રદે. એમ કહેતાં કોઈ
પ્રાણી જીવને જ આશ્રવ રાહદે, તો તેને સમજાવવા
માટે બીજું દૃષ્ટાંત કહે હે. ૧ જેમ કુંજાર કત્તા, જાકહો
કરીને ઘડો કાઢ્યો, તેમ જીવે આશ્રવે કરી કર્મ પ્રહણ
કાઢ્યાં. ત્યાં કુંજાર જીવ તથા જાકહો અને ઘડો ધ
બેઠું અર્થીવ. તેમ કત્તા ને જીવ, આશ્રવ ને કર્મ બે
અર્થીવ. ૨ જેમ પુરુષ ને જીવ તથા ઘીપિયો ને કાંટો
બેઠું અર્થીવ. તેમ કત્તા ને જીવ, આશ્રવ ને કર્મ બે
અર્થીવ. ૩ જેમ સ્ત્રી ને જીવ તથા પત્ની અને ધૂત
બેઠું અર્થીવ. તેમ કત્તા ને જીવ, તથા અપાપ કહેનું :

કહ્યા. ઇત્યાદિ ઘણે ઠેકાણે દેવતા નારકી અસંહિયા
 કહ્યા છે.” તથા કોઈ એમ કહેકે, “દેવતામાં જીવના
 જેદ ત્રણ અને દેવીમાં જીવના જેદ બે.” તે પણ
 એક નયે ન મલે. જે કારણ માટે અસંહી તો
 દેવતા દેવી બેહુમાં ઇપજે. ઇપજવાનો વિશેષ
 નથી. તથા કોઈ એમ કહે કે, “દેવીમાં અસંહી
 ના જાવ ત્રિકલ્પ જ્યાં ન ઇપજે, તે એ યુક્તિ એ ન જા
 ણીએ. જે કારણ માટે ઇપજવાનો વિતર્ક કોઈ ઠેકા
 ણોથી કાઢી દેવાહો?” તે કારણ માટે દેવીમાં પણ ત્રણ
 લાગે છે. તથા દેવીમાં પણ એક નયે બે જેદ કહીએ, તે કે
 મ ? જે કારણ માટે મનુષ્યમાં ત્રણ અને મનુષ્યણીમાં બે
 લાગે. અસંહી મનુષ્ય ગતિમાં લાગે, પણ મનુષ્યણીમાં
 ન લાગે. તે કારણ માટે દેવીનાં બે ઇપન્યા, તો પઠી દેવતા
 માં પણ બે જેદ ગણવા. તથા એક નય આશ્રી દેવતા તથા
 નારકી ~~જીવ~~ ^{ગણવા}. જે કારણ માટે અસં
 હી ^{પૂર્વોચાર્યોએ} વિ
 પણ બે જેદ કહ્યા

૩ જેમ અગ્નિઆદિકથી ધાતુ અને ધૂલ જૂદી કરે, તેમ જ્ઞાનાદિકે કરી જીવ અને કર્મ જૂદાં કરે તે મોક્ષ. ઇતિ ચોથો દૃષ્ટાંતદ્વાર સમાપ્તમ્.

હવે પાંચમો ઝંજણાધાર કહે છે.

પ્રથમ જીવની ઝંજણા, તે જીવના બે જેદ. પ્રથમ શુદ્ધ જીવ તે કર્મ કલંકરહિત સિદ્ધ જગવાન. તેમની અગીઆર દ્વારે કરી ઝંજણા કહે છે. ૧ ગતિ એ કરી, ૨ જાતિ એ કરી, ૩ કાયે કરી, ૪ દંડકે કરી, ૫ પ્રાણે કરી, ૬ પર્યાસિ એ કરી, ૭ આચરે કરી, ૮ અવગાહના એ કરી, ૯ આગતે કરી, ૧૦ ગતે કરી, અને ૧૧ ગુણઘણે કરી. હવે ૧ ગતિ આશ્રી સિદ્ધ ગતિયા, ૨ જાતિ આશ્રી અનૈદિયા, ૩ કાય આશ્રી અકાયિયા, ૪ દંડક આશ્રી અદંડકિયા અને ૫ પ્રાણ આશ્રી પ્રાણે કરી સહિત. ત્યાં પ્રાણના બે જેદ. એક ક્વચપ્રાણ અને વીજા નાવપ્રાણ. ત્યાં મૂલ નાવપ્રાણ તો સર્વ જીવને ચાર છે. તે આ પ્રમાણે—૧ જ્ઞાન, ૨ વીર્ય, ૩ જીવિત અને ૪ સુખ. તેના ઝંજર જેદ ૧૦. તે ક્વચપ્રાણ ધાય. ત્યાં ૧ સિદ્ધને શુદ્ધ ચેતના કેવલજ્ઞાન રૂપ જ્ઞાનપ્રાણ છે. ૨ વીર્યપ્રાણ તે અનંતકિરણ વીર્ય છે. ૩ જીવિત આશ્રી જીવ મદાકાલ આશ્વતો છે. ૪ સુખ

લયન્ય તો એક પ્રદેશ તથા વે પ્રદેશમાં, ઝટ્કુષ્ઠા આ
 ચાલોક પ્રમાણે. ધર્માસ્તિકાયના પ્રદેશને દેશ કહી
 એ. ઇહાં કેટલાએક અઘૂજ પુરુષો એમ કહે છે કે, “એ
 ક પ્રદેશને દેશ કહેવો તે અસત્ય વચન છે. જે કારણ
 માટે શ્રી જગવતિ સૂત્રના અગીઆરમા શતકના દશ
 મા ઝદેશને વિષે લોકના પ્રદેશમાં અરૂપિ અજીવના
 પાંચ નેદ કહ્યા છે. ૧ ધર્માસ્તિકાયનો દેશ, ને ૨ પ્રદે
 શ, ૩ અધર્માસ્તિકાયનો દેશ, ને ૪ પ્રદેશ, ૫ કાલ.
 જે કારણ માટે વિવદ્ધાએ કરી પ્રદેશને દેશ કહીએ. વે
 પ્રદેશને સંધ્ય કહીએ. ૧ પુજલ ન્યાય, ૨ ક્ષેત્રથી જ
 ધન્ય ૧ પ્રદેશાવગાદ, ઝટ્કુષ્ઠો એક પ્રદેશ ઝણો, સર્વ
 લોક અવગાહો, ૩ કાલથી જેટલી વેલા સુધી ચિંત
 વે, ૪ જાવથી અરૂપિ, ૫ ગુણથી ચલણ ગુણ.

હવે અજીવનો ત્રીજો નેદ કહે છે. “ધર્માસ્તિકા
 યનો પ્રદેશ.” તે ઇચ્છથી આપ આપણી અપેક્ષાએ એક
 ૧, સર્વની અપેક્ષાએ અસંખ્યાતા ૧, ક્ષેત્ર ૧, પ્રદેશાવ
 ગાદ ૧, કાલ ૩, જાવ ૪, ગુણ તેમ જ ૫.

હવે અજીવનો ચોથો નેદ કહે છે. “અધર્માસ્તિ
 કાયનો સંધ્ય.” પાંચમો “દેશ” ઠાઠો “પ્રદેશ” તે ધર્મા
 સ્તિકાયની પેઠે જાણવું. પરંતુ ગુણ સ્થિર છે. અજીવ
 સાતમો નેદ “અ” ધર્માસ્તિકાયનો સંધ્ય.” આ

બોલે તે એકાંત હર્નયના સ્થાપનાર જાણવા. એમ બોલતાં સૂત્રનાં ઘણાં વચનોને વિરોધ આવે છે, ઘણા પાઠનું ઉઘાપન થાય છે. સૂત્રમાં ગમ ગમ નરકાદિકને જીવ કહ્યા છે. વાલ, તરુણ અને તીર્થંકરાદિક તે સર્વે જીવની અવસ્થા છે. જીવની અવસ્થાને જીવ કહીએ. તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ મુશ્કિને સોનું કહીએ, તેમ નરકાદિકને જીવ કહીએ. શ્રી કોઈ એમ કહે કે, “જ્યારે તમે જીવની અવસ્થાને જીવ કહો છો, ત્યારે કાલ કોને કહો છો?” તેનો ઉત્તર “જે જીવની અવસ્થા તે કાલ ન કહીએ, પણ જે અવસ્થાનો કરનારો અને ચંદ્રમા સૂર્યના માંમલાનું ફરયું તેને કાલ કહીએ. જે કારણ માટે કાલ તો અઢીઢીપમાં છે પણ અઢીઢીપ વધાર નથી અને અવસ્થા તો સર્વ જોકમાં છે, તે કારણ માટે સમય, ઘડિ, અને દિવસ પ્રમુખનો વર્તીવો તે કાલ કહીએ. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના અઠાવીશમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, “વક્ષણા લક્ષણો કાલો” इति वचनात् “एगतं च पुहतं च” इत्यादि “पक्कवाणं तु लक्षणां” એમ કહ્યું છે.

હવે પુન્ય અને પાપ એ વસ્ત્રોનું દૃષ્ટાંત જેણું કહે છે. પુન્ય તે સુખદાતા અને પાપ તે દુઃખદાતા, એ વસ્ત્રો કર્મ પરિણામ છે. ત્યાં દૃષ્ટાંત—જેમ પશુ આહાર તે

ઠ, ૪ આઠસું જઘન્ય અંતર્મુદ્દર્તનું, ઇત્કુપ્તું તેત્રીશ સાગરનું, ઉ અવગાહના જઘન્ય આંગુલનો અસંખ્યાત મો જાગ, ઇત્કુપ્તિ એક હજાર જોજનની, ઉત્તરવૈક્રિય કરે તો ઇત્કુપ્તિ લાખજોજનની, એ આગત ચાર, ૧૦ ગત પાંચ થને ૧૧ ગુણગણાં ચૌદ. એ અમીઆર જેદની નુત્રલાણ કહી. એ પ્રકારે ગતિ ચાર, જાતિ પાંચ, કાય ઠ, દંમક ચોવીશ પ્રમુખ ઘણે ઠેકાણે અમીઆરે દ્વારની વિચારણા કરવી. આપ સુક્ષ્મ સઘલે વાર દ્વાર ઠે. એ જીવના ચૌદ જેદની નુત્રલાણ કહી.

હવે અજીવના ચૌદ જેદની નુત્રલાણ કહે ઠે. ૧ ઈન્દ્રિયી, ૨ ક્ષેત્રી, ૩ કાલથી, ૪ જ્ઞાવથી, ૫ ગુણથી એ પાંચ દ્વાર ઠે.

ત્યાં પ્રથમ અજીવનો પહેલો જેદ કહે ઠે. “ ધર્માસ્તિકાયનો સંઘ.” તે ૧ ઈન્દ્રિયી એક ઈન્દ્રિય, ૨ ક્ષેત્રી લોક પ્રમાણે, ૩ કાલથી આદિ અંત રહિત, ૪ જ્ઞાવથી અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અફાસે; ૫ ગુણથી ચક્ષુષ ગુણ.

હવે અજીવનો બીજો જેદ કહે ઠે. “ ધર્માસ્તિકાયનો દેશ.” તે ઈન્દ્રિયી જઘન્ય તો બે પ્રદેશ, ઇત્કુપ્તિ અસંખ્યાતા તે કેમ? જે કારણ માંડ દેશને કાંઈ વસ્તુ નહી. તે દેશની વિવક્ષા કરીને ગણીએ ઠીએ. તે

३. जेम अग्रिष्मादिकपी घातु अने धूल जूदी करे,
तेम झानादिके करी जीव अने कर्म जूदां करे ते मोक्ष.
इति चोथो दृष्टान्तचार समाप्तम्.

હવે પાંચમો ઝલ્લખણાઘાર કહે છે.

प्रथम जीवनी उजखणा, ते जीवना वे नेद. प्र
थम शुद्ध जीवते कर्म कलंकरहित तिष्ठ जगवान.
तेमनी अंगीघार छारे करी उजखाण केहे ठे. १ गति
ए करी, २ जाति ए करी, ३ काये करी, ४ दंनके करी, ५
प्राणे करी, ६ पर्याति ए करी, ७ आडखे करी, ८ अ
वगाहना ए करी, ९ आगते करी, १० गते करी, अने
११ गुणवाणे करी. हवे १ गति आश्री तिष्ठ गतिया,
२ जाति आश्री अनेहिया, ३ काय आश्री अकापिया,
४ दंनक आश्री अदंनकिया अने ५ प्राण आश्री प्रा
णे करी सहित. त्यां प्राणना वे नेद. एक स्वप्नप्राण
अने बीजा जावप्राण. त्यां मूल जावप्राण तो सर्व
जीवने चार ठे. ते आ प्रमाणे- १ हान, २ वीर्य, ३
जीवित अने ४ सुख. तेना उतर नेद १० ते स्वप्नप्रा
ण घाय. त्यां १ तिष्ठने इच्छेनेन वेवनेन न मर हा
नप्राण ठे. २ वीर्यप्राण ते मदन वरणा वे प ठे. ३
जीवित आश्री जाव मदाकाय आश्रने ठे ४ सुख

જઘન્ય તો એક પ્રદેશ તથા બે પ્રદેશમાં, ઝલ્કુષ્ટા આ
 ચાલોક પ્રમાણે. ધર્માસ્તિકાયના પ્રદેશને દેશ કહી
 એ. ઇહાં કેટલાએક અવૂજ પુરુષો એમ કહે છે કે, “એ
 ક પ્રદેશને દેશ કહેવો તે અસત્ય વચન છે. જે કારણ
 માટે શ્રી જગવતિ સૂત્રના અગ્રીઆરમા શતકના દશ
 મા પ્રદેશને વિષે લોકના પ્રદેશમાં અરૂપિ અજીવના
 પાંચ જોડ કહ્યા છે. ૧ ધર્માસ્તિકાયનો દેશ, ને ૨ પ્રદે
 શ, ૩ અધર્માસ્તિકાયનો દેશ, ને ૪ પ્રદેશ, ૫ કાલ.
 જે કારણ માટે વિવદ્ધાએ કરી પ્રદેશને દેશ કહીએ. બે
 પ્રદેશને સંધ્ય કહીએ. ૧ પુજલ ન્યાય, ૨ ક્ષેત્રથી જ
 ઘન્ય ૧ પ્રદેશાવગાઢ, ઝલ્કુષ્ટો એક પ્રદેશ ઝળો, સર્વ
 લોક અવગાહો, ૩ કાલથી જેટલી વેલા સુધી ચિંત
 વે, ૪ જાવથી અરૂપિ. ૫ ગુણથી ચલણ ગુણ.

હવે અજીવનો ત્રીજો જોડ કહે છે. “ધર્માસ્તિકા
 યનો પ્રદેશ.” તે જ્યથી આપ આપણી અપેક્ષાએ એક
 ૧, સર્વની અપેક્ષાએ અસંખ્યાતા ૧, ક્ષેત્ર ૧, પ્રદેશાવ
 ગાઢ ૨, કાલ ૩, જાવ ૪, ગુણ તેમ જ ૫.

હવે અજીવનો ચોથો જોડ કહે છે. “અધર્માસ્તિ
 કાયનો સંધ્ય.” પાંચમો “દેશ” ઠઠો “પ્રદેશ” તે ધર્મા
 સ્તિકાયની પેઠે જાણવું. પરંતુ ગુણ સ્થિર છે. અજીવ
 નો સાતમો જોડ “આકાશાસ્તિકાયનો સંધ્ય.” ધ્યાત

सोयनुं नार्कु रोके, तेम जीवने घ्याश्रव रोके ते संवर.

हवे निर्झरा संलखाववा माटे चार दृष्टांत कहे
 ठे. १ जेम तलावनुं पाणी अरहद्वादिके करीने काढे
 तेम जीवमांथी तपस्यादिके करी कर्मरूप पाणी क
 ढे ते निर्झरा. २ जेम हवेलीमांथी बुहार (सावरणी)
 आदिके करी कचरो काढे, तेम जीवमांथी तपस्यादि
 के करी कर्मरूप कचरो काढे ते निर्झरा. ३ जेम म
 वानुं पाणी जाजनवडे वलेची काढे, तेम जीवमांथी
 तपस्यादिके करी कर्मरूप पाणी वलेची काढे ते नि
 र्झरा. ४ जेम हाथवडे सोयमांथी दोरो काढी नांसे
 तेम जीवमांथी कर्मरूप दोरो काढे ते निर्झरा.

हवे बंध संलखाववा माटे अण दृष्टांत कहे
 १ जेम तप्त ने तेल ए बेहु लोसिजूत, तेम जीव ने
 र्म लोसिजूत. २ जेम दूध ने घृत ए बेहु लोसिजूत
 तेम जीव ने कर्म लोसिजूत. ३ जेम घातु ने घूल
 बेहु लोसिजूत, तेम जीव ने कर्म लोसिजूत.

हवे मोक्ष संलखाववा माटे अण दृष्टांत कहे
 १ जेम घाणीयादिके करी तेल अने खोल जूदा कं
 तेम झानादिके करी जीव अने कर्म जूदा करे ते मोक्ष
 २ जेम वस्त्राणांथी गज अने मागवण जूदां करे, ते
 झानादिके करी जीव अने कर्म जूदा करे ते मोक्ष

મો “દેશ” નવમો “પ્રદેશ.” વંધ ઈચ્છ્યથી એક, ક્ષેત્રથી લોકાલોક પ્રમાણે. શોષ કાલ જાવ પૂર્વની પેઠે. ગુણથી વિકાશ ગુણ. દેશ ઈચ્છ્યથી જઘન્ય એક, ક્ષેત્રથી જઘન્ય એક, વે. પ્રદેશાવગાઢ ઉત્કૃષ્ટા એક પ્રદેશાવગાઢ ક્રુણા. સર્વ લોકાલોકના અવગાઢ. કાલથી જેટલી વેલા સુધી ચિંતવે. જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે. પ્રદેશ ઈચ્છ્યથી અનંતા, ક્ષેત્રથી એક પ્રદેશ પોતે જ. કાલ, જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે.

હવે અજીવનો દશમો જેદ કહે છે. “અજ્ઞાસમય” તે ઈચ્છ્યથી અનંત ઈચ્છ્ય, તે કેમ? જે કારણ માટે અનંતા જીવને અનંતા પુજ્જલમાં અનંતાઽનંત પર્યાય ઉપરે વર્તે. તે કારણ માટે ક્ષેત્રથી અઢીઢીપ પ્રમાણે તે કેમ? જે કારણ માટે અઢીઢીપ વહાર ચંદ્ર સૂર્યની ગતિ નથી. તે કારણ માટે દિવસ રાત્રિ વર્તના રૂપ કાલ અઢીઢીપ વહાર નથી અને યથાયુનિવૃત્તિ કાલ અને મરણ કાલ; એ વે તો સર્વ લોકને વિપે છે. તે કોણ દૃષ્ટાંતે? જેમ દેહેરા પ્રમુખને વિપે ઘડિયાલ વાળું હોય, તે વાગવા રૂપ ઘડિનું માપું તો તે સ્થાનકે છે અને વસ્તુના પર્યાયનું પલટવું તો સર્વ લોકમાં છે; પણ મુખ્ય નયમાં સૂત્ર મધ્યે તો નમય સમય “લિત્તલ.” ઇતિ વચનાત્. તે કારણ માટે અઢીઢીપ

केम कह्यो. ? वली वीजा संवरहारे दाननी अंतराय पाडे, तेने चोरीनो करनार केम कह्यो ? जे कारण ना हे एकान्त पाव लहहवापी सूत्रना न्याये वात जुडी दे लाय ठे. अने जे एम कहे के, " एनां फलनी मनने लवर नपी, तेना घटमां पण अंधातं देखाय ठे. जे ए वली वातनां न समजे, ते चारित्रने गुं पावगे ? तथा कोइ एम कहे के, " सावुने तो मौन ज रहेवुं, पुन्य, पाप, मित्र ए कांइ पण लहहवुं नही. " तेने पण कांइ क नातिकवादीनो मत जलाय ठे. जे कारण नाटे जगवंते सूत्रनां कहुं ठे के, " जेठली मिया करे, ते नर्वेनुं फल ठे पण अफल नपी. " जे अफल कहे ते अफलवादी, नातिकमति, जैनमार्गपी बहार देखाय ठे. अने त्रय वात निरेवी ते खेरे तो अफल जलाय ठे, तो अफल कोहतां केम शंकाठ हो ? ते कारण नाटे ए गृहस्थिनां दान होय पदार्प उजय स्थान देखाय ठे.

वली श्री गणपनेली सूत्रनां न्याय देवनाए लावतने कहुं, " हुं तमाग नाधुने नादक देखाहुं ? " त्पारे जगवंते मौन गम्वा त्या अर्थ एम जेलाव्यो ठे के, " जो हा कहे तो नादक जगे, जने ना को मोडे वाननी नहि जगे. " तपी मित्र ठेकाए जाली वी

મો "દેશ" નવમો "પ્રદેશ." વંધ હ્યયથી એક, ક્ષેત્રથી લોકાલોક પ્રમાણે. શેષ કાલ જાવ પૂર્વની પેઠે. ગુણથી વિકાશ ગુણ. દેશ હ્યયથી જઘન્ય એક, ક્ષેત્રથી જઘન્ય એક, વે. પ્રદેશાવગાઢ કલ્કપ્ટા એક પ્રદેશાવગાઢ કળા. સર્વ લોકાલોકના અવગાઢ. કાલથી જેટલી ચેલા સુધી ચિંતવે. જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે. પ્રદેશ હ્યયથી અનંતા, ક્ષેત્રથી એક પ્રદેશ પોતે જ. કાલ, જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે.

હવે અજીવનો દશમો જેદ કહે છે. "અક્ષતમય" તે હ્યયથી અનંત હ્યય, તે કેમ? જે કારણ માટે અનંતા જીવને અનંતા પુજ્જલમાં અનંતાનંત પર્યાય ઉપરે વર્તે. તે કારણ માટે ક્ષેત્રથી અઢીઢીપ પ્રમાણે તે કેમ? જે કારણ માટે અઢીઢીપ વહાર ચંડ સર્વની ગતિ નથી. તે કારણ માટે દિવસ રાત્રિ વર્તના રૂપ કાલ અઢીઢીપ વહાર નથી અને યથાયુનિવૃત્તિ કાલ અને મરણ કાલ; એવે તો સર્વ જોકને વિષે છે. તે કોણ દૃષ્ટાતે? જેમ દેદ્રેગ પ્રમુખને વિષે ઘડિપાલ વપૂર્તી હોય, તે વાગવા રૂપ ઘડિનું માણું તો તે સ્થાને છે. તે અનંત વસ્તુના પર્યાયનું પલ્લટવું તો સર્વ લોકમં છે; પણ મુખ્ય નયમા મૂત્ર મંથે તો સમય સમય "લિતળ." ડાનિ વચનાન. તે કારણ માટે અઢીઢીપ

તરાગ દેવે મૌન સાધ્યું. એ ન્યાય જોતાં તો ગૃહસ્થિના દાનમાં પણ મૌન જ કહ્યું છે. તે મિશ્ર ઠેકાણું જાણી એ ઠીએ. જો ધર્મ હોય તો સાધુ થાજ્યા આપે, અને પાપ હોય તો નિપેધે. વલી ફર્યાં તો થાજ્યા પણ ન આપે તેમ નિપેધે પણ નહીં. તે કારણ માટે ત્રીજા મિશ્રપદ્ધતિમાં જણાય છે. મિશ્ર ઠેકાણે મૌન સાધવું. ફર્યાં તો બેય વાત પ્રત્યક્ષ જણાય છે. જેથી અનુકંપા તે પુન્ય અને જે મમતા મટી તે પણ પુન્ય. અનેરોને આપવાથી અનેરી પુન્યપ્રકૃતિ સૂત્રમાં કહી છે. તે ન્યાયે પુન્ય પણ છે. વલી ગૃહસ્થિનું લેવું દેવું સર્વ સાવચ્છ કર્તવ્ય છે. જે માટે શ્રી ચતુરાધ્યયન સૂત્રના નવમા અધ્યયનમાં નમિરાજાએ કહ્યું. “ધર્મોપકરણ, ચાર આહાર, એક સાધુનું દાન ટાલી બીજાં સર્વ દાન સાવચ્છ છે. સાવચ્છ જાણી સાધુએ ઠાંડ્યાં છે અને હિંસા દિક પ્રત્યક્ષ દેખાય છે તેથી પાપ પણ છે. તે વાસ્તે બેહુ વાત જાણીએ ઠીએ, તથા કોઈ એમ કહે કે, “ધર્મ તે અમૃત અને પાપ તે ઝેર. પણ તે બે જોગાં સ્વાધ્યાયી મરે, તેમ પુન્ય પાપ કરવાથી પણ જાણવું.” તેને ઇતર કે, તે દૃષ્ટાંત અસત્ય છે. જે કારણ માટે એ તો આવક મિશ્રપદ્ધતિમાં છે, તે પણ સૂચશે. વલી સકપાઈ સાધુ કહ્યા, પાપને નામે બોલાવ્યા તે કેમ સૂચશે. ?

મો "દેશ" નવમો "પ્રદેશ." બંધ જ્યથી એક, ક્ષેત્ર થી લોકાલોક પ્રમાણે. શોષ કાલ જાવ પૂર્વની પેઠે. ગુણથી વિકાશ ગુણ. દેશ જ્યથી જઘન્ય એક, ક્ષેત્રથી જઘન્ય એક, એ. પ્રદેશાવગાઢ સ્તુકૃષ્ટા એક પ્રદેશાવગાઢ ક્રુણા. સર્વ લોકાલોકના અવગાઢ. કાલથી જેટલી વેસા સુધી ચિંતવે. જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે. પ્રદેશ જ્યથી અનંતા, ક્ષેત્રથી એક પ્રદેશ પોતે જ. કાલ, જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે.

હવે અજીવનો દશમો જેદ કહે છે. "અજ્ઞાસમય" તે જ્યથી અનંત જ્ય, તે કેમ? જે કારણ માટે અનંતા જીવને અનંતા પુરુલમાં અનંતાનંત પર્યાય ઉપરે વર્તે. તે કારણ માટે ક્ષેત્રથી અઢીઢીપ પ્રમાણે તે કેમ? જે કારણ માટે અઢીઢીપ વહાર ચંડ સર્પની ગતિ નથી. તે કારણ માટે દિવસ રાત્રિ વર્તનારૂપ કાલ અઢીઢીપ વહાર નથી અને યથાયુનિવૃત્તિ કાલ અને મરણ કાલ; એવે તો સર્વ લોકને વિષે છે. તે કોણ દૃષ્ટાતે? જેમ દેહેરા પ્રમુગ્ધને વિષે ઘડિયાલ વાગતું હોય, તે વાગવારૂપ ઘડિનું માપું તો તે સ્થાનકે જ છે અને ચક્તના પર્યાયનું પલટવું તો સર્વ લોકમાં છે; પણ મુખ્ય નયમા મૂત્ર મળે તો સમય સમય "વિતત." હાનિ વચનાન. તે કારણ માટે અઢીઢીપ

ठे (२). गृहस्थिनां दान, चारित्रना महोत्सव, स्वामि वात्सल्यदि सर्व पदार्थ ज्यां साधु विधिनिषेध न करे ते सर्व पदार्थ मिश्रपक्षमां ठे” (३).

हवे चरित्तानुवाद आश्री अनेक पुरुषोएजे चारित्र लीधां, तपस्या करी, पडिमा आराधी, ते सर्व धर्मपक्षमां ठे (१). दुःखविपाकी जीवे जे पाप कर्त्ता, गोशाले वे साधुजने बाळ्या, कोणिक राजाए तथा चेडाराजाए संग्राम कर्त्ता ए सर्व अधर्मपक्षमां ठे (२). जगवंत पधारवार्थी राजा नगर शणगारी बांदवा गया. प्रदेशी राजाए दानशाला मंभावी. चित्रसार पि प्रधाने रथने प्रयोगे प्रदेशी राजाने प्रतिबोध्यो. सुबुद्धि प्रधाने पाणीनो उपाय करी जितशत्रु राजाने प्रतिबोध्यो, मल्लिनाथे ठ राजाने प्रतिबोधवा माटे मोहनघर कराव्युं, सूर्याज प्रमुख देवताए बीतराग भागल नाटक कर्त्ता. कृष्णवासुदेवे थावझा पुत्रना दीक्षा महोत्सवने समये ढंढेरो फेरव्यो, श्रेणिक राजाए ढंढेरो फेरव्यो, शंख पुष्कली आवके स्वामिवात्सल्य कर्त्ता, वीरस्वामी पथास्थायी कोणिक राजा ए वधाइ आर्पी इत्यादि अनेक चरित्तानुवाद ते मिश्रपक्षमां ठे (३). इहां जेय पदार्थ कहिए. एकांत देय नहि नेम एकांत उपादेय पण नही. स्थापवा यो

बहार काल नथी. वली उंची दिशिऐ ध्यजीवना अ
गीआर नेद कहा, नीची दिशिऐ दश कहा, तथा ऊ
र्ध्वलोके दश कहा, अधोलोके अगीआर कहा, तेका
रण मोटे क्षेत्रघी समयक्षेत्र प्रमाणे ज केहेवो. का
लघी अनादि अपर्यवसित, पण अदेशघी सादितां
तठे, ते केम? अमुक वस्तुने एक घडि गइ! इत्यादि
केहेवाघी. नावघी अरूपि, गुणघी वर्तना लक्षण.

हवे अजीवनो अगीआरमो नेद केहे ठे. "पुज्ज
जास्तिकायनो खंव." इयघी अनंता, क्षेत्रघी जघ
न्य एक, उत्कृष्टघी अचित्त महाखंव आश्री. सर्व
लोकं अवगाहो, कालघी जघन्य एक समय, उत्कृ
ष्टा अतंख्याता, नावघी एक वर्ण, एक गंध, एक र
स, वे फरस सहित, केइक पांचवर्ण पांच रस, वे गं
ध, आव फरस लाने, गुणघी ग्रहण जे गली जाय, म
ली जाय, दिशिऐ उद्योत करे, तपे, अंधारु करे, शब्द,
रूप, रस, गंध, फरस, जलाना जूंडा अने जूंडाना
नला घाय.

हवे अजीवनो वारमो नेद केहे ठे. "पुज्जजास्ति
कायनो देश." ते इयघी अनंता. क्षेत्रघी जघन्य
एक आकाश, उत्कृष्टघी असंख्याता जोजननी को
डाकोडि प्रमाणे. कालघी जटर्सी वेला सुधी चिंतवे.

ગ્ય પણ નહિ, તેમ ઝઘાપવા યોગ્ય પણ નહી. તે ન્યાયે દશ દાનમાં પણ એમ જ જાણવું. આઠમું દાન ધર્મપદ્ધતિ માં, સાતમું દાન અધર્મપદ્ધતિમાં છે, શેષ આઠ દાન મિશ્રપદ્ધતિમાં છે, અને જો સાધુનું દાન ટાલી સર્વ દાનમાં પુન્ય હોત તો નવ ધર્મદાન કેમ ન કહ્યાં? તથા એકાંત ત પાપ હોત તો નવદાન અધર્મ કેમ ન કહ્યાં? તે કારણ માટે ક્ષેપ પદાર્થ ઝંજીર સ્થાનક છે, અને જે સર્વથા પુન્ય કહે છે, તેને એમ પૂછીએ કે, “વીતરાગે સમુચ્ચયે અન્નપુન્ય કહ્યું છે પણ વિગત પાડી નથી પરંતુ હૃદયથી વિચાર ન કર્યો, તો શું રાંધેલું આપવાથી પુન્ય છે? કિંવા કોઈ આપવાથી, કિંવા સૂઝતું આપવાથી, કિંવા ખસૂઝતું આપવાથી ક્યાંક્યાં પુન્ય છે?” ત્યારે તે કહે કે, “નગવંતે સમુચ્ચય જીવ ઉપર પુન્ય કહ્યું છે પણ ત્યાં વિવરો કર્યો નથી. સર્વ ઠેકાણે પુન્ય છે. જ્યાં જ્યાં નગવંતે પુન્ય કહ્યું છે, ત્યાં પાપ નહી, તેથી પુન્ય જ છે. નગવંતે “અન્નપુત્રે” એ આદિ કહ્યું છે, પણ અન્નમિશ્ર ઇત્યાદિ ક કહ્યું નથી. તથા પાપ પણ ન કહ્યું. તે કારણ માટે પુન્ય જ છે.” તેને એમ કહીએ કે, નગવંતે સાવચક કરીથી એકાંત પુન્ય કહ્યું અને વિગત નહિ પાડો, તો “જેણપુત્રે” નવી જગ્યા આગંતે કરીને મિથ્યાત્વની કરાવી આપે, તેને એકાંત પુન્ય પાપ? વૃદ્ધ કપાલીને

મો "દેશ" નવમો "પ્રદેશ." બંધ હ્યયથી એક, ક્ષેત્રથી લોકાલોક પ્રમાણે. શેષ કાલ જાવ પૂર્વની પેઠે. ગુણથી વિકાશ ગુણ. દેશ હ્યયથી જઘન્ય એક, ક્ષેત્રથી જઘન્ય એક, વે. પ્રદેશાવગાઢ તત્કૃષ્ટા એક પ્રદેશાવગાઢ કૃણા. સર્વ લોકાલોકના શ્રવગાઢ. કાલથી જેટલી વેણા સુધી ચિંતવે. જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે. પ્રદેશ હ્યયથી અનંતા, ક્ષેત્રથી એક પ્રદેશ પોતે જ. કાલ, જાવ, ગુણ પૂર્વની પેઠે.

હવે થજીવનો દશમો જેદ કહે છે. "અક્ષતમય" તે હ્યયથી અનંત હ્યય, તે કેમ ? જે કારણ માટે અનંતા જીવને અનંતા પુરુષમાં અનંતાનંત પર્યાય ઉપરે વર્તે. તે કારણ માટે ક્ષેત્રથી અઢીઢીપ પ્રમાણે તે કેમ ? જે કારણ માટે અઢીઢીપ બહાર ચંડ સર્વની ગતિ નથી. તે કારણ માટે દિવસ રાત્રિ વર્તનારૂપ કાલ અઢીઢીપ બહાર નથી અને યથાયુનિવૃત્તિ કાલ અને મરણ કાલ; એ બે તો સર્વ લોકને વિષે છે. તે કોણ દૃષ્ટાતે ? જેમ દેહેરા પ્રમુખને વિષે ઘડિયાલ લાગતી હોય, તે વાગવારૂપ ઘડિનું માથું તો તે સ્થાનકે જ છે અને વસ્તુના પર્યાયનું પલટવું તો સર્વ લોકમાં છે; પણ મુખ્ય નયમા મૂલ્ય માથે તો સમય સમય "લિખત." એવું વચનાન. તે કારણ માટે અઢીઢીપ

સપણ અને પાટ પાટલા કરાવી આપે, વસ્ત્ર ધોવરાવી આપે, રંગાવી આપે, મનથી આર્તધ્યાન ધ્યાય, ત્યાં પુન્ય કેમ પાય? વચન અસત્ય બોલે, કાયાએ હિંસા કરે, મિથ્યાત્વિને નમસ્કાર કરે, એ સર્વ ઠેકાણે પુન્ય કેમ ન કર્યું? જો મનપુન્યે સઘલે મનથી પુન્ય થશે, તો સર્વને ષડ્ધનથી થશે, અને જો મન નિર્વચથી પુન્ય થશે, તો અન્ન પણ નિર્વચથી થશે. જેને નમસ્કાર કરવાથી પુન્ય, તેને ષડ્ધ દીધાથી પણ પુન્ય. એ નવ પુન્ય મરણોં છે જે કારણ માટે સઘલે પુન્યનો જોગ છે. ક્યાં અદ્ય, ક્યાં વહુ. તે કારણ માટે પુન્યની અપેક્ષા ન અનેગને આપવાથી અનેરી પુન્યપ્રકૃતિ કદી છે, પણ એકાંત પુન્ય નહીં અને જો સર્વને આપવાથી એ કાંત પુન્ય હોય, તો પાત્ર કુપાત્રનો શ્વો વિશેષ? સાધુ, સાધ્વિ, શ્રાવક, શ્રાવિકા, મિથ્યાન્વિ સરખા હોય? ગુણનું કારણ ન રહ્યું! વલી મૂઝતું અમૂઝતું મન્નિન અન્નિન મગ્ગ્યાં થયાં! તે કારણ માટે ન મળે. વલી જે કોઈ એમ કહે છે કે, “માથુ ટાલી વીજા મારે દાનમાં પાવે, તે પણ એકાંત મુગ્ર વિદ્ધ કંઈ છે. જે કારણ માટે માથું ટાલી વીજા દાનમાં પાવે, તેને દાન સ્થાપ્યું અને દાન સ્થાપે તેને જ્ઞાત્રાંનો અને અનગાયનો પાટનાર કહ્યો છે.

श्री जगवतिसूत्रना पांचमा शतकना ठाठा उहे
 शामां वस्तुना वेचनाराने ज्यां सुधी करियाणुं न आ
 प्युं होय, त्यां सुधी जारे क्रिया लागे, अने करियाणुं
 आपवाथी हलकी क्रिया धाय. नाणुं दीधाथी नाणां
 नी जारे क्रिया लागे एम कह्युं ठे. जूनुं, लोन निमि
 ते वस्तु दीधी, ते वस्तुनी क्रिया हलकी, ते दीधाथी
 लाज, तो अनुकंपा निमित्ते दयाना प्रणामथी दान
 दे, तेने एकांत पाप केम धाय? जेटली जेटली मम
 ता मटी, तेटलुं तेटलुं पुन्य जठे, अने जो पाप ठे, तो
 आणंदादिक आवकने पडिमा वहेतां जगवंते केम व
 ज्यां नही? एक जण तरे अने वे जण मूवे, ते क्रिया
 जगवंत केम शीखवे? तथा बीजाने मृवाव्याथी पो
 ते केम तरे? ते माटे पाप न कह्युं.

वली जो आपवाथी एकांत पाप ज होय, तो प्र
 देशीराजाए दानशाला केम मंभावी? केडीकुमार मु
 निये निपेधी केम नही? तथा अंबड आवक दातार
 ने पाप जाणे तो (१००) घेर पारणुं केम करे? एक
 ज घेरथी अन्न ले तो न चाजे? नो घेर पाप गुं करवा
 लगाडे? जे सर्व दानमां पाप मदहे, तेना घटमां अ
 नुकंपा नही. प्रणाम छुट धाय ते माटे पाप न केहेवुं.

हवे जे पडिमाधारी प्रमुख आवकनुं दान ते सू

मो “देश” नवमो “प्रदेश.” बंध इत्यर्थी एक, क्षेत्र
 र्थी लोकालोक प्रमाणे. शेष काल जाव पूर्वनी पेठे.
 गुणार्थी विकाश गुण. देश इत्यर्थी जघन्य एक, क्षेत्र
 र्थी जघन्य एक, वे. प्रदेशावगाढ उत्कृष्टा एक प्रदेश
 शावगाढ ऊणा. सर्व लोकालोकना अवगाढ. कालार्थी
 जेटली बेसा सुधी चिंतवे. जाव, गुण पूर्वनी पेठे. प्र
 देश इत्यर्थी अनंता, क्षेत्रार्थी एक प्रदेश पोते ज. का
 ल, जाव, गुण पूर्वनी पेठे.

इवे अजीवनो दशमो जेद कहे ठे. “अक्षसम
 य” ते इत्यर्थी अनंत इत्य, ते केम ? जे कारण माटे
 अनंता जीवने अनंता पुज्जलमां अनंताऽनंत पर्याय
 उपरे वर्त्ते. ते कारण माटे क्षेत्रार्थी अढीछीप प्रमाणे
 ते केम ? जे कारण माटे अढीछीप बहार चंद सूर्य
 नी गति नथी. ते कारण माटे दिवस रात्रि वर्त्तनारूप
 काल अढीछीप बहार नथी अने यथायुनिवृत्ति काल
 अने मरण काल; एव तो सर्व लोकने विपे ठे. ते
 कोण दृष्टांते ? जेम देहेरा प्रमुखने विपे घडियाल वा
 गती होय, ते वागवारूप घडिनुं मापुं तो ते स्थानके
 जे ठे अने वस्तुना पर्यायनुं पलटवु तो सर्व लोकमां
 ठे; पण मुख्य नयमां मूत्र मध्ये तो समय समय
 “खितए.” इति वचनात्. ते कारण माटे अढीछीप

ત્રમાં ઠામ ઠામ ચાહ્યું છે. તેનું દાન કસર સહિત ધર્મદાનમાં જણાય છે. જે ગૃહસ્થનું દેવું લેવું અવતમાં છે, તેટલી કસર છે, પણ વહુલતા આશ્રી ધર્મ છે. સૂત્રમાં પડિમાધારી આવકોને “સમણજૂએ” કહ્યા છે માટે. અને જો એ કસર સહિત ધર્મદાનમાં ન માને, તેને એમ પૂછીએ કે, એ દશ દાનમાં કિયું દાન છે તે કહો? ત્યાં કેટલાક તો ધર્મદાનમાં ધાલે છે, તે વાત પણ ઠીક જણાતી નથી. જે કારણ માટે ધર્મ છે, તો એકાંત આજ્ઞા કેમ નથી દેતા? ત્યારે કહે કે, અમારો કલ્પ નહીં. તેને પૂછવું કે, ધર્મનો કલ્પ નહીં? ત્યારે કહે કે, સ્થવિરકલ્પિ, જિનકલ્પિને દે નહીં તે કેમ? તેને એમ કહીએ કે, કલ્પ નહીં પણ દ્વીધાર્થી ધર્મ જાણે છે અને દેવાની આજ્ઞા આપે છે. કારણ પદ્યાર્થી આપે પણ છે, પરંતુ આવક તે વેહુ કરે. તે કારણ માટે એકાંત ધર્મ ન જાણીએ અને જે પડિમાધારી આવકનું દાન એકાંત ધર્મમાં છે, તથા પુન્યમાં કહે છે, તથા પુન્યનું જ કારણ કહે છે, તે અવિચારી નાપાના ઘોલનાર જણાય છે. જે માટે વીતરાગે ગૃહસ્થના સર્વ દાનમાં મૌન કહ્યું અને જેણે પુન્યનું કારણ કહ્યું, તેનું મૌન નામ્યું. જે પડિમાધારીને આપે, તેને પણ ત્રીજા કરણમાં કસર દેખાય છે. વડી કેટલાક અધર્મ

दान पावे ठे, श्री जगवति सूत्रना आठमा शतकना
ठठा उद्देशामां असंयति अवतीने आपवाधी एकांत
पाप कह्युं ठे. जे माटे आवकनुं लेवुं देवुं अवतमां ठे,
ते माटे एकांत पाप कह्युं ठे. ते वात पण न मजे. जे
माटे इहां तो गुणवंत पात्रने मोदने अर्धे आपसे, ते
ने एकांत पाप कह्युं, पण अनेरा आवकना दाननो
तथा अनुकंपा दाननो इहां अधिकार नपी. अनुकंपा
दान "जिणहो नक्याइ पडिसाइ" इति वचनात्. व
ली सातमुं दान तो गणिकादिकनुं ठे. ते गणिका अ
ने पडिमाधरी आवक सरखा केम होय? पात्र कु
पात्रनो शो विशेष? ते माटे सातमा दानमां न मजे.

तथा केटलाएक एम केहे ठे के, "शप आठ दा
नमां ठे." तेने पूठीए के, पडिमाधारी प्रमुखने आ
पवाधी शो गुण? अनुमोदने आपे ठे के, अनुकंपा आ
णीने आपे ठे के, व्हीतो दे के, द्यहंकारघी दे के, जो
गधी दे के, करियावर करवा दे ठे? त्यां निःकेवल गु
ण अनुमोदना खाते आपे ठे, पण बीजा खाने आ
पता नपी. जो बीजा खाते आपे तो आठ दानमां
नजे, अने गुण अनुमोदने आपे तो आठ दान धर्म
मां जजगे. वली आठ दान तो संतारीनां ठे. निध्या
ली ठे. आठ दानमां नुपात्र नही अने आवक नुपा

અધિકાર સૂત્રમાં કહ્યો છે. તે સૂત્ર વિરુદ્ધ પ્રરૂપણા કરે છે. इहां कोइ एम कहे ठेके, “दातार पूछे त्यारे साधुने मौन करवुं, पण मनमां पुन्य सदहवुं. कोइ कहे पाप ते मौन अने कोइ पुन्य ते मौन. मनमां बेहु सदहे.” कोइ कहे साधुने मौन करवुं. तेनां फल केवली जाणे. अमने खबर न पड़े. कोइ कहे साधुने मौन पण पुन्य पाप, मिश्र कांइ सदहवुं नही. इत्यादि अनेक मत सांप्रत कालमां देखाय ठे. ते सूत्रना न्याये जुए त्यारे कियो मत साचो? तेनी परीक्षा चतुर पुरुषो करे. जो पुन्य होत तो साधुने पुन्यनेपुन्य कहेवानो इयो दोष ठे? अने जगवंते पुन्य कहेवानुं केम वर्ज्युं? वली शत्रुकारादि दानमां हिंसादि सावध कर्तव्य प्रत्यक्ष देखाय ठे तो जैनधर्मि त्यां एकांत पुन्य केम सदहे? ते कारण माटे एकांत पुन्य थापे ते वात जूठी देखाय ठे, अने जो सर्व दानमां पाप होय तो पापने पाप कहेवानो साधुने शो दोष ठे? वली जगवंते पाप कहेवानुं केम वर्ज्युं? तथा जे दान दे ठे, त्यां अनुकंपा प्रमुख गुणनाव उपजता देखाय ठे, अने जे वस्तु आपे तेथी लाज प्रधान ठे. त्यां एकांत पाप केम थाय? वली श्रीप्रश्नव्याकरण सूत्रना बीजा आश्रवधारमां “दानने निषेधे तेने जूठाबोलो

त्रमां ठे. वली सूत्रमां स्वामिवात्सल्य, प्रजावना ते समकितनो आचार कह्यो ठे वली श्री गणेशसूत्र मां चतुर्विध संघने, श्रावकने रत्ननुं जाजन कहा ठे. वली श्री जगवतिसूत्रमां श्रावकने रत्ननी माला स मान कहा ठे, पण आठ दानवाला रत्ननां जाजन तथा रत्ननी माला समान न कहा. तथा कोइ कहे के, “तेने सूऊनुं आपतां अठार पाप मांहिलुं कियुं पाप लागुं? उगणीशमं पाप तो ठे नही.” तेने एम कहेवुं के, “गृहस्थने साधु श्राववा जवानुं कहे तो अठार मांहिलुं कियुं पाप लागे?” त्यारे ते कहे के, गृहस्थने श्राववुं केम कहे? तो तेना दानमां पुन्य केम कहे? श्राववा जवानुं कहेवाधी तेना पापनी अनुमोदना आवे. एम दातारने पण पापनी अनुमोदना आवे. जे लेवुं देवुं वेहु अव्रतमां ठे.

वली पहिमावारी पांचमे गुणवाणे ठे के, ठे गुणवाणे ठे? त्यारे कहे ठे नहि. तो पांचमावाजाने श्राववाधी मावय पुन्य ठे. निर्वय नही. ते दानमां केम जंज? तथा चतुर्विध संघनी हेत वात्सल्यताधी मनकुमार इउ थया कहुं, पण आठ दानधी थया एम न कह्यु. ते मांटे वमे दानमां ठे थने श्रावकने एकान्त वमेरद्वमां न कहा. व्रताव्रति कहा ठे. ते मा

टे कसरमां मलझे. वीजामां नही. तथा साधुनुं दान ते संयमनुं उतुं ठे, ते माटे धर्म ठे. श्रावकनुं दान ते संयमासंयमनुं उतुं ठे पण संयम घणो ठे ते माटे झे य पदार्थ ठे अने आठ दान मिथ्यात्विनां ते असंय मनुं उतुं ठे, ते माटे पापमां ज ठे. त्यां अनुकंपा प्र मुख उपजे, ते धर्मनुं कारण ठे. ते कारण माटे पुन्य पण ठे. कार्यमां पुन्य पाप वेहु देखाय ठे.

इवे सरवाले साधु धर्मपक्षमां ठे अने तेनुं दान पण धर्मपक्षमां ठे. श्रावक धर्माधर्म पक्षमां ठे. तेनुं दान पण धर्माधर्म पक्षमां ठे. कोइ कोइ सूत्रमां धर्म पक्षमां ज घाळ्या ठे. ते न्याये दान पण एम ज अने क्रियाना करनार मिथ्यात्वि ते पण मिश्रपक्षमां क ह्या, तेनुं दान पण मिश्रपक्षमां ज ठे. परंतु निश्चे न ये तेने अधर्मपक्षमां घाळ्या, ते न्याये त्हाळं दान प ण अधर्मपक्षमां ज ठे. वली आर्झकुमारे कह्युं. “ब्रा ह्मणो, तमने जमाह्यापी नगके जाय.” वली श्री उ त्तराध्ययन सूत्रना चौदमा अध्ययनमां जूगुना पुत्रो ए कह्युं. “भुतादियानि तितमंतमेणं” इति वचनान्. अने कपात्र ते निश्चे व्यवहार नदा अधर्मपक्षमां ठे. तेनुं दान पण पंदरमा कर्मादानमा ठे. नातनुं अव र्मदानमां ठे, अने ते श्रावकेन नमस्कार करे, ते पण

એમ જ છે. એ નવ પુન્ય સરસાં છે તે માટે. તથા કોઈ
 એમ કહે કે, નમસ્કાર તો પાંચ પદને કરવાનું કહ્યું
 છે. શોષ નમસ્કાર મિષ્ટ્યાત્વિની કરણી છે. તે શ્રાવક
 ને નમસ્કાર કેમ કરે ? તેનો ઉત્તર કે, એક નવે શ્રા
 વક પાંચ પદમાં છે, જે કારણ માટે સાધુ સર્વ થકી
 સત્તાવીશ ગુણધારી છે, અને વેશ થકી સત્તાવીશ ગુ
 ã શ્રાવકને પણ લાગે છે તે કારણ માટે ગુણની
 અપેક્ષા પાંચ પદમાં છે અને જો શ્રાવકના વિનય
 માં પુન્ય હોય તો સાધુ કેમ ન કરે ? ત્યારે કહે કે,
 આર્યાને કેમ ન કરે ? તેને એમ કહેવું કે, સાધ્વિને
 સદા જાણે વંદણા કરે છે પણ ન્હાના મ્હોટાનો વ્યવ
 હાર રાખવા માટે હ્રયે ન કરે, અને શ્રાવકને તો જા
 ને પણ વંદણા ન કરે. તે માટે પુન્ય ન કહેવું; અને જો
 શ્રાવકના વિનયમાં પાપ હોય તો, જગવંતે શ્રાવકનો
 વિનયમૂત્ત ધર્મ કેમ ન કહ્યો ? યજ્ઞી શ્રી જગવતિસુ
 ત્રમાં ઉત્પસાણ પુષ્કળી શ્રાવકને વંદણા કેમ કરી ?
 વલી જગવંતના મુખ આગલ ડાંગજી ઉપર ક્રોધ ક
 રતાં જગવંતે વાચ્યા, પાપ જાણીને નિષેધ્યા, જો વં
 દણા કરતાં પાપ દાંત તો વાચ્યા કેમ નહીં ? પાપ
 કરતાં ચારે તે માથુનો આચાર છે. તે કારણ માટે પા
 પ નહીં. વલી અંબડજીના શિષ્ય અંબડજીને વંદણા

ઉદ્દેશામાં આહારિક નિપજાવવો અધિકરણી, તે “પ
 માયં પહુચ્ચ” કહ્યો. તથા શ્રી જગવતિ સૂત્રના ત્રીજા
 શતકના ત્રીજા ઉદ્દેશામાં સાધુને પ્રમાદના યોગની
 ક્રિયા કહી. વલી શ્રી સૂયગઢાંગ સૂત્રના અઢારમા
 અધ્યયનમાં અવ્રત “પહુચ્ચ વાલે આહિજ્ઞ” इत्यादि,
 અવ્રતમાંનું તો વાલપણું ઠરશે, તેરમા સુધી વાલપણું
 હશે તે તો નથી. વલી શ્રી સૂયગઢાંગ સૂત્રના અઢાર
 મા અધ્યયનમાં સાધુને ધર્મપદ્ધતમાં કહ્યા છે, પણ મિ
 શ્રપદ્ધતમાં નહી. એમ ગણીએ ઢીએ. તે માટે અવ્રતમાં
 પણ ન કહેવો. તથા કેટલાએક સાધુનો આહાર પ્ર
 માદમાં કહે છે. તે પણ શુદ્ધ વચન નથી દેખાતું. જે
 માટે પ્રમાદ તો ઘઠા ગુણગણા સુધી છે, ઉપરાંત નથી
 અને આહાર તો તેરમા ગુણગણા સુધી છે. તો સાધુ
 નો આહાર શેમાં છે? ત્યાં વ્યવહાર નયે તો સાધુનો
 આહાર નિર્વચ્ય છે. સાવચ આહારનો તો સાધુને ત્યાગ
 છે. પાપ રહિત છે, મોક્ષ સાધવાનો હેતુ છે. શ્રી દશ
 વૈકાલિક સૂત્રના પાંચમા અધ્યયનના પહેલા ઉદ્દેશા
 ને ન્યાયે “મોક્ષ સાહણ હેતુસ્ત” इति वचनात्. ધ
 ર્મનો સહાય્ય છે. સંયમનું નુતું છે. તે માટે કારણને
 કાર્ય એક વિચારતાં વ્યવહાર નયે ધર્મ કહીએ. તથા
 શ્રી જગવતિ સૂત્રના સોલમા શતકના ચોથા ઉદ્દેશા

કેમ કરી? સૂત્રમાં ઠામ ઠામ સાધર્મિનો વિનય કર
વો કહ્યો છે. ચતુર્વિધ સંઘના વિનયમાં ઘણા ગુણ ક
હ્યા છે. તે માટે વિનય ઝઘાપવો નહીં. શ્રાવક તો
મ્હોટી વાત છે, પણ સૂત્રમાં તો દેવતા, મનુષ્ય અને
તિર્યંચ એ ત્રણેના વિનયમાં વહોલું સુખ કહ્યું છે અને
જો માતા પિતાનો વિનય કરે તો ચૌદ હજાર વર્ષને
આઝખે દેવતામાં ઝપજે. તે માટે વિનયપણાનું જેટલું
પ્રજ્ઞાવપણું તેટલો સર્વ જીવને ગુણ છે, અને સર્વ જી
વને સમયે સમયે પુન્ય વંધાય છે. તે પુન્યની કરણી
તો નવ પ્રકારની છે, તે કારણ માટે જેટલા દેવાના,
નરમાણના તથા અનુમોદનાના ગુણ, ગુણ પ્રણામ તે
સર્વથી નિશ્ચે પુન્ય વંધાય છે. મિથ્યાત્વની કરણી ક
રતાં પણ પુન્યનો જેલ છે. પંચાગ્રિ સાધતાં હિંસા તે
પાપ, કાયકેશ તે નિર્જીરા કાયપુન્ય હોય છે. તથા
વારમા અતિથિસંવિન્નાગ વ્રતમાં અહંકારજ્ઞાવે દાન
દે, તેને અતિચાર કહ્યો. ત્યાં વે વાનાં છે, તથા શ્રી
જગવતિ સૂત્રના સાતમા શતકના દશમા ઝદેશામાં
કહ્યું કે, લ્હાય વૂજવે (હોલવે) તે અલ્પકર્મિ અને
લ્હાય લગાડે તે નારેકર્મિ. તે માટે જીવરક્ષાને નાવે
પુન્યપ્રકૃતિનો વંધ કહ્યો. તો પણ વેવાનાં પ્રત્યક્ષ જ
ણાય છે. તથા નિશ્ચે નયે શ્રી અનુયોગધાર સૂત્રને વિષે

मां “अन्नगलाय” श्रमण निग्रंथ आहार करतो, तो वरसमां नारकीनो जीव जे कर्म तोडे, तेथी पण अधिक कर्म तोडे, तथा श्री दशवैकालिक सूत्रना चो ध्या अध्ययनमां “जयं जुजंतो ज्ञासंतो” इति वचनात् एम निश्चे नयमां साधुनो आहार आश्रवमां. श्री उत्तराध्ययन सूत्रना उगणत्रीशमा अध्ययनमां “पञ्चस्काणेणं आसवदाराइं रुंनइ” इति वचनात्. पञ्चस्काण कस्याधी आश्रव रोकाय, अने ते आश्रव जाणीने त्याग करे ठे. संवरनां पञ्चस्काण तो कदि धाय ज नही, जो आहारमां पाप होय तो साधुने पाप करवुं नही. जो धर्म होय तो साधुने ठोडवो नही. ते कारण माटे संयमनुं उठुं ठे, अने आश्रवमां ठे.

वली श्री जगवति सूत्रना पहेला शतकना त्री जा उद्देशामां तेर आंतरामां कह्युं ठे. साधु पोरशी प्रमुख करे, ते प्रमाद टालवा माटे, ते युक्त. एम ठे गुणवाणे आहारनां पञ्चस्काण करे ठे ते प्रमाद टालवा माटे करे ठे. उपरांत पञ्चस्काण करता नथी. एम साधुनां उपगण रजोहरण, कपडां, पात्र, मुद्रपत्ति प्रमुख पण राखे ठे. ते शीत ताप खमवानी समर्था इ नदि तेथी राखे ठे. ते श्री प्रभव्याकरण सूत्रना दशमा अध्ययनमां “एगंपियं संजमस्त उववुहणव्या

સંસારી વિનયમાં અપ્રણસ્તપણું કહ્યું છે. તે કારણ માટે એકાંત નય સ્વેચ્છી નહીં. ઇતિ નવ પ્રકારના પુન્યની ઝલ્લખાણ કહી.

દ્વે પાપ પદાર્થની ઝલ્લખાણ કહે છે. ત્યાં પાપના બે પ્રેદ. ૧ જ્ઞપ્તપાપ ને ૨ જાવપાપ, તે બેહુની ઝલ્લખાણ કહે છે. પૂર્વે જે જીવે માંહની કર્મની ત્રવીશ પ્રકૃતિ બાંધી છે, તે સત્તામાં પડી છે તે ઉદય આઘ્યાંધકાં પાપ કરવાની મતિ ઉપજે. તે માટે જે કર્મના ઉદય થકી પાપના પ્રણામ ઉપજે, તે કર્મને જ્ઞપ્તપાપ કહીએ. તે પણ ચૌફરફી પુજ્જ છે. તેના ઉદયથી જે જીવની હિંસા કરવી, તથા જૂઠું બોલવું, ઇત્યાદિ અશુજ્જ પ્રણામ ઉપન્યા, તે અશુજ્જ અધ્યવસાયને જાવપાપ કહીએ, તે અરુપિ છે. તે પ્રણામ થકી જે જીવ હિંસાદિક ક્રિયા કરે, તે ક્રિયાને યોગ વ્યાપાર પ્રવર્તવા આશ્રી જ્ઞપ્તપાપ કહીએ. આરંજ તે આઠ ફરફી છે, તેને પણ એક નયે પાપ કહીએ. તે કર્તવ્ય કસ્યા થકી જે સાત આઠ કર્મના અશુજ્જવર્ણાદિ સહિત અનંતપ્રદેશીયા સ્વંધ જીવને આવી લાગે, તે પુજ્જ ચૌફરફી છે, તેને પણ જ્ઞપ્તપાપ કહીએ. તે પ્રકૃતિ ઉદય આઘ્યાંધ જીવને નીચગોત્ર, ઘન ધાન્ય નાશ, હઃસ દારિદ્ર અગાતા ઉપજે, તે પાપનાં ફલ છે.

એ" એ પણ સંપમજાર નિર્વાહને માટે છે, તે માટે સ્વયંદાર નષ્ટે તો ધર્મ છપગરણ છે અને નિષ્ઠે નષ્ટે તો સર્વ આશ્રવ છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઇંગણગ્રીશમા અધ્યયનમાં "ઉગ્રહિ પચસ્કાણેણં અપત્તિમંધંજણયદ્" છપધિ ઘોડવાપી પત્તિમંધ ટલ્લે. તો છપધિ રાગવાપી તો પત્તિમંધ નિપજે છે, ત્યાં એમ કહ્યું છે. યજ્ઞી ઘેરા પો ઘેકાળે અધેજ્ઞપણું જવું કહ્યું છે, ત્યાં સાધુ રાણે છે, તે તો ધર્મોપગરણ જાણીને રાણે છે, અને ત્યાં તો આશ્રવ જાણીને ત્યાં છે.

इहां कोई एम कहे के, आश्रवना तो पांच जेद है, तैमां साधुनो जेद किपा आश्रवमां है ? तेने एम कहेवुं के, पांचमा जोग आश्रवमां है. चातवुं, उगवुं, बेमवुं, मूवुं, जोजन, जापा ए उ योग व्यापार है. ते असमर्थी है त्यार सेवे है. ए नूदवापी मुक्ति जोग. आश्रव टलजे, श्री उत्तराध्ययन सूत्रना इंगणग्रीश मा अध्ययनमां " जोग पचस्काणेषां अजोगिनं जण यद्, अजोगीणं जीविणं कम्मं न येयड, पुत्रयं च त्रिहुम्भ " इति वचनान् त्या मून गम्मान आहार तों दोस्य व्यादागमा उ वण करना अनेगने आश्रव ला ने. तेन श्री जगचनि सूत्रना जगमा इनकना उदा नेरसामा कविदाणु वेवना मन्वहुदटिन धार किया

હવે નય આશ્રી જોતાં તો ઘન ઘાન્યાદિક સોનું
 રૂપું પ્રમુખ નવવિષ ઈચ્છ્યપરિગ્રહ કહીએ. પરિગ્રહ તે
 પાપ, તે ન્યાયે ઘન ઘાન્યાદિક પણ ઈચ્છ્યપરિગ્રહ આ
 ઠ ફરશી કહીએ, જો તે પરિગ્રહને એકાંતે પાપ થાપે
 તો ઝરત ચક્રવાંતને ઘરેણાં પહેસ્યાં ધકાં જ કેવલ
 જ્ઞાન કેમ ઉપન્યું ? પાપ ઠતાં તો કેવલજ્ઞાન ઉપજે
 નહી. એ ન્યાયે એ ઈચ્છ્ય પરિગ્રહથી વસ્તુ ન રોકે, એને
 વિષે મમત્વનાવ તે પરિગ્રહ કહીએ. એ મમત્વનાવથી
 વસ્તુ અટકે, ઈચ્છ્ય પરિગ્રહથી અનેરા તાણુ સંજોગ ન
 કરે. ઈચ્છ્યસિંગ રહિત તાણુને દેવતા પણ ન વાંદે, જે
 મ અન્યમતિમાં ગૃહસ્થના વેપમાં જ્ઞાન ઉપજે, દેવતા
 તાણુનાં ઉપગરણ આપે. પહેસ્યા પઠી વંદણા કરે, તે
 માટે ઈચ્છ્ય પણ એક ન્યાયે લેખામાં ગણવો. એ ઉપ
 ચારિક નય કહી.

હવે મુખ્ય નય કહે ઠે. જીવયાતાદિક કરવાથી
 જે અશુભકર્મ વાંધ્યાં, તે ચૌફરશી પુજલ પારિણામિ
 ક નાવમાં વર્તે ઠે, તે ઈચ્છ્યપાપ કહીએ; અને જ્યારે
 તે પ્રકૃતિ ઝડય આવે, ત્યારે નાવપાપ કહીએ. સૂત્રમાં
 ઠામ ઠામ અઢાર પાપને ચૌફરશી કહ્યાં ઠે, તે ન્યાયે
 અજીવ પ્રણામ જ જાણવો. હવે અઢાર પાપસ્થાનક
 નાં નામ અને તેના અર્થ પ્રસિદ્ધ ઠે. તે “અંધઝનયસ્ત્વચન

कही, मिथ्यात्विने पांच क्रिया कही. जो के, व्यापार तो मिथ्यात्व नहीं, पण ते जीव मिथ्यात्वो ठे तेथी मिथ्यात्व पण लागे. ते न्याये केवली आहार त्यां योग आश्रव लागे. प्रमादी साधुने त्रण लागे, अत्र तीने चार लागे, मिथ्यात्विने पांच लागे, तेथी प्रमादी साधुने आहार करतां प्रमाद पण लागे ठे. ते टा लवा माटे पञ्चस्काण करे ठे. कोइ कहे के, जगवंते आश्रवनी आज्ञा केम आपी ? आहारनी आज्ञा तो ठाम ठाम ठे. तेनो उत्तर—ते शुनयोय तो आज्ञामां ठे ते माटे, पण मिथ्यात्वादि चारनी आज्ञा नहीं. वी तराग अत्रती प्रमादनी आज्ञा न आपे. कोइ कहे के, आश्रव तो संयमरोधक ठे. तेनो उत्तर—जे मिथ्यात्वादि आश्रव, ते संयमरोधक ठे, पण शुनयोग ते संयमने पुष्ट करे ठे. ते माटे संयमनुं जुहुं कह्युं ठे. कोइ कहे आश्रव अव्रत तो एक ज ठे. तेने उत्तर—आश्रवना पांच जेद, अव्रतना केटला ? चौथे गुणठा एो सम्यक्त्व ते व्रतमां. दशमे कपाय ते शेमां ? एके यमां न समाय. ते माटे दश बोलमां सर्व समाय. वेमां न समाय. दश छानो नहम्रजिगम. ते वे तो पुर्जिगम. ते माटे साधुना कर्तव्यमां अव्रत नहीं. पांचमा सुयी देशयकी ठे. बावीश प्रमाद ते आश्रव.

યાત્નાસ્મામિઃ સિદ્ધયતે.” ઇતિ પાપની ઇસ્રાણા કહી

હવે આશ્રવની ઇસ્રાણા કહે છે. આશ્રવના જે જૈન. ૧ જ્ઞ્ય આશ્રવ અને ૨ જાવ આશ્રવ. ત્યાં જ્ઞ્ય આશ્રવ તે શું? પૂર્વે જીવે મિદ્યાત્વમોહનીયાદિ મોહનીકર્મની ઘવીશ પ્રકૃતિ બાંધી છે, તે પ્રકૃતિને જ્ઞ્ય આશ્રવ કહીએ. તે પ્રકૃતિના પ્રયોગથી જીવના અધ્યવસાય ઉપજે, તે જાવ આશ્રવ કહીએ. તે જાવ આશ્રવના યોગથી નવાં શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મ આવે, તે આવતાં કર્મને શ્રી સુવવાઈ તથા પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રને ન્યાયે જ્ઞ્ય આશ્રવ કહીએ. હાં કોઈ કહે કે, જ્ઞ્ય મિદ્યાત્વ, જ્ઞ્યયોગ તે અજીવપુદ્ગલ છે, પણ આશ્રવ નહીં. તે વાત પણ વિરુદ્ધ દેખાય છે. જે માટે જ્ઞ્યઆશ્રવ ન ગણો તો યોગઆશ્રવ કેમ કહો છો? મિદ્યાત્વઆશ્રવ કેમ કહો? જાવમિદ્યાત્વ કેમ ન કહો? જો યોગઆશ્રવ કહેશો, તો જ્ઞ્ય યોગઆશ્રવ ઠરશે. જાવ યોગઆશ્રવ ઠરશે. તથા કોઈ કહે કે, જ્ઞ્યઆશ્રવ છે પણ ગણવો નહીં. તેને એમ કહેવું કે, જો છે તો કેમ ન ગણીએ? તથા કોઈ કહે કે, “જ્ઞ્ય જાવ આશ્રવ તો છે, પણ આવતાં કર્મ તે આશ્રવ નહીં. તે શ્રી આચારાંગસૂત્રના પચ્ચીશમા અધ્યયનમાં સુવના જે જ્ઞદ-જ્ઞ્યસુવ તે પાણીનો પ્રવાહ થને

પૂર્વે સંજલની ચોકહી અને નવ કપાય કહ્યા. બ્રાહ્મ
નાયમાં આવે તે મરણને ઉદયે મમત્વપણું ઉપજે,
તે પ્રમાદ કહીએ. તે કપાયનો જ જેદ છે. પણ હાં
જૂદો ગણ્યો છે. તેના પાંચ જેદ. મદ તે માનનો ઉદય,
તેવીજા વિષય તે પાંચ હંદિ, ત્રણ વેદ, રતિ, અરતિ,
મોહનો ઉદય. કપાય તે ચાર, તે સ્વ ઉદય ૨. નિજા
પાંચ. તે જ્ઞાનાવરણીને ઉદયે, વિકત્રા ચાર તે હાસ્ય,
શોક, જય, હુંગાને ઉદયે છે. તથા પ્રમાદ ઠે ગુણ
ઠાણે ઠ કહ્યા. ૧ મદ, ૨ વિષય, ૩ કપાય, ૪ નિજા,
૫ જુપો, ૬ પડિલેહણ એ ઠ પ્રમાદ ઠ ગુણઠાણા સુધી
છે. તે પણ નિજા લે છે. વિકત્રા કરવાનો સ્વજ્ઞાય પણ
છે. શબ્દ વિષયનું વેદયું પણ છે, કપાય પણ ઉદય આ
વતો જણાય છે. માન પણ કરે છે, તથા ધર્મનાં કર્ત
વ્ય કરતાં પણ મમત્વપણું ઉપજે છે, તેથી પ્રમાદ લા
ગે છે, પણ તેથી માત્રુપણું ન જાય.

ચર્ચા ચત્રમાં ચત્રમાં મિહાંતાદિ જનતાં ચૈરાગ્ય
રત્ન ઉપજે છે, અપ્રમત્તનાય આવે છે, તેથી ચારંગાર સા
તમે ગુણઠાણે ચંદ્રે છે. ને થર્કી વેંડ પણ પડે છે, પરંતુ
દેવો નવગ્તો નથી. અને તે ચારંગાર પ્રમાદમાં જ રહે
તાં, માનમ ન ચંદ્રે નો દેવો ઉત્તરગ્તાનું ઉદકાણું છે. ઘણા
પ્રમાદથી માત્રુપણાના અનિવાર લાગે. તે પ્રમાદ ટા

जावज्ज ते मित्थ्यात्वादिके कर्मजलनो प्रवाह भावे ते.
वली श्री जगवति तूत्रना त्रीना शतकना त्रीजा उ
द्देशामां मंमित पुत्रने कहुं के, “जेम ठिइ सहित ना
वा पाणीमां चलावे, त्यारे ते नावा आश्रवहारे करी
पूराइ जती घकी पाणीमां नीचे वेत्ते.” ते न्याये आ
वतां कर्मने आश्रव कह्यो. जे कारण माटे वारणाघी
नावा जराती नघी, नावा तो पाणीधी जराय ठे, ते
म जीव पण अशुन जावघी जारे धतो नथी. नवां
कर्मरूप आश्रव आवे ठे तेथी जारे पाय ठे. ए न्याये
आवतां कर्मने आश्रव कह्यो. आवतां कर्मने आश्र
व न गले तो, जगवति तूत्रनो पाठ उठाये. तेथी ते
पण गणवो. तेइय आश्रवना उदयथी जाव आश्रव
निपजे. जाव आश्रवघी इय आश्रव निपजे. इहां इ
हांने कूकडीनुं दृष्टांत जाणवुं.

ते आश्रवना पांच जेद. मिथ्यात्व ते पूर्वे जे
जीवे मित्थ्यात्वमोहनी कर्म बांध्युं, ते इय मिथ्या
त्व. तेना उदयथी अतत्त्वने विपे तत्त्वनी बुद्धि, तत्त्व
ने विपे अतत्त्वनी बुद्धि एवी अज्ञा उपजे, ते मि
थ्यादृष्टि कह्यो. जावमिथ्यात्व तेना उदयथी गुणा
गुण क्रिया करे, तेथी गुणागुण कर्म आवे एम अग्र
न्याय्यानीनी चोक्कीने अवती कह्यो. तथा एक नये

लवानो खप करवो, पण सेववानो उपाय न करवो
केटलाएक मूढमति प्राणी सांप्रतकालमां साधुने अ
तिचार लागता देखीने साधुपणामां शंका घरे ठे. ते
कहे ठे के, हमणां साधुपणुं क्यां पळे ठे ? ते पण अ
व्यक्तवादी जाणवा. निन्हवना केडायत जाणवा. श्री
ठाणांगसूत्रना नवमा ठाणामां कह्युं ठे के, जे एम कहे
ते चार जेदनी विकथाना करनार ठे. वली साधुपणामां
शंका वेदे, तेने त्रीजे ठाणे “अहिया अणुहाए” कहा
ठे. वली श्री ज्ञातासूत्रमां मोरलीना इंडाने न्याये जे
पंच महाव्रतमां शंका वेदे, ते परलोकने विपे चार सं
घमां हीलणा पामे. परजवे संसारनां अनंतां दुःख
पामे एम कह्युं ठे.

वली श्री जगवति सूत्रना पचीशमा शतकना सा
तमा उद्देशामां ठेदोपस्थापनीय चारित्रनो विरहकाल
जघन्य त्रेशठ हजार वरसनो कह्यो. ते न्याये पांचमो
आरो पुरो अशे. ते दिवस सुधी साधुपणुं रहेतुं जणा
य ठे. वली श्री जगवति सूत्रना वीशमा शतकना आठ
मा उद्देशामां महावीरस्वामी मुक्ति गया पठी एक
वीश हजार वरस सुधी साधु, साधवि, आबक, आ
विका ए चार तीर्य चाजशे. तेथी हमणां तो साधु ठे
ज. इहां केटलाएक एम कहे ठे के, जरतक्षेत्रमां साध

પ્રત્યાખ્યાનીને પણ કહીએ. અપ્રત્યાખ્યાનીની ચોકડી નો ઉદય ચોથા ગુણઠાણા સુધી છે. તે કારણ માં ચોથા ગુણઠાણાવાલાને અસંયતિ, અવ્રતિ, અપચ્ચક્ષ્ણી, અધર્મિયા કહ્યા. તે ઉપરાંત પાંચમે ગુણઠાણે અપ્રત્યાખ્યાની ન કહીએ. શ્રી જગવતિ સૂત્રના પહેલાં શતકના વીજા ઉદ્દેશમાં પાંચમે ગુણઠાણે અવ્રતિગત કહી, તથા શ્રી પન્નવણા સૂત્રમાં પાંચમે ગુણઠાણે અપચ્ચક્ષ્ણા ક્રિયા કહી. પાંચમું ગુણઠાણું વ્રતાવ્રતિ ધર્માધર્મિ, પચ્ચક્ષ્ણાપચ્ચક્ષ્ણી, વાલપંક્તિ સુત જાગરા, સંયતાસંયતિ કહીએ. તથા શ્રી જગવતિ સૂત્રના શતક ઉદ્દેશે ઉઠે અવ્રતની ક્રિયા જાગતી કર્ક છે. કર્મગ્રંથાદિ ગ્રંથમાં પણ શ્રાવકને અગીશ્રાર અવ્રત કહી છે, એક વ્રસની અવ્રત ટાક્ષી છે, ઠગ ગુણઠાણ ઉપરાંત અપ્રત્યાખ્યાની પ્રત્યાખ્યાની નહિ. તે કારણ માટે વ્રતિ, ધર્મિ, સંયતિ, પચ્ચક્ષ્ણી, પંક્તિજાગરા કહીએ. શેષ નવ નોકપાય સંજલની ચોકડી રહી છે તેને અવ્રત ન કહીએ, તેથી સાધુના કર્તવ્યમાં અવ્રત નહી, સાધુ જે ઝટે, બેસે, ફાલે ચાલે, જોજન જાપા પ્રમુખ કરે છે, તે સર્વ પ્રમાદ કપાય યોગને ઉદયે છે તે આશ્રવ છે, નિશ્ચયમાં ઝાંઢવા યોગ્ય છે, સર્વ યોગ વ્યાપાર ઝાંઢવાથી મોક્ષ જશે, તે કારણ માટે કેટ

ठे तो खरा, पण इहां देखाता नथी, तेने एम कहीए के, जो इहां साधु नथी, तो श्रावक कोना प्रतिबोधे ला होय ? अने ए प्रत्यक्ष आर्य देखाय ठे के, अनार्य ? जो अनार्य ठे, तो जैननां सूत्रो क्यांथी ? अनार्य मा श्रावक क्यांथी ? उत्तम जाति वालिया ब्राह्मण क्यांथी ? अने जो आर्यदेश ठे, तो आर्यमां साधु के म नही ? बीजा किया देश आर्य ठे ? ते देखाडो. तथा श्री वृद्धकल्प सूत्रमां साधुने विहार करवानी दिशा बतावी ठे के, पूर्वे अंगदेश चंपानगरी; दक्षिणे कोदांबी नगरी, पश्चिमे मथुरा नगरी ते सिंधनी घर ती, अने उत्तरे सावन्नि नगरी ते लाहोरनी घरती. ए घरती उपरांत जवुं नही. जाय तो ज्ञानादि त्रण नो नाश थाय. ए न्याये तो आ देशमां ज साधु ठे. बीजे ठेकाणे नही. चतुर हशे तो परीक्षा करी लेशे.

बली कोइ एम कहे ठे के, साधु ठे तो त्रीजे पहोरे गौचरी केम न करे ? गाममां केम उतरे ? जोड (कविता) केम करे ? चित्रामण केम करे ? लखे केम ? संजोग जेगो केम नही ? पंच महाव्रतमां अतिचार केम लगाडे ? कमाड केम जडे (वासे) ? नित्य धोव ए केम ल ? अनेरा श्रावकने पौषध केम करावे ? ह वे तेनां उत्तर कहे ठे. जे त्रीजे पहोरे गौचरी कदी,

जाएक एम कहे ठे के, साधुनो आहार व्रतीमां ठे; ते वात प्रमाण जणाती नथी. जे मोटे व्रतनो त्याग करवो नहि, अने आहारनो त्याग करवो. व्रत तो घणां घणां करवां अने करतां हरख राखवो. कस्या पढी पण अनुमोदना करवी, अने आहार तो घणो घणो न करवो. श्री उत्तराध्ययन सूत्रना सत्तरमा अध्ययनमां पापश्रमण कह्यो. आहार करतां हर्ष राखवो नही अने हर्ष राखे तो चारित्रने अंगारा सरखुं करे, (सुडतालीस दोष तेमां मांमलाना दोष मध्ये कह्युं ठे) अने अनुमोदे पण नही. व्रत करतां तो एम जाणे के, धन्य जे हुं व्रत आदरुं ठुं तथा जे व्रत आदरे तेने धन्य, एम चिंतवे; पण आहार करतां एम न चिंतवे.

हवे साधु आहार करतां एम चिंतवे के, आहार तजे तेने धन्य, हुं पण आहार तजीश ते दिवस धन्य, पण म्हारी शक्ति वेदना खमवानी नथी तथा मुक्ति रूप वैयावन्न प्रमुख करवानी शक्ति नथी तेथी करुं ठुं. एम चिंतवतो आहार जोगवे. श्री उत्तराध्ययन सूत्रना ठवीशमा अध्ययनमां कह्युं ठे के, मुनि ठ कारणे आहार करे ठे अने व्रत तो शा कारणे न करे? वली व्रत तो त्यागे के जागे, आहार त्यागे के जागे, त्यां आहार तो जोग रूप ठे, अने व्रत तो त्याग रूप ठे. व

તે અધિકાઈ છે, પણ પહેલે પહોરે કોઈ ઠેકાણે નિષે
 ઘી નથી. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ત્રીશમા અધ્યયન
 માં ચાર પહોરમાં ગૌચરી કરવાની કહી છે. શ્રી વૃહ
 ત્કલ્પ સૂત્રમાં ચાર આહાર માંહિલો કોઈ પણ આ
 હાર પહેલા પહોરનો ચોથા પહોરે રાખવો ન કલ્પે,
 તો પહેલે પહોરે લાવવાનું તો ઠચું. એમ શ્રી નિશિ
 ઠ સૂત્રના વારમા ઝહેશામાં તથા દશવૈકાલિક સૂત્ર
 ના આઠમા અધ્યયનમાં સાધુ “ઝગયઠિતિએ અણઠ
 મિયસંકપ્પે” કહ્યા. વલી શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રના
 પાંચમા અધ્યયનના વીજા ઝહેશામાં ગૌચરી લાવ્યા,
 તેથી ન સરે તો વીજી વાર જવું કહ્યું. શ્રી ઉત્તરાધ્ય
 યન સૂત્રના પહેલા અધ્યયનમાં તથા દશવૈકાલિક
 સૂત્રના પાંચમા અધ્યયનના વીજા ઝહેશામાં “કાલં
 કાલે સમાયરે.” જે ગામ નગરમાં, જે વચ્ચે જિહ્વા
 નો કાલ હોય, તે વચ્ચે ગૌચરીએ જવાનું કહ્યું છે.
 વલી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઠવીશમા અધ્યયનમાં
 ત્રીજી પોરશીએ ગૌચરી કહી છે. ગૌતમાદિ સાધુ પ
 ણ ત્રીજે પહોરે ગૌચરી ગયા જણાય છે. તે તો પૂર્વની
 ઘરતીમાં આજે પણ ત્રીજે પહોરે જિહ્વાનો કાલ દે
 खाय છે. તે માટે ઘોચ માર્ગમાં વ્યવહારે વહુલતાપણે
 ત્રીજા પહોરની જિહ્વા કરતાં પણ પહેલો પહોર નિ

લી વ્રત તો અરૂપિ છે, આહાર રૂપિ છે. વ્રતના બે જ્ઞેદ-
 ૧ દેશવ્રતિ, ૨ સર્વવ્રતિ. એ બેમાં કિયો? તથા ધર્મના
 જ્ઞાનાદિક ચાર જ્ઞેદ. તે આહાર જોમાં? ધર્મ તો અપુ-
 જ્ઞ, આહાર તે પુજ્ઞ. કોઈ કહે કે, કૂરગડુરૂપિ આ-
 હારને હુંગંઠતા થકા કેવલજ્ઞાન પામ્યા, ઢંઢણ રૂપિ
 આહાર પરવ્રતતાં કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું. ધર્મને કોણ
 લઈ જાય? આહારના ગૃહપણાથી મંગુ બાચાર્ય વિરા-
 થક થયા, શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઠઠા અધ્યયનમાં
 “હુંગંઠી અપ્પણો પાણ, દિત્તં ત્તુંજિજ્ઞ જોયણ.” ઇતિ
 વચનાત્. તથા શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ત્રિગણત્રીશમા
 અધ્યયનમાં જ્ઞાતનાં પચ્ચસ્કાણ કલ્યાથી થનેક જવ
 નાસે. તથા તે જ સૂત્રના ત્રીશમા અધ્યયનમાં તપ ક-
 લ્યાથી અનેક ક્રોઢ જવ સ્વપાવે. વસી સાધુ આહાર
 કરે. શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રમાં ધનાવહ જોઠે પોતાના સ્વાર્થ
 માટે વિજય ચોરને અન્ન લીધું, તેમ સાધુ પણ આપ-
 ãી અધાધા ટાલવા માટે ચોર સરસી કાયાને આ-
 હાર આપે, જેમ તત્પલાવધર્મીને અધિકારે મજ્ઞદેવ
 રાજાણ ધણો માલ ઘટાડવા માટે મંમિત્ત ચોરને આ-
 હાર આપ્યો, તેમ સાધુ પણ જ્ઞાનાદિક માલ ધણો
 કાઢવા માટે કાયા રૂપ ચોરને આહાર આપે છે. વસી
 શ્રી સૂયગઢાંગ મૂત્રના સત્તરમા અધ્યયનમાં જેમ ગૃહ

પેધ્યો નહી. વલી શ્રી આચારાંગ સૂત્રમાં ઇત્તર્ગ અપવાદ કે માર્ગ કહ્યા છે. તેમાં જિનકલ્પિત સદાય ઇત્તર્ગમાર્ગ આદેરે, અને સ્થવિરકલ્પિત ઇત્તર્ગ અપવાદ અવસર દેખે તેમ કરે. કે માર્ગ જગવંતની આજ્ઞા સૂઝે છે નહી. તેથી સાધુ જલો અવસર દેખે તેમ કરે. પોતાનાં વ્રત પચ્ચક્ષણ તો પોતાથી પલડે, બીજાનાં પલાવ્યાથી ઘેઠ નહી નજે. પોતે પરજવથી મરડે, તે તો કસર ટાલવાનો ઉપાય કરડે. સાધુ પોતે કેવા જોના છે કે, જે વિના કામે મ્હોટી કસર લગાડે ? અને જે કસર લગાડે, તો તેને મુદ્દકેલ પડે. એ પ્રથમ ઉત્તર થયો.

હેવે ગામમાં ઉત્તરવા આશ્રી પૂઠે તો શ્રી જગવતિ સૂત્રના પંદરમા ઇત્તકમાં જગવંત શ્રી મહાવીર સ્વામીએ રાજગૃહિ નગરીને વિષે નાલંદાપાડામાં ચોમાસાં કેમ કહ્યાં ? વલી શ્રી ઉપાસકદશા સૂત્રમાં ઇત્તકહાલને પ્રતિબોધવા માટે પોલાસપુરમાં કેમ ઉતર્યા ? તથા શ્રી રાયપ્પસેણી સૂત્રમાં કેશીકુમારે કહ્યું. “ચાર પ્રકારે ધર્મ ન પામે. ચાર પ્રકારે ધર્મ પામે. યાગમાં સાધુ ઉતર્યા હોય અને વાંદવા ન જાય તો, ગામમાં ઉપાશ્રય ઉતર્યા ઘર આવ્યા, માર્ગમાં મળ્યા પણ વંદણા ન કરે, તો ધર્મ ન પામે, અને એ ચારે

સવજ્ઞા કસ્યાથી ધર્મ પામે. વજી શ્રી વૃહત્કલ્પસૂત્ર માં કહ્યું છે કે, જે ઝપાશ્રયમાં ધાન્ય, ઘી, ગોઝ, તેલ, દૂધ, દહિં, માલખણ ઇત્યાદિ વિલ્લસ્યા હોય ત્યાં રહેવું નહીં; અને ઝંચા હોય, મુઝા કરી છે ત્યાં રહેવું. ગામમાં રહેવાનું ક્યાં નિપેધ્યું છે? તે દેલ્લાડો? ત્યાં કોઈ કહે કે, આગલ સાધુ વાગમાં કેમ ઝતલ્યા? તેને એમ કહેવું કે, વાગમાં ઝતરે તે અધિક તપ, તે થકી પર્વત, ઝજડમાં રહે તો વિશેષ અધિક તપ છે, પણ ગામમાં રહેતાં દોષ નહીં, અને જે ચોથે આરે ઘણા વહાર ઝતરતા, તે કાલ ને પરાક્રમને પ્રજ્ઞાવે, વહાર જગ્યા પણ ઘણી નિર્વચ્ય હતી. સાધુ મહા સંઘયણવંત શૂરવીર હતા, શ્રાવક પણ ધર્મિ હતા. તે વહાર વંદણા કરવા પણ જતા; અને સાંપ્રત કાલમાં તો હુપમ આરાને પ્રજ્ઞાવે વહાર જગ્યા પણ થોડી દેલ્લાય છે. સાધુનાં સંઘયણ મંદ પહ્યાં દેલ્લાય છે. એવું શૂરપણું પણ નથી, શ્રાવક પણ અલ્પ ક્ષત્રિવંત ઘણા આલસુ દે દેલ્લાય છે, તે માટે ગામમાં રહે છે.

હવે જોડ આશ્રી પૂઠે તો. સાધુને જોડ કરવાનું કોઈ ઠેકાણે નિપેધ્યું નથી. જૂઠી જોડ નિપેધી છે તે તો સાધુ ન કરે, શ્રી ઝત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઝંગણ ત્રીશમા અધ્યયનના અર્થમાં તથા પ્રવચનસારોહાર

થકાં મધ્યાન લખતે જેણે મોહોલું પાણી પીધું. તે અટવી ઝલ્લંઘીને પાર પામ્યા. સુખી થયા. નિર્મલ પાણી પણ મળ્યું; અને જે મોહોલા પાણીથી નહક્યા, તે તૃપાયે પીઢાફને અટવીમાં મરણ પામ્યા. તેમ ચાર કપાયે કરી અને અતિચારે કરી મોહોલા પાણી તરલો ધર્મ છે. તે જે કરશે તે સુખી થશે, અને તેને ચોસ્કો ધર્મ પણ મળશે. જેણે મોહોલા પાણીથી નહકીને ધર્મ ન કર્યો, સાધુપણું ન સદહ્યું. તે ઘણા દુઃખી થશે! એ જ્ઞાવાર્થ ધર્મને વિષે સ્થિર થવા માટે કહ્યો; પરંતુ સ્વપ્ન તો ઝલ્લંઘીની કરવી.

વલી કોઈ કહે કે, સાધુ થઈને કમાડ ઝઘાડે તથા જમે (વાલે) તેનું પહેલું મહાવ્રત જાગે. એવું વોલનારા એકાંત અવિચારી પ્રરૂપણ કરે છે. જે માટે સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે કમાડ જડવાં ઝઘાડવાં નિષેધ્યાં નથી, અને જે નિષેધ્યું કહે છે તથા જે ચાર સૂત્રોની સાથે આપે છે. તે લોટી સાથે આપે છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પાંત્રીશમાં અધ્યયનમાં મનોહર ચિત્રામણ સહિત કમાડાદિક ઠેકાણે વર્જ્યા, તે તો સાધુ સાધ્વિ વેદને વર્જ્યા છે. ત્યાં સાધુ નાધ્વિ કેમ રહે? તો રહ્યાં કમાડનું કારણ નથી. રહ્યાં રંડિયોના વિકારને ઠાંડવાનું કહ્યું છે. વલી શ્રી આવશ્યકસૂત્ર

થમાં સમકિતના આઠ પ્રજાવકર્મા કહ્યું છે કે, ક
 તા—જોડ કરવાની કલા હોય તો, જોડ કરીને
 નમાર્ગ દીપાવે. વલી સાધુ “કુતિપાવણાન્નૂયા” સ્વ
 મય, પર સમયના જાણ હોય. વલી શ્રી ઇતરાધ્ય
 ન સૂત્રના ઇગણત્રીશમા અધ્યયનમાં પણ વલ્લે શા
 ૧ જણવાં કહ્યાં છે. તે આપણી કરેલી જોડનો સૂત્ર
 ૧ ન્યાયે શો ખટકાવ છે? તથા શ્રી નંદીસૂત્રમાં વ્યા
 કરણ, જાગવત, પુરાણાદિ નિષ્ક્રિયાત્વનાં શાસ્ત્ર કહ્યાં,
 ‘સમ્યક્દૃષ્ટિ જણો તો ધર્મશાસ્ત્ર કહ્યાં. વલી શ્રી
 ણાંગસૂત્રના નવમા ઠાણામાં જ્યોતિષવિદ્યા પાપ
 શાસ્ત્ર છે, તે સાધુ પુષ્ટ કારણો જણો તો ધર્મશાસ્ત્ર છે
 ન્યાયે. વલી જે એમ કહે કે, સાધુને વ્યાકરણ ન
 રણું. તેમ ઘોલનારા પણ એકાંત ડુર્નયના રેંચના
 ૧ છે. તથા કોઈ એમ કહે કે, જે શબ્દશાસ્ત્ર જણ્યા
 ધના ઉપદેશ દે છે, તે જ્ઞાનાવરણીય કર્મ ઉપરાજે
 ૧ ખને તેના શ્રોતા દર્શનાવરણીય કર્મ ઉપરાજે છે.
 ૧ એમ કહે છે તે પણ શાસ્ત્રના વિટંબક જાણવા. જે
 જરણ માટે જગવંતની વાણી તો અર્ધમાગધિ જાપા
 રાં છે. સંસ્કૃત જાપા તો પાઠલવાજાએ જોડી દેખાય
 ૧; ખને વ્યાકરણાદિતો સર્વે કોણ જણ્યા છે? તે તો
 જોડક જણ્યા છે. તે યું સર્વ કર્મના ઉપરાજક છે?

मां त्यां गौचरी जवुं न कह्युं, ते साधु साध्वि वेहुं
 वज्यां ठे. श्री सूयगडांगसूत्रमां एक, वे, चार वा
 वज्यां, ते जिनकल्पि आश्री ठे. स्थविरकल्पि ए
 र केम सेवे ठे? १ कमाड, २ धर्मकथा, ३ तृणां,
 काजो. तथा श्री बृहत्कल्पसूत्रमां साध्विने उघां
 वारणे रहेयुं न कल्पे, पण साधुने वज्यां नथी; अ
 श्री सूयगडांगसूत्रमां पण कह्युं ठे. तथा कोइ कदे के,
 मे कमाड जडो, तो गृहस्थि कमाड उघाडीने अत्र
 दि आपे तो केम लेता नथी? तेने कदेवुं के, साधि
 पोते जडे उघाडे ठे, तो ते आहार केम न ले? तप
 जो कमाड जडेथी मदाव्रत जागे तो, साध्विने चा
 मदाव्रत तो नहि ते केम जडे ठे? त्यारे ते कदे के
 ते साध्विने तो शीघ्रनी रह्याने अर्थे जडवां कहां ठे
 तो शुं चोथुं व्रत राखवाने पहेलुं व्रत जागवुं? एम
 माड जडेथी व्रत जागे तो, ते जडवायालाने नव
 दीक्षा दीघा विना आहार नेगो करे, तेमां साधुपण
 सदेहे, ते सम्यकदृष्टि न कहिए. तथा जो कमाड ज
 डेथी कमाडियामा केम न जागे? हिंसानुं ठेकाण
 तो बहु देग्याय ठे. जेम जार्णाने सर्प मारे तो तथा
 आकुटीने कीडी मारे तो ते बहुनां व्रत जागे के नही
 वली श्री आचारंगसूत्रना बीजा श्रुतस्कंधना नवमा

તે વાત પણ રૂઢી ન દેખાય; પરંતુ નણ્યામાં દોષ ન થી અને ન જાણે તો અટકાવ નહીં.

વલી શ્રી ગણાંગ સૂત્રમાં તથા અનુયોગધાર સૂત્રમાં રૂપીશ્વરને પ્રશસ્તિ ગાવું કહ્યું. ચાર પ્રકારની કાવ્યમાં ગાવું કહ્યું છે. તે માટે સજ્ઞાય, સ્તવન, શ્લોક, દૃષ્ટાંત, કાવ્ય, પ્રસ્તાવિક, સવૈયા, ઠંદ, ચોપાઈ, ચરિત્ર, કથા વિગેરે જે જે સિદ્ધાંતથી મલતા હોય, તે તે વાંચવા, જોડવા, કહેવા અને ગાવાનો અટકાવ નહીં. જે સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ હોય, તે સાધુને ન કહેવું, ન જોડવું, ન સાંજાવવું. તે માટે જોડ કરવાનો નિષેધ ન કરવો.

વલી ચિત્રામણ આશ્રી પૂછે તો જે ચિત્રામણ દેખતાં રાગ ઝપજે, તે સાધુને ન જોવાં, ન ચિતરવાં કે, ન દેખાડવાં. જે દીઠાથી જાણપણું વધે, તથા વૈરાગ્ય ઝપજે, તે ચિતરવા દેખાડવાનો દોષ નહીં. વલી શ્રી નંદીસૂત્રમાં કહ્યું છે કે, “જે ઝપયોગવંત શ્રુતજ્ઞાની તે સર્વ જ્ઞ્ય જાણે દેખે. ત્યાં અર્થ એમ ફેલાવ્યો છે. તે સ્વર્ગ નરકાદિક આકાર જ્ઞેદ ગુરુએ શાસ્ત્રે કરીને જાણ્યા, તે જ આકાર આલેખી દેવ વિમાનાદિ દેખાડે. તથા દીઠાં : દૂર જોતાં તો ચિત્રામણનો અટકાવ

અધ્યયનમાં ઘરનું વારણું ઢાંક્યું હોય, તો આજ્ઞા માગી જોઈ પૂંજીને ઝઘાડવાનું કહ્યું છે. તે માટે કમાડ ઝઘાડવાથી મહાવ્રત જાગ્યાં કહે તે જૂઠી વાત છે, અને જો ન જડે તો અધિકાર છે. જડવાથી કોઈ સમયે હિંસા થશે, તો અતિચાર છે, અને અમે તો વેહુમાં કસર જાણીએ ઢીએ. જે એક મહાવ્રત જાગે અને એકમાં લગારે દોષ નહિ, તે વે વાત જૂઠી દેખાય છે. ત્યારે તે કહે કે, સાધુ ગૃહસ્થિને કમાડ જડવાના નિયમ કરાવે છે, તો પોતે કેમ જડે છે ? તેને એમ કહેવું કે, સાધુ ગૃહસ્થિને ઉપવાસ કરાવીને પોતે કેમ રાખે છે ? તથા સાધુને પૂંજતાં, પડિલેહણ કરતાં, ચાલતાં, નદી ઝતરતાં, કમાડ જડતાં ઝઘાડતાં જે હિંસા થાય, તે તો આલોચણ નિંદવા રાખે છે પણ અનુમોદવા રાખે ધર્મરાખે નથી. વેહુ રાખે પ્રતિક્રમણ કરતાં આલોચણ લે છે, તથા કોઈ કહે કે, અતિચાર આલોચા વિના મરે તો વિરાધિક થાય. તો તમે કદી આલોચો છો ? તેને પૂછીએ કે, તમે મધ્યરાત્રિ પહેલાં અતિચાર સેવો, તે આલોચા વિના મરે તો આરાધિક કે, વિરાધિક ? કેમ કે, તે મધ્ય રાત્રિએ કોઈ રાખે આલોચો છો ?

હવે સાધુ પાસે પૌષધ કરે તેનો ઝંજર—નવમા

અને જે વીઠાં વિકાર ઇપજે, તે સ્ત્રી પ્રમુખના વિલાસનાં ચિત્રામણ ન દેલાડવાં.

દયે લગ્નવા આશ્રી પૂઠે તો શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણે સાતમે અર્થમાં "જદ્ જાણિયં તદ્દય કમ્મુણાહોઈ" જેમ મત્ત્ય જાણે, તેમ લગ્નવાદિ ક્રિયા પણ સત્ય કરવી. વત્તી શ્રી નિશિઞ્ચમૂચના વીજામા ઉદ્દેશામાં વિશાળા નામે આચાર્યે નિશિઞ્ચસૂત્ર લખ્યું છે એમ કહ્યું. ગુણ ના નિવાન, જ્ઞાનાદિ સહિત એવા આચાર્યે લખ્યું તો વીજા માયુનો ડાં વિશેષ? અને લગ્નવું તે ધર્મનો શુદ્ધિને માટે છે, પણ પરિગ્રહ સ્વાતે લગ્નતા નથી. વત્તી શ્રી દશવૈકાલિક મૂચના ગોચા અધ્યયનમાં પૃથ્વી ઉપર લગ્નવાનું નિષેધ્યું, પણ વીજા ઉપર લગ્નવું નિષેધ્યું નથી અને જે મહા બુદ્ધિવંત દતા, તે પાનાં ડાં માટે ગમ્બે? તે તો અદ્વય બુદ્ધિવાન્ના જીવોને જ્ઞાન વિના મૂઝે નહિ તે માટે અપવાદ માગે લગ્નતાં દોષ નહીં. તથા શ્રી આચાર્ય મૂચના માતમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, દેવદિગણિ દ્વમાશ્રમણે જ્ઞાન લાભ્યાં તે તો વીજાને શુ નિષેધ?

તથા કોઈ કદ્દરે માનુષ્યમા કેમ ગમે છે? તેને પણ કદ્દરે કે નમમા કય વેદ્યાણે નિષેધ્યાં છે? મૂચના તો દાવના શસ્ત્ર નિષેધ્યાં છે વચ્ચનાં, નર્મનાં

ठाणाना अर्थमां उदायि राजाए साधु पासे पौषध क
 स्यो. तथा श्री कल्पसूत्रमां अठार राजाए श्रीवीरप्र
 जुनी पासे पौषध कस्या. तथा श्री निशित्तसूत्रना
 आवमा उद्देशामां ज्ञाति, अणज्ञाति, आवक, अणथा
 वकने मध्यरात्रे तथा आखी रात उपाश्रयमां वसावे
 तो प्रायश्चित्त कह्युं. तेनी पासे जोजन होय, धन हो
 य तथा स्त्री होय ते आश्री वर्ज्युं ठे. बीजुं तो श्री
 बृहत्कल्प सूत्रमां स्त्री होय त्यां साध्विने कल्पे, पुरु
 ष होय त्यां साधुने कल्पे एम कह्युं ठे. ते सूत्र विरुद्ध
 न होय. ते माटे धन, स्त्री अने जोजनवालो वर्जवो.
 वली श्री आचारांगसूत्रना बीजा श्रुतस्कंधना सातमा
 अध्ययनमां कह्युं ठे के, जो जिखारी रात्रे जेगा रहे
 ला होय तो, बे हाथथी दंडोलीने पठी पग दे. जो
 जेगां रहेतां महाव्रत जागे तो केम रहे ? चौथा आरा
 मां तो आवक, सामायिक पौषध पोत पोतानी पौ
 षधशालामां करता, अने हुमणां तो लोकोने जूदी
 जूदी जग्या देखाती नथी, तेथी घणा आवकनी पौ
 षधशाला जेगी देखाय ठे. तेमां आवक धर्मध्यान क
 रे ठे. त्यां कोइ वग्वेने माथु पण रहे ठे. त्यारे ते आ
 वक क्यां जाय ? तथा कोइ कहे के, जो घणा आव
 वकर्नी निश्रामां ठे, तो नमं जग्यातर कोनो टालो ?

सत्तर जातनां पात्र निपेध्यां ठे, पण वस्त्र, काच, चर्मनो अटकाव नही. कोइ कहे के काचनां पात्र केम होय ? काच ज निपेध्यो ठे तो वस्त्रनां पात्र केम होय ? वस्त्र केम राखे ? कोइ कहे काचनुं तो मुख्य उपजे, धातु वस्तु ठे. तो वस्त्र पात्र पोयीनुं शुं मुख्य नयी उपजतुं ? काच केइ धातुमां ठे ? कोइ कहे काच राखवानुं क्यां कहुं ठे ? तो पोथी, श्याहि, हिंगलो, लेखण, पाटीयां राखवानां क्यां चाल्यां ठे ? कोइ कहे पोथी विना तो चाले नही. ए तो ज्ञान निमित्ते ठे, तो चसमा विना पण न चाले, तेथी राखे ठे. ज्ञान निमित्ते वांचवा माटे ठे. जो पोथी राखशे तो श्याहि, हिंगलो, लेखण, चसमा पाटीयां सर्व ठरशे.

हवे संनोग आश्री पूढे तो सूत्रमां टोलां (गठ) जूदां जूदां केम कहां ? श्री जगवति सूत्रना पहेसा शतकना त्रीजा उद्देशामां तेर आंतरांमां आचार्यना मत अनिप्राय जूदा जूदा केम कहा ? वली श्री दशाश्रुतस्कंध सूत्रमां कहुं के, ठ महिना पहेसां टोलुं (गठ) ठोडे तो सवसो दोष लागे. तो टोलां जूदां तो ठे. वली श्री बृहत्कल्पसूत्रमां धर्मविवि अधिक देखे तो संविज्ञाग करवो, नहि तो न करवो. वली श्री उत्तराध्ययन सूत्रना दशमा अध्ययनमां पांचमा आरामां

આચાર્ય મહારાજ અનેક મતના દેખાડનારા થશે. વલી સોલ સ્વપ્નમાં ત્રીજે સ્વપ્નને ચંડમા ચાલણી જે વો દીવો. તેથી આચાર્યની સમાચારી જૂદી પડે. તે થી એકઠો સંવિનાગ કેમ રહે ? સૂત્રમાં ઠામ ઠામ ટો જાં જૂદાં જૂદાં કહ્યાં છે. તે માટે એક ટોલાની શા સ્તા ન રાખવી. ઘણાં ટોલાના સાધુ સાધવિ ગુણવંત છે. કેશ જઘન્ય, મધ્યમ ઉત્કૃષ્ટા છે. પણ તેમાં ગુણવંત છે. એક ટોલા ઉપર જૈનશાસન ન ચાલે, ઘણા સાધુની પ્રતિતી રાખશે તે સુખી થશે, એકાંત રહે તે પ્રત્યનીક જાણવા. તથા કોઈ કહે કે, સાધુ કરે તો ધારે સંજોગ કરે, નહિ તો એક પણ ન કરે. તે પણ સૂત્રના શ્રજાણનું વચન જણાય છે. જે કારણ માટે શ્રી આચારાંગ મૂત્રના વીજા શ્રુતસ્કંધના સાતમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, સંજોગી સાધુ શાવે તેને પ્રતનાદિકની આમંત્રણ કરવી, અને વિસંજોગી આવે તેને પાટ પાટલા વાજોઠાદિક દેવા. વલી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન મૂત્રના તેવીઠામા અધ્યયનમાં કેશીકુમારે પણ ગૌતમસ્વામીને તૃણાદિકની આમંત્રણ કરી, તે કારણ માટે સંજોગ મત્રનાનું કારણ નહીં. જેટલો શુદ્ધી પડે તેટલો કર. એકેય ઉત્કૃષ્ટા ધાર કરે. તથા કોઈ કહે કે, સાધુ તો એક પાત્રું રાખે. તેને ઉત્તર કે,

रुपांतर न कछे पुरुषांतर थया पढी कछे. ए न्या
ये साधु अनुमोदना न करे, तो साधुने दोष नदी.
एम् करतां कदाचिन् जग्याने अल्पपणो मन जेलवशे
तो कमर लागशे; पण साधुपणुं जागशे एवी जाग
कादवी नदी.

यत्नी कोइ उपगण आश्री कहे तो जेटलां न
गर्वतनी आह्ता उपरांत राखशे, तथा पडिलेहुणाविक
नही करे, तथा हीणी अधिकी करशे, ते सर्वे कसर
नुं कारण ठे; पण ए वाते मूलमत जागे नदी. केइक
ठेकाणे निम्न घोवण लेयुं पडे ठे, ते पण कसरमा.प
रन् आहार भगवत् बहोरीने अणानारी कहे ते ठीक
नही. आहारने भोगता सरखां केम होय? आहार
हाथयी न से भने भोगण जे. आहार नायात्री उप
वाम नही भने भोगण पीथायी होय. भोगण नांगी
देवानुं ठे ते माटे जारे कमर नही; भने ते कमरने
कमर नही जाणे, ते तो घोटोटा दोष ठे. केइक पाने
कोर ने तेमां कमर मइहे नही. अने धात्रो कर्मो हो
य तेनां निंदा कर न न कान गोटा प्रत्यणाना क
रना निंदक 'नन्द' इत्यदि प्रकारे अनि
ष्टाना अनिष्ट 'नन्द' न न शक्ति साधुन दातया
ने: नन्द इत्यदि 'नन्द' इत्यदि नांगे तो मूलमत

સૂત્રમાં તો પાત્રાં શબ્દ કહ્યો તે જાતવાદી છે. તથા શ્રી આચારાંગ સૂત્રના વીજા શ્રુતસ્કંધના ઠઠા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, જે નિર્ગ્રંથ તરુણ, જવાન ત્રીજા ચોથા આરાનો જન્મ્યો મહા સંવયણવંત હોય, તે એક પાત્રું રાખે. એમ વસ્ત્ર પણ એક રાખે. તે તો અધિક સમર્થાંશનો પાઠ છે. વીજા ત્રણ પઠેડી રાખે તો ત્રણ પાત્રાં કેમ ન રાખે? વલી શ્રી વ્યવહારસૂત્રના વીજા ઉદ્દેશામાં ત્રણ પાત્રાં કહ્યાં છે. તે માટે ત્રણ રાખે છે. વલી ઝવવાઈ, ઠાણાંગ અને જગવતિ સૂત્રમાં એક વસ્ત્ર, એક પાત્ર રાખે તો અધિક તપ કહ્યો, પણ ત્રણ રાખે તો દોષ નહીં. તથા હમણાં કાલને પ્રજાવે સંવયણ મંદપણાથી કર્મ ગુરુતરથી વક્ત્રજડતાઈપણાથી અતિચાર ઘણા લાગતા દેખાય છે. જેથી એકેક નિર્વુદ્ધિ જીવને સાધુ ન સૂઝે. તે કહે કે, જે સાધુ હોય તે એટલા દોષ કેમ સેવે? તેનો ઉત્તર—સૂત્રમાં પાંચ ચારિત્ર અને ઠ નિર્ગ્રંથ કહ્યા છે, સાધુ સાધુ અનંત જાગે હીણા इत्यादि વિકલ્પ કેમ કહ્યો છે? વલી શ્રી ઠાણાંગસૂત્રમાં ચાર પ્રવ્રજ્યા કહી “ધનસંઘટ્ટીય સમાણા” इत्यादि અતિચાર રૂપ કચરે કરી સહિત પ્રવ્રજ્યા કહી. વલી વક્ત્રજાચારિત્ર શરીર, ઉપકરણ વિનૃપાને કરવે શુદ્ધ અને અશુદ્ધ મિશ્રચારિત્ર કહ્યું.

ન જાગે. જો ગંજીર નજર રાખે તો સૂત્ર સમાં પ્રણમે નહિ તો એકાંત સ્વેચ્છવાધી દોષનું જારે ઠેકાણું છે. તે માટે હેય, જ્ઞેય, ઉપાદેય, કારણ, કર્તવ્ય મ્હોટો વિચાર ઉત્તર્ગ અપવાદ જોડને વર્તવું; પરંતુ જેટલો જેટલો પ્રમાદ છે, તે વીતરાગની આજ્ઞામાં નહી, પણ ઠગ ગુણઠાણા સુધી છે. સાતમે પ્રમાદ નથી.

ચોથો કપાયઆશ્રવ તે સમુચ્ચય પચીશ કપાયને આશ્રવ કહીએ. એ ચાર તો એકાંત અશુભ આશ્રવજ છે.

વલી પાંચમો જોગ આશ્રવ તે મન, વચન કાયાના માઠા યોગ પ્રવર્ત્તવે, તે આશ્રવ છે અને નિશ્ચે નયમાં તો અશુભ શુભ યોગ સર્વ સાવય છે. સર્વ ઠાંડવા યોગ્ય હેય પદાર્થ છે. પણ વ્યવહાર નયે તો શુભયોગથી નિર્હાર થાય છે તે અપેક્ષાએ સંવર કહીએ. પ્રાણાતિપાતાદિ પાંચ એકાંત અશુભ છે. પાંચ ઇંડિયોના વિષય તે આશ્રવ છે અને સાંજલવું દેખવું તે જ્ઞાન રૂપ છે. ઇંદિયાવરણનો ક્ષયોપશમ છે. ત્રણ યોગ તે સમ યોગની પેઠે. જંમોપગરણ અને સુચિકુસળ એ અચળાએ પ્રવર્ત્તવે, તે આશ્રવ; અને યત્નાએ પ્રવર્ત્તવે તે પણ નિશ્ચે નયમાં તો આશ્રવ છે. એમ સર્વ આશ્રવના વીશ જોડ. તે સર્વ જીવનો વ્યાપાર છે, પણ આશ્રવ પોતે અજીવ છે તે ચોથા દૃષ્ટાંતદ્વારથી જાણવું.

વલી ઠેડોપસ્થાપનિક મદાવીરસ્વામીના સાધુને સાતિચાર અતિચાર સહિત છે. વલી સાતમે ગુણવા એ ઠઠ્ઠાસ્થનાં સાત લક્ષણ કહ્યાં છે. તેમાં ૧ હિંસા કરે, ૨ મૃપા બોલે, ૩ અદત્ત લે, ૪ ફાવ્દાદિ વેદે, ૫ સદોપ આહાર લે, ૬ પૂજા સત્કાર વાંઠે, ૭ વાગેરે લીસો ન કરે. એ સાત સુઝટાં લક્ષણ કેવલીનાં કહ્યાં છે. વલી ચોથે ઠાણે ચાર પ્રકારે કેવલજ્ઞાન ન ઇપજે. તે-૧ વારંવાર સ્ત્રી કથા, ૨ નક્ત કથા, ૩ દેશ કથા, ૪ રાજ કથા કરે. ૧ અશુદ્ધ આહારનું તજવું, ૨ કાઠસ્ત ગનું કરવું તેથી આત્મા સમ્યક્જ્ઞાને નહીં. ૩ આગ લી પાવલી રાત્રિએ ધર્મજાગરિકા ન કરે. ૪ શુદ્ધતા મુદાળી એપળીક ગૌચરી ન કરે. વલી પાંચમા આરાના જીવ વાંકાને જડ કહ્યા. તેથી પાંચ યાનાં સમ જાયવાં દોહિલાં કહ્યાં છે. તથા શ્રી જગવતિ સૂત્રના સાતમા શતકમાં સકપાઙ સાધુ દશમા ગુણવાળા સુધી તે સૂત્રને ન્યાયે ન ચાલે. વિપરીત ચાલે છે. તે માટે સંપગય ક્રિયા લાગે, સાત આઠ કર્મ વાંધે. બી તરાગ ૧૧ મે, ૧૨ મે, ૧૩ મે ગુણવાળે તે સૂત્રને ન્યાયે ચાલે. પરંતુ એક ડાતાવેદની વાંધે. તે માટે વે ઘડિ સુધી સૂત્રને ન્યાય ચાલે તો નિશ્ચે કેવલ જ્ઞાન ઇપજે.

વલી સૂત્રમાં પણ આશ્રવને ઠામ ઠામ અજીવ ક
હ્યો છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના અઠારમા અધ્ય
યનમાં ગર્દનાલી મુનિ આશ્રવને ક્ષય કરતા
ચિત્તે છે. તે જીવનો ક્ષય કેમ થાય? તેથી મુ
ખ્ય નયમાં તો આશ્રવને કર્મ જ છે, કર્મ આવવાનો
રૂપાય છે. જીવને રોલવવાનો સ્વભાવ છે. નિશ્ચે ઠાંઠ
યા યોગ્ય છે. તે માટે જીવનું જાવવું નથી. એ આશ્ર
વને પ્રજાણે જીવને સુખ હઃસ્ય રૂપજે છે, પણ મુક્તિ
ન જઈ શકે. અર્થાત્ જ કર્મ બંધાય છે. આશ્રવના અ
નંતપ્રદેશિયા સંબંધ ચોખ્ખો રહે છે. એક કાયાના યોગ
આઠ ફરફાઈ છે. એ આશ્રવની ઇજ્જલાણ કહી.

હવે સંવરની ઇજ્જલાણ કહે છે. સંવરના બે જ
દ. ૧ જ્ઞ્યસંવર, અને ૨ જ્ઞાવસંવર, ત્યાં જ્ઞ્યસંવર તે
કોને કહીએ? તો કે, સમક્ષિતાદિકે કરીને મિત્ર્યા
ત્વાદિક કર્મ આવવાનાં ધારણાં રોકે, ત્યાં જ કર્મ
રોક્યાં, તેને પણ અપેક્ષાએ જ્ઞ્યસંવર કહીએ, મન વ
ચન કાયા મંવર, જંમોપગરણ મંવર, એ પ્રકારે જે જ
વ્ય મંવર્યા, તેને જ્ઞ્યસંવર કહીએ, તે તો પુજ્જલ રૂપ
રહે, જ્ઞાવસંવર ને ટિંમાટિકર્મ નિવર્તનું, સમક્ષિતાદિ ધ
રવું, ઘનાદિ આદરવું, જીવના દુઃખ અધ્યયમાય રૂપ જ્ઞા
કહીએ. એ તો ઉપચારિક નય કહી, હવે મુખ્ય

વલી શ્રી કલ્પસૂત્રમાં પાંચમા આરાના જીવો
 ક્લેશ કરનારા, ઝગડા કરનારા, અસમાધિ કરનારા,
 ઝઘેગ કરનારા, વહુમુંના “અપ્પસમણાનવિસ્સંતિ”
 કહ્યા છે. વલી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઝંગણત્રીશમા
 અધ્યયનમાં એકલાં “અપ્પ” કહે “અપ્પપુમં” તમે
 કહ્યું હતું તો સાધુમાં પણ ક્લેશ કરવાનો સ્વભાવ દે
 खाय છે ત્યારે કહ્યું છે. વલી શ્રી દશાશ્રુતસ્કંધ સૂત્ર
 માં સાધાર્મિનો ક્લેશ મટાડવો કહ્યો છે. વલી સોલ
 સ્વપ્નમાં સાધુ પણ મઘર ઝરેલા થશે. ચૌદમે સ્વપ્ને
 રત્નની કાંતિ તેજે કરી હીણી દીઠી, તેના પ્રતાપે
 ઝરતક્ષેત્ર અને ઐરવતક્ષેત્રના સાધુ ચારિત્ર રૂપ તેજે
 કરી હીણા દીઠા. ક્લેશ કરવે, અવિનય કરવે, એક એ
 કના અવર્ણવાદ વોલશે. એમ કહ્યું છે તે જુઝને સર્વે
 સાધુઝ સરખા કેમ હોય ? કોઈમાં ઘણા ગુણ છે તો
 કોઈમાં ધોડા ગુણ છે પણ એમાં જ સાધુ છે. અસાધુ
 નહીં. હીરાની ણાણ તો એ જ છે. એમાં જ ગુણવંત છે.
 કોઈ લાખ રૂપિયાનો હીરો. તો કોઈ નવાણુ હજારનો
 હીરો, તો કોઈ ધોડા ઘણા મૂલ્યનો હીરો; પણ સાર
 એ જ છે. આગલ ચોથા આરામાં પણ સર્વે સરખા થ
 યા નથી. પાર્શ્વનાથ ઝગવાનનો આર્યાએ હાથ પગ ધો
 યા તેને પણ ગઢ વહાર કહી નથી. સુઝણાએ ઠોકરા

નયમાં સંવર તે જીવનો નિજ ગુણ છે, જીવ પ્રણામ
 છે, તે માટે સંવર તે અરૂપિ છે, કર્મને સંવર ન કહી
 એ, તે ન્યાયે દ્વ્યસંવર તેર જોડે. જે ઉપયોગ રહિત
 સંવર પદનું જાણપણું, તે આગમથી દ્વ્યસંવર. શ્રી
 અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં “અણુવન્નગો દર્શ” ઇત્યાદિ નો
 આગમથી ૧ જાણગ શરીર, ૨ જીવિય શરીર પૂર્વની
 પેઠે, “૩ તદ્વ્યતિરિક્ત” તે ત્રણ જોડ, જે લોકિકમાં,
 આપણા કુલમાં જે વસ્તુથી નિવર્તે, તે લૌકિક દ્વ્ય
 સંવર. પરપાખંભિ જે આપણા મતથી ને હિંસાદિથી
 નિવર્તે, તે કુપરાવચનીક દ્વ્યસંવર કહીયે. ૨ જૈન
 ના મતિ મિથ્યાદૃષ્ટિ નિન્હવાદિ તથા પાસઘાદિ વ્રત
 પાલે છે, તે લોકોત્તર દ્વ્યસંવર. “અપ્પહાણેવિસદ્દો”
 ઇતિ વચનાત્. અને જે સાધુ, સાધવિ, શ્રાવક, શ્રાવિ
 કા, સમકિતદૃષ્ટિ, સમ્યક્ત્વ વ્રતાદિ ઉપયોગ સહિત
 પાલે, તે જાવસંવર. ત્યાં પૂર્વે મિથ્યાત્વમોહની કર્મ
 બાંધ્યું છે, તેને ઉપશમાવે, કયોપશમાવે તથા સ્વપાવે,
 સમકિત પામે તે સંવર કહીએ. મિથ્યાત્વે કરી જે
 કર્મ આવતાં હતાં, તે રોક્યાં. તે માટે સંવર કહીએ.
 એમ અપ્રત્યાખ્યાની પ્રત્યાખ્યાનીની ચોકડી ત્યાગી,
 તેથી સ્વાવા, પીવા, ઝઠવા, વેનવા, પરિગ્રહ પ્રમુખની
 મમતા મટી તે વ્રત કહીએ. નિશ્ચાદિ વિકથા, આલ

ઠોકરીને રમાઢ્યાં છેલાંબ્યા, તેને પણ થસાધવિન કહી. તો કોણક અતિચાર દેહી ઘોડા માટે સાધુને થસાધુ કહે છે તે જારે વચનના ઘોલનાર હર્ષજન બોધિ જાણવા.

વલી શ્રી સૂયગઢાંગ સૂત્રના વીજા શ્રુતસ્કંધના સાતમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, ગૌતમસ્વામીએ બ્રહ્મ કેપેઢાલ પુત્રને કહ્યું. ચારિત્રિય પોતે ઘણો જ ગુણવંત પણ યથોક્ત અમણ માહણની નિંદા કરે, તે પરલોક ને વિષે સંયમનો વિરાધક કહ્યો, અને જે યથોક્ત અમણ સાથે મિત્રજાવ રાખે, તેનાં જ્ઞાનાદિ સફલ ફળાં. તે આરાધિક હોય. તે માટે સર્વ સાધની સાથે મિત્રજાવ રાખવો. તથા શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના થ ગીઆરમા અધ્યયનમાં ચૌદ અવિનીતના, પંદર વિનીતના સર્વ જ્ઞેગા રહે છે. જો આગલો કસર લગાડશે, તો તેને મુશ્કેલ થશે, પણ વીજા જોડેના થનુમોદે નહિ તો તેને દોષ નહી. વલી નવમે સ્વપ્ને ત્રણ દિશાએ સમુદ્ર સૂકો દીગો અને દક્ષિણ દિશાએ મોહોલું પાણી દીધું. તેને પ્રજાંય ત્રણ દિશાએ ધર્મની દાની છે, થને દક્ષિણ ને પશ્ચિમે કાંચક ધર્મ, તે પણ કપા એ કરી તથા ઘણા મતાં કરી મોહોજો થશે. જેમ ઋત્વની વિષે જેઠ મહિનામાં તૃપાએ કરી પીઢાતાં

વલી સૂત્રમાં પણ આશ્રવને ઠામ ઠામ અજીવ પ
હો છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના અઢારમા અપ
યનમાં ગર્હનાલી મુનિ આશ્રવને ક્ષય કરત
વિચરે છે. તે જીવનો ક્ષય કેમ થાય? તેથી
ક્ષય નયમાં તો આશ્રવતે કર્મ જ છે. કર્મ આવવાને
તપાય છે. જીવને રોલવવાનો સ્વજ્ઞાવ છે. નિશ્ચે જા
વા યોગ્ય છે. તે માટે જીવનું જાવનું નથી. એ આશ
વને પ્રજાવે જીવને સુખ હઃમ્ય તપજે છે, પણ મુનિ
ન જરૂર શકે. અર્થી જ કર્મ ઘંઘાય છે. આશ્રવના
નંતપ્રદેશિયા મંચ ચોફરડી છે. એક કાપાના યો
આઠ ફરડી છે. એ આશ્રવની સંજ્ઞાણ કહી.

હવે સંવરની સંજ્ઞાણ કહે છે. સંવરના ચેત
દ. ૧ ઇન્દ્રિયસંવર, અને ૨ જાવસંવર, ત્યાં ઇન્દ્રિયસંવર
કોને કહીએ? તો કે, સમક્રિતાદિકે કરીને મિદ્ય
ત્વાદિક કર્મ આવવાનાં ચારણાં રોકે, ત્યાં જે કર્મ
રોક્યાં, તેને પણ અપેક્ષાયે ઇન્દ્રિયસંવર કહીએ, મન
ચન કાપા મંવર, જંમોપગરણ મંવર, એ પ્રકારે જ
વ્ય મંવર, તેને ઇન્દ્રિયસંવર કહીએ. તે તો પુરુષ
છે, જાવસંવર ને દિમાશ્ચિત્ત. નિવરનું, સમક્રિતાદિક
સ્વું, વ્રતાદિ આદર્યું, તોવના શુદ્ધ અવ્યયમાય ક્ષય જ
વસંવર કહીએ. એ તો સ્વર્યાશ્ચિત નય કહી, હવે મુલ

રતાં વર્જવા. જો ક્રોધ કરતાં વર્જ્યાં, તો હિંસા કરતાં વર્જે તેમાં શું દોષ છે? તથા શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર ના વીજા શ્રુતસ્કંધના પહેલા અધ્યયનમાં એ સર્વ જ ગત્ના જીવ રાખવા માટે જગવંતે શાસ્ત્ર પ્રરૂપ્યાં છે. તો જગત્ના જીવ તો પોત પોતાના કર્મે કરી પચતા હતા, જગવંતને શું પાપ લાગતું હતું? પરંતુ ધર્મ વધારવા માટે જગગાર કર્યો છે. તે કારણ માટે વીજા પણ વચાવે તે જગગાર નિમિત્તે વચાવે છે.

વલી શ્રી શાંતિનાથ જગવાનના ચરિત્રમાં મેઘ રથ રાજાએ પારેવારની દયા પાત્રી, પાર્શ્વનાથ જગવાને નાગ નાગણીને વલતા ઝગાસ્યાં, મદનરેલા અને પદ્માવતીએ રાજાના ઝયડા જાગ્યા. એમ અનેક છે કાણે દયાનો અધિકાર દેસાય છે. કોઈ કહે કે, તા ધુને ઝમદેશ દેવો કે “જીવ માસ્યાનાં કડવાં ફણ છે પણ આદેશ ન દેવો.” તેને જીતર કે, શ્રી જીતરાધ્યયન સૂત્રના તેરમા અધ્યયનમાં ચિત્ર મુનિયે બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિને આદેશ કેમ દીધો? કે “અહ્હાઈ કમ્માઈ કોરહ રાયં” હે રાજા! જો તું જાગ ન ઠાંડે તો આર્ય કર્મ કર. મદ્ય માંનાદિકનો વ્યાય કર. પંચેન્દ્રિય ઘાતાદિ મ્હોટાં કર્મ ન કર એ ગૃહસ્થનો ધર્મ છે. જો સર્વ જીવની અનુકંપા કરીશ, તો પણ દેવતા ધરશ.

सपी उत्तरवुं, वयम, चित्तमां उत्साह राखवो, ते अ
 प्रमाद कहीए. चार कपाय अने नव नोकपायनुं जी
 तवुं, दर्प, उत्साह, शोक रहित, तृण समान प्रिया,
 सोढा समान कांचन, रक्षा तुल्य चंदन, वीतरागप
 णा रूप अकपाय संवर कहीए. चार कपाय अने मन
 वचन कायाना अशुज योगपी निवर्त्तवुं, शुज योगतुं
 प्रवर्त्तवुं, ते योगसंवर कहीए. ए तो व्यवहार नये क
 हुं. हवे निश्चे नयमां तो शुज अशुज बेहु योग था
 श्रव कहीए. अशुजयोगपी अशुज कर्म ग्रहे, शुज
 योगपी शुज कर्म ग्रहे. योगनो स्वप्नाव तो कर्म प्र
 ह्वानो ज ठे. ते भाटे योग ते आश्रय ठे, अने सर्व
 योगपी निवर्त्तवुं, शैलेशी धवुं, अपोगीपणे रदेयुं
 ते अयोग संवर कहीए. सर्व संवरनो स्वामी चौद
 सुं गुणठाणुं ठे. तेरमा गुणठाणा सुधी सर्वथा सं
 वर नही. एम पांच जेद कहा. एम हिंसादि पांच
 आश्रवपी निवर्त्तवुं, ते संवर. पांच इंद्रि, अण
 योग, ए भावनो निरोध, जंमोपगण सुचिकुल
 गनुं अणप्रवर्त्तवुं, बावीश परीमहनुं जीतनुं, पांच
 ममिति, अण गुनि, दश प्रकारे यतिधर्म, चार ज्ञाव
 ना, पांच चाग्नि उप्यादि संवरना जेद जेटला जेट
 ला निवर्त्त जाव. ते निधेमंवर. जेटला जेटला प्रवर्त्त

તથા તે જ સૂત્રના અઢારમા અધ્યયનમાં “ અપ્પત્ત
 ટ્ઠિત્થા તુણ્ણં, અજ્જયદાયા જ્ઞયાણ્ણહ ” સંપતિ રાજાને
 દેનાલી મુનિયે કહ્યું. “હે રાજન્ ! તને મ્હારાથી
 જ્ઞય છે. તું પણ સર્વ જીવને અજ્જયદાનનો દાતાર થા
 વલી તે જ સૂત્રના પચીશમા અધ્યયનમાં જયથોપ
 નિણ વિજયથોષને કહ્યું. “તું દીક્ષા વ્રતાવલોલે ”
 ત્યાદિ અનેક ઠેકાણે આદેશ દીધો છે. જે માટે વ
 નો, સત્યનો, શીલનો, ક્ષમાનો, વૈરાગ્યનો, તપસ
 નો, દીક્ષાનો અને વ્રત પદ્ધત્કાણાં ઇત્યાદિનો આદે
 શ દીધાથી દોષ નહીં. સાધુ ગૃહસ્થિને કહે કે, જ
 વ્યાખ્યાન સાંજો. સામાયિક, પૌષ્ઠ, પ્રતિક્રમ
 કરો, લીલોત્રી કંદમૂલાદિકનો ત્યાગ કરો. તે વચ
 માં વિજકુલ દોષ નહીં. શુદ્ધ નિર્વોષ વચન છે, અ
 સરાગજ્ઞાએ શુશામત રૂપ તથા પોતાના અન્ન પાણી
 સ્નાદિ લાંબને અર્થે કરશે તો સાધુને કસર લાગે
 પણ જાપામાં કસર નહીં. વલી ગૃહસ્થિનાં અને
 કામ છે તે સાધુ તો કરે નહિ, કરાવે નહિ, અનુમે
 નહિ. તે ગૃહસ્થિ કરે છે. ત્યાં સાધુ પાપ કહે નહીં
 ય પદાર્થ જાણે છે તે નિષેધે નહીં. પોતાના સ્વાર્મ
 કાર્ય કરે. સાધ્વિ નર્દામાં તણાતી દેખે તો વહાર
 છે, કાંઈ સમયે સાધ્વિના શીલની રક્ષા કરવા મ

નાવ, તે વ્યવહારસંવર. જેમ શુન્ન યોગનું પ્રવર્ત્તવિવું, જંમોપગરણ, સુચીકુસળનું યત્નાએ પ્રવર્ત્તવિવું તે સર્વ આશ્રવ છે. તેથી શુન્ન કર્મ વંધાય છે. જ્યાં પુન્ય વંધાય, ત્યાં નિશ્ચે નિર્ઝરા છે. નિર્ઝરાની કરણીથી પુન્ય વંધાય છે. નિર્ઝરાની કરણી વિના પુન્ય વંધાય નહીં. વલી પુન્ય આવવાનાં વારણાં તો શુન્ન આશ્રવ છે. જે માટે શ્રી ઝત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઝગણત્રીશમા અધ્યયનમાં “વંદણયાણાં નિયાગોયંકમ્મંસ્વેશ્, ઝચ્ચા ગોયંકમ્મં નિવંધશ્” રહ્યાં વંદણાથી નીચગોત્ર સ્વપે, તે નિર્ઝરા. ઝંચગોત્ર વાંધે તે પુન્યપ્રકૃતિ વાંધી. તે માટે એ વંધના ઘર છે અને જ્યાં શુન્ન યોગનું પ્રવર્ત્તવું ત્યાં નિશ્ચે અશુન્નયોગ નિષેધ છે. તે માટે શુન્નયોગ પ્રવર્ત્ત્યાથી શુન્નઆશ્રવ હોય, શુન્ન વંધ પુન્યપ્રકૃતિ હોય અને અશુન્ન યોગ રોક્યા તે સંવર નીપત્ત્યો. તે થકી આવતાં કર્મ રોક્યાં જે માટે જ્યાં સમિતિ ગુપ્તિની નિયમા છે, અને જ્યાં ગુપ્તિ ત્યાં સમિતિની ઝજના છે પણ કારણ શુન્ન યોગ તે શુન્નઆશ્રવ છે. પરંતુ સંવર નહીં. જે માટે શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રમાં “પંચ સંવરદારા પન્નત્તે તંજહા-૧ સમ્મત્તં, ૨ વિરહ, ૩ અપ્પમાન્ન, ૪ અકસાહ, ૫ અજોગીતં. પંચ આમ્મવદારા પન્નત્તે તં જહા-૧ મિઠ્ઠત્તે, ૨ અવિરહ, ૩ પમાયા, ૪ કસાયા,

સાધુ જોગો પણ રહે. પડિમાધારીને વલતી અગ્નિમા
ધી વહાર કાઢે ઇત્યાદિ પોતાનું કામ કરે. સંજોગી
નું કરે, ત્યાં સાધુ આજ્ઞા ન આપે, તેમ નિષેધે પણ
નહી. આપણો દોષ ટાલવા કરવા ન દે. જોય પદાર્થ
જાણે છે; પણ ગૃહસ્થિમાં એકાંત પાપ કેમ હોય? ત
થા જો સાધુના ગુણ છે, તો ગૃહસ્થિને અવગુણ કેમ
હોય? તથા ગૃહસ્થિ આશ્રી સાધુ એટલાં વાનાં ન ક
રે, ન કરાવે, ગૃહસ્થિને મારતો હોય તેને નિષેધે નહી.
અનુમોદે પણ નહી. જેટલી જેટલી જીવરક્ષા હોય,
તેટલો ધર્મ છે. જેટલો જેટલો અધર્મ છે, તેટલો અવ્ર
ત કપાયનો ઉદય છે. તેટલું પાપ છે.

इहां कोई कहे के, जोरावरीए ठोढावबुं, जोरा
वरीए धर्म न होय. ते नासती, कूवामां पडती, कजे
श करी जाती काली हो, चर्त्तारादि लइ जती साध
वि साधु केम ठोडे? केम पकडे? परंतु शीअ राखवा
ना, अनुकंपाना शुज प्रणाम છે. व्यवहारे धर्म છે તે
ધી ઉઠાપના ન કરવી. દયાદિક સર્વ સંવરની કર
ણી છે. સંવર તો નિવૃત્તિજ્ઞાવ છે. અને પ્રવૃત્તિજ્ઞાવ તે
શુજ આશ્રવ છે. તેથી પ્રવૃત્તિજ્ઞાવની આજ્ઞા તો સાધુ
ગૃહસ્થિને મન યોગની અન વચન યોગની દે છે, પ
ણ કાયાના યોગની આજ્ઞા ન દે, તેનું શું કારણ ?

૧ જોગા, ૧ ન્યાયે જે યોગ તે આશ્રવ, જે માટે વીત રાગને ૧૧ મે, ૧૨ મે, ૧૩ મે ગુણઠાણે પણ યોગને પ્રતાપે ડરિયાવહિ ક્રિયા લાગે. જે માટે સયોગી જીવ અક્ષિત સમાન પાળીની પેઠે ક્ષણમાત્ર નિશ્ચલ રહી શકે નહીં. તેથી સૃષ્ટમક્રિયા લાગે, જે સમયની સ્થિતિ. ત્યારે અગુનયોગ તો નથી પણ ગુનયોગથી કર્મ વધાય છે, અને વીતરાગને કયાપનો ઉદય મથો, તેથી અનુનાગ વંચ ન હોય. સ્થિતિ પણ નહીં, જીવન આશ્રવ નહિ તો કર્મ પણ ન થાયે. શ્રી સ્તરાધ્યયન મૂચના સ્તગણગ્રીહમા અધ્યયનમાં “કાયગુનવાણાં મંદાં જળયઃ, સંચરેણ કાયગુને પુણો પાયાસય તિ મેઠે કરંડ.” મંદરથી પુન્ય પાપ બેટુ નિરોધ હોય. ૧ મંદર નિશ્ચે નયમાં તો સમ્યકદૃષ્ટિ પાસે હોય, અને હ્યમંદર તો મંદ મંદારી જીવને છે. જે સંચરના મૂલના જેદ તો સમ્યકદૃષ્ટિ વિના ચીજાને ન હોય, અને મમતા, મમતા, દમતા, નમતા, માય, કીલ, દયા ના પ્રનામ, ગુન અધ્યયમાય મંદ જીવ પાસે હોય. જે માટે અનુકંષા અમમતાયો. અનુધ્યવાનું સ્વર્ગજે. જે જીવનાં હિમાયો. નિવન ને નિશ્ચેદ્યા, નિશ્ચે મંદર જે. અને જે જગજીવન હુ મ દર્મી. અનુકંષા આને, તેના હુ.મ દર્મવાના સ્વર્ગ કર, અને હુ.મી દર્મી

તેને ઉત્તર કે, મન વચન કાયાના યોગ ચોક્કસી છે, તેથી નવી હિંસા ન થાય, અને કાયાના યોગ આવડ ફરસી છે, તેથી કોઈ સમયે અપત્તાનું ઠેકાણું છે. તે માટે સાધુ ગૃહસ્થિને પ્રવૃત્તિજાવમાં બે યોગની શ્રાદ્ધા દે છે, પણ સાધુ ગૃહસ્થિને કાયાના યોગની શ્રાદ્ધા ન દે. તથા સંજોગીને દે છે પણ સંવર તે ધર્મ છે. એ સંવરની ઝંજીર કહી.

હવે નિર્જરાની ઝંજીર કહે છે. તેમાં બે યોગની શ્રાદ્ધા દે છે, ને કાયાયોગની શ્રાદ્ધા સાધુને તે સ્વપાઘ્યા પુજ્જલ વિષાકે કરી તથા પ્રવેશો ઉદય આવે જો વેદના જોગવીને સ્થિતિ પૂર્ણ થઈ સ્વપાઘ્યાં તથા બાર નેદે તપસ્યાએ કરી સ્વપાઘ્યાં, નિર્જરાને કર્મના પુજ્જલ તે પુજ્જલને દ્રવ્ય નિર્જરા કહીએ; અને જો પુજ્જલ નિર્જરાથી જીવ ઝંજીરો થયો, તથા વીર્યાતરાપના ક્રોધોપશમથી તપસ્યાદિકનું કરવું તે જાવનિર્જરા; પરંતુ મુખ્યમાં તો નિર્જરાનો પણ જીવને શુદ્ધ કરવાનો સ્વજાત છે. તે માટે જીવનો ગણ જાણવો. જે કારણ માટે શ્રી જગદ્ગુરુ મુનિના માનમા ઇતિહાસમાં "કર્મં વેદાદા ને રમ્ય નિર્જરા" જે વેદનું ને કર્મ, નિર્જરાનું ને કર્મ નહીં. વેદનાં જાણી અને નિર્જરા જુદી. તે કર્મ માટે વિના અવયોગ ને દ્રવ્યનિર્જરા, તથા

તત્કાલ કંપે, તેનું હઃસ્વ ટાલે, તે વ્યવહાર દયા કહીએ.

इहां केटलाएक एम कहे ठे के, परने हणे नहि ते दया करवी, अने परनुं હઃસ્વ ટાલવું તે તો રાગનો નુદય છે અને રાગ તે પાપ છે. તે કારણ માટે પર જીવને હણીએ નહીં, હણાવીએ નહીં અને હણતાને અનુમોદીએ પણ નહીં. તથા અનેરો હણતો હોય તો તેને ઉપદેશ દેતા રહીએ, પણ એ જીવ ઉપર અનુકંપા ન આણીએ. વીજા જીવ ઉપર અનુકંપા આણી હઃસ્વ થી ઝગારયો, તેણે અસંયમ જીવિતવ્ય વંઠ્યું. એ જીવ ઉપર સરાગતા આવી. વલી જગવંતે તો રાગ છેપ વે હુ કર્મનાં વીજ કહ્યાં છે. તેથી જો મારે તો જીવ હિંસાનું પાપ લાગે અને ધર્મ જાણીને મારતાને ઝગારે તો મિશ્ચાત્વ લાગે. અઢાર પાપસ્થાનક લાગે. એવી પ્રરૂપણા કરે છે. તેના હૃદયમાં અનુકંપા દેખાતી નથી. એ અનાર્યનું વચન દેખાય છે. જે નિર્દય હોય તે એમ કહે. એમ કહેનારા સર્વ વ્યવહાર ઝઘાપે છે. જો જીવહિંસા નિવર્તવાથી ધર્મ છે, તો શું પર પ્રાણીને ઝગારવો તે ધર્મ નહીં? જો અસત્ય વચન નિવર્તવાથી ધર્મ છે તો શું સત્ય વચન બોલવાથી ધર્મ નહીં? તે મના હિસાવે તો સર્વ પ્રજ્ઞતાજ્ઞાવ ઝઘી જાય અને સૂત્રમાં તો અનુકંપા ઠામ ઠામ કહી છે. શ્રી જગવતિ

મિથ્યાત્વની કરણી નિન્હવાદિ કુદર્શનીની કરણી તે
 હ્યનિર્જરા, અને સમક્તિદૃષ્ટિની જાવનિર્જરાના વે
 નેદ-૧ અકામનિર્જગ અને ૨ સકામનિર્જરા. જે મ
 નની અજિલાપા વિના જૂઝ, તૃપા, શીત, તાપાદિ પ
 રીતહ સ્વમે, બ્રહ્મચર્ય પાલે, તે અકામનિર્જગ. જે મ
 નના ઉત્સાહ સહિત શીત તાપાદિ સ્વમે, તપસ્યા ક
 રે, બ્રહ્મચર્યાદિ પાલે તે સકામનિર્જરા. તથા નર્વ સંતા
 રી જીવને સમયે સમયે વિના ઉપયોગે સાત શ્રાવ
 કર્મ ટૂટે છે, તે અકામનિર્જગ કહીએ. તથા મુક્તિના
 ફલની અપેક્ષાએ મિથ્યાદૃષ્ટિનાં દાન. શીત, તપ, જ
 લવું ગણવું સર્વ ક્રિયા શ્રી સૂયગહાંગસૂત્રના વીજા
 શ્રુતસ્કંધના આઠમા અધ્યયનમાં કર્મવંધનનું કારણ
 કહી છે, પણ નિર્જરાનું કારણ નહીં. એ નિશ્ચ નયનું
 સ્પરશિક્ષા આશ્રી વચન છે. પણ વીજુ તે મિથ્યાત્વ
 શુન કરણીથી અશુભકર્મ સ્વમે છે અને શુભકર્મ વં
 ધાય છે. દેવતા પ્રમુખના ગતિ પામે છે તે માટે. શ્રી
 ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના સાતમા અધ્યયનમાં “જાતોદેવ
 ગણને” એ ક્રિયા નયના વ્યગ્રહાંગ ધાંગ વચન કહ્યું
 છે. વહી શ્રી જગવતિસૂત્રના આઠમા શતકના દશમા
 ઉદેશમાં આગધિકારુ કહ્યું છે. તે માટે ક્રિયાનાં ફ
 લ મીઠાં છે. સમક્તિ વિના મોહ નહીં. તે માટે હ

સૂત્રના સાતમા શતકમાં “પર જીવને હુઃસ્વ દેવાથી ઘાતાત્તેવેદની કર્મ ઘાંધે, પર જીવ ઉપર અનુકંપા કરતાં અને પારકું હુઃસ્વ ટાલતાં ઘાતાત્તેવેદની કર્મ ઘાંધે એમ કહ્યું છે. પરંતુ “પરને ઇગારતાં રાગથી કર્મ ઘાંધે.” એવું વચન કોઈ ઠેકાણે કહ્યું હોય તો કાઢી લેવાડો. સૂત્રમાં એવું વચન કહ્યું જ નથી. માટે જે એવી પ્રત્યક્ષા કરે છે તે ચીતરાગની ગ્રાહ્યા બહાર, પોતાને બાંધે યોજનારા દેશાય છે. જે કારણ માટે રાગના પ્રણ જન્દ છે. ૧ કામરાગ, ૨ સ્નેહરાગ અને ૩ દ્વિરાગ; તેમાં ૧ કામરાગ તે સ્ત્રી પુરુષનો, ૨ સ્નેહરાગ તે માતા પુત્રનો, અને ૩ દ્વિરાગ તે મિત્રાણ્ય ઉપર સ્નેહ. એ ત્રણ પ્રકારના રાગથી જીવ કર્મ ઘાંધે છે, પણ ધર્મરાગથી પાપ નહીં.

હવે પર જીવ ઉપર અનુકંપા રાખતાં ક્રિયો રાગ ઉપન્યો? તે જીવનો હું સગો છે? કે, હું કમાઈને મવરાવી દેશું? તેને તો દયા ઉપર રાગ છે. દયા ઉપર રાગ ગ્રાણનાથી પાપ હોય તો માધુ પેર પચારે છે, ન્યારે શ્રાવકને રાગ ઉપજે છે. તેને પણ તમારે જિસા છે પણ નામને દેશું. રાગ મશ્તિન મૂઝતાં ગ્રાહાર પાળી વહોરવાયા. પણ પાપ નામને દેશું. મન્ય જીવ ઉપર તથા અશ્વિનદિક ઉપર રાગ વરતા પણ પાપ

કામનિહ્નેગ એક જ નયમાં કહી છે, અને સમક્ષિતદ
ટિની જેટલી ક્રિયા તે સર્વ મુક્તિનું કારણ છે. શુન ક્રિ
યાથી કમ ભયે છે. અશુન વિષય કયાપાદિ સેવયાથી
પૂર્વે જે કર્મ બાંધ્યાં હોય તે સ્વપાવે છે. શુન જોગાવ
સિકર્મ પણ જોગવ્યા વિના ન વૂટે, તે માટે જોગવે
છે પણ વિરક્તનાયે સૂચે પ્રમાણે સેવે. અંતરંગથી તે
સારમાં સુચ્ય ન થાય, જેમ ઘાવમાતા થાણકને રો
લાયે, પણ અંતરમાં પોતાનો ન જાણે, તેમ ઇદામ
યકો વિષયાદિ સેવે છે. તે મિષ્યામ્ય રુપ રસ વિના
ઘીકણાં કર્મ ન બાંધે. અદ્યકર્મ બાંધે. તથા સમક્ષિ
તદટ્ટિ જીવને માઠી લેદ્યામાં આનુમાનો યંથ ન વ
હે. તેથી પૂર્વેનાં મંચલાં કર્મની નિહ્નેગ થાય છે.

હાં કોડ એમ કહે છે, “જ્ઞાનચંતના જોગ, ને
મર્વ નિહ્નેગ ચાને છે, પણ યંથ ચાને નહી. સમક્ષિ
તદટ્ટિ જીવને પાપ ન લાગે.” તે પુર્વચનના યોજનામ
તથા હટ્ટ પ્રણામના ઘણી દેખાય છે. એમ કરતાં તો
તદ, જદ, ક્રિયા મર્વ નિર્ગ્રંથ થાય. નિહ્નેગ તો શુન
મનામર્પી થાય છે. અને જોગ નો યંથના છેતું છે, પણ
સમક્ષિતના કારણથી નાંજ યંથ ન વંદ. શ્રી ધાગારાં
મ મુચના રટના ધુનક દેવના પ્રીતા અવ્યવનમાં “મ
અર્ધિની ન હોડ પાવ હદા કોડ ત્રો અર્ધે હોડ

લાગતું હશે. ઓરે મિત્રો ! એ તો ધર્મરાગ છે, પણ પાપ નહીં. તો દયા ઉપર રાગ આણવાથી પાપ કેમ હોય? તે વિચારો. તથા સરાગસંયમ તે ધર્મ કે, પાપ ? જો પાપ હોય તો સંતારના જયથી વહીન્યા તે જયમાં પણ પાપ છે. સંયમમાં અને શ્રાવકપણામાં રક્ત છે. સૂત્રમાં ઠામ ઠામ “અઠિમિદ્ધાપેમાણુ રાગરક્તા” તે રક્તપણામાં પણ પાપ હશે. પરંતુ કોઈ સૂત્રમાં અનુકંપા પાપ કહ્યું નથી.

વલી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ચાવીશમા અધ્યયનમાં નેમનાથ જગવાને પશુ ઠોડાવ્યાં. ત્યાં કોઈ કહે કે, જગવાને તો, આપણું પાપ ટાલ્યું, તો તેને કહેવું કે, “સાણુકોસે જીએહેન” અનુકંપાવંત છે. જીવોનું હિત ચિંતવે છે, એમ કહ્યું પણ આપણું હિત ચિંતવે છે એવું કેમ ન કહ્યું ? વલી કોઈ કહે કે, જીવ તો માસ્યો ન મરે, એ તો હાડકાં રસવાણ છે આપ આપણા કર્મે કરીને પચે છે. જીવ જગારવાને કોણ સમર્થ છે ? તેનો ઉત્તર—જો જીવ માસ્યો ન મરે, અને કોઈ જગારવા સમર્થ નહિ, આપ આપણા કર્મે કરીને પચે છે, તો જીવ માસ્યાનું પાપ પણ નહીં. જો માસ્યાથી પાપ છે, તો જગારવાથી ધર્મ ધર્મ નહિ તો પણ પણ ન

કે, સમકિતદૃષ્ટિને પાપ ન લાગે, તે વાત એકાંત હુ
 નયની સ્થાપના છે. જે માટે શ્રી જગવતિ સૂત્રના ૪
 વીશમા શતકના સત્તાવીશમા ઉદ્દેશામાં કહ્યું છે કે,
 નવમા ગુણઘાણા સુધી પાપ લાગે છે. પાપના વંધ
 આશ્રી. સમકિતદૃષ્ટિના વંધના કારણના ચાર ચાર
 જાંગા લાગે છે. તે માટે સરાગીને પાપ તો સમયે સ
 મયે લાગે છે. વીતરાગીને લાગતું નથી, અને એ પદમાં
 તો ગુરુ શિષ્યને ઉપદેશ દે છે કે, હે શિષ્ય ! જન્મ, મ
 રણ અને વૃક્ષાવસ્થાનાં હુઃખ દેખી સમકિતદૃષ્ટિ પાપ
 ન કરે. એ ઉપદેશ વચન છે. તથા વીજો અર્થ “પર
 મંતિ નજ્ઞા” પરમ મુક્તિનું કારણ જાણી મુક્તિ નિમિ
 ત્તે સમકિતદૃષ્ટિ પાપ ન કરે. તથા ત્રીજો અર્થ—જે
 સમકિતદૃષ્ટિ થયાં પંદર જીવમાં સંસાર કસ્યો, તે અ
 ધિકાં પાપથી સોલમો જીવ ન કરે. સમકિતદૃષ્ટિ થ
 કાં તીવ્રજ્ઞાવે પાપ ન કરે. તેથી ઘણો વંધ નહીં, પ
 એ જ્ઞાવ ન માને તે વાત જૂઠી નહિ હોય. ત્યારે સાધુ
 શ્રાવકનાં વ્રત પચ્ચસ્કાણ કરવાં તે સ્વોટાં થાય છે. પ
 રંતુ એ વાત ન મળે, અને સમકિત પામ્યા પછી મિ
 થ્યાત્વની કરણીમાં પાપ કર્મ ન કરે. તે માટે સમયે
 સમયે હલકો થાય છે, સમયે સમયે કર્મ પણ વંધા
 ય છે. નિર્જીરા પણ છે. વંધ પણ અલ્પ છે, નિર્જીરા ઘ

ગારે, તેના પ્રણામ તે કઠોર કે કોમલ ? જો પ્રણામ કોમલતા અને અનુકંપા જલી લેશ્યા સહિત હશે, તો પુન્ય જ હશે. તથા સાધુ ઠકાયના પિયર કહીએ. ઠકાયના જીવ સાધુને પુત્ર પુત્રી સમાન છે, તો જો આ પણ પુત્ર પુત્રીને હણે, હણાવે, અનેરો હણતો હોય તેને વરજે નહિ, અનેરો કોઈ વર્જતો હોય તેને જાણે પણ ન જાણે, સ્વોદું કર્મ કર્યું જાણે તેને પિતા કહીએ કે, વૈરી કહીએ ? તેને તો જૂત જાણીએ, તેમ સાધુ થઈને ઠકાયના જીવને હણતાને વર્જે નહિ, અને વર્જે તેને જૂદું કર્મ પાપ કહ્યું જાણે, તેને ઠકાયનો પિયર ન ગણીએ. તેને તો ઠકાયનો વૈરી કહીએ. એ શ્રક્ષવાલામાં સમકિત અને ચારિત્રનાં લક્ષણ ન કહીએ. જે માટે સમકિતનાં લક્ષણમાં તો અનુકંપા છે, તો અનુકંપા વિના સમકિત કેમ રહે ? શ્રી જગવતિ સૂત્રના પંદરમા શતકમાં જગવંતે ગોશાલાને અનુકંપા નિમિત્તે વચાવ્યો, તેને એકાંત પાપ કેમ કહે છે ? વલી જગવંતે કેવલજ્ઞાન ઇપન્યા પછી ગૌતમને કહ્યું. “હે ગૌતમ ! મેં અનુકંપા નિમિત્તે, દયા નિમિત્તે ગોશાલાને વચાવ્યો ” એમ કહ્યું. પણ મેં મોહ કહ્યો, પાપ કહ્યું, હું ચૂક્યો એમ ન કહ્યું. તો શું જગવંતે પોતાનો દોષ ઠાંક્યો ? પરંતુ જગવંતે તો જેવું થયું તેવું

ણી ઠે, કોઈ કરણીથી ઘણાં બંધાય અને કોઈ કરણીથી ઘણાં નિર્જરે; પણ સર્વ સ્વાતાં કરતાં બંધનું સ્વાતું અલ્પ ઠે. તેથી શુદ્ધ થઈને મુક્તિ પામી ઠે. વડી મિથ્યાત્વને પણ સમયે સમયે બંધાય ઠે અને સમયે સમયે વૃદ્ધે ઠે, પણ કોઈ અવસ્થામાં ઘણાં બંધાય ને અલ્પ વૃદ્ધે, તેથી જારે પામી, અને એકેન્દ્રિય જાતિ નરકાદિ ગતિમાં પડે ઠે. વડી કોઈ સમયે અલ્પ બંધાય અને ઘણાં નિર્જરે તેથી તુંવહીની પેઠે ફલકો થઈને તત્કૃષ્ણી નવમૈવેયક સુધી પડે ઠે, પણ નિશ્ચે મુક્તિનો માર્ગ નથી. સંતારમાં સુખ દુઃખ બેહુ પામે, ક્રિયાનાં ફલ મીઠાં ઠે, તે જોગવે. વડી મિથ્યાદૃષ્ટિ કરતાં સમક્ષિતદૃષ્ટિ નિશ્ચે અધિક ઠે. જે કોઈ મિથ્યાત્વ, વાસતપસ્ત્રિ, તથા નિન્દવાદિ અલ્પમિથ્યાત્વિ આરંભ પરિગ્રહ રહિત, અપ્રમત્ત કપાય પશમાવી શુજયોગ શુજધ્યાને વર્તનાર, શુક્લજેશી, રાગ દ્વેષ પાતલા, નવમૈવેયક સુધી જનારો જે સમક્ષિતદૃષ્ટિ મહા આરંભ પરિગ્રહવંત, મહા કપાઈ, અશુજયોગ, હિંસક, કૃષ્ણજેશી, તે પણ તે નિન્દવાદિકની અપેક્ષાએ અલ્પકર્મિ ઠે. અલ્પ આશ્રવી ઠે. તે નિશ્ચે શીઘ્ર મોક્ષગામી ઠે. જે માટે જે ધર્મિ ઠે તેને જ્ઞાન દર્શન બેહુ તરફનો ધર્મ ઠે એક ચારિત્ર નથી, અને તેને તો જ્ઞાન

कह्युं. जे अनुकंपा हती, ते अनुकंश कही अने पाप होत तो पाप कहेत. जगवंत तो निरागो पुरुष होता, ते आपणा दोष ढांके नही. त्यां कोइ कहे के, जो जगवंत धर्म जाणता होता, तो पोताना वे शिष्योने के म न वचाव्या? तेनो उत्तर—ते वखते जगवंत बीत रागपणार्थी तेनां आयुष्यनो अंत जाणे ठे तथा अ वश्य ज्ञाविज्ञाव न मटे. वली केवलीना प्रणाम अ वस्थित ठे. हायमान वर्द्धमान नथी. उद्वस्थने त्रणे प्रणाम ठे. केवलीने तप करवाना, विनय वैयावच्च करवाना प्रणाम पण न होय, अने उद्वस्थमां होय ठे; तो गुं उद्वस्थने पाप लागे ठे? पण एम जाण ज्यो के, केवलीनो आचार जूदो ठे. तेथी जगवंतने पाप न लाग्युं, तेनुं प्रायश्चित्त पण न लीधुं. तथा गो शालानी केटलीक वात आश्चर्यभूत ठे. श्री उपासक दशा सूत्रमां श्रेणिक राजाए कसाइवाडो मटाह्यो, तेनुं पाप धर्युं सूत्रमां न कह्युं. जे पाप कहे ठे ते सूत्रना विराधक ठे.

इहां कोइ कहे के, धर्म क्यां कह्यो? उत्तर—सूत्रमां ठाम ठाम “महणो महणो” शब्द कह्यो ठे. ते महणो शब्द धर्म के पाप? त्यारे ते कहे धर्म. तो श्रेणिक राजाने पाप केम कह्यो ठो? श्रेणिक राजा

दर्शन वेय नथी, एक झ्यचारित्र ठे. जो के पांच आश्रवना पांच आंक हलका ठे, तो पण तेने पहेलो आंक तो ठे ज नही. चार आंक जारे होय, तो पण पांचने न पहेचे. ते माटे समकितदृष्टिनी सकामनिर्जरा ठे. ते निर्जरा शुनयोगथी निपजे ठे. ते निर्जरा ना अनशनादि वार जेद ते सर्व जीव उपर ठे. सारी सारी करणीथी कर्म निर्जरे ठे, तप करवुं, ध्यान धरवुं, सूत्रनुं नणवुं गणवुं, शीखवुं, धर्मकथा करवी, निर्दोष वस्ति सेववी, कान्तस्सग करवो, विनय वैयावन्न साचववी, प्रायश्चित्त लेवुं, रस त्यागवो, निहाए अनिग्रह भट्टण, उनोदरि राखवी इत्यादि निर्जरानां स्थानक ठे. ए निर्जराथी कर्म क्षय थाय. अंतर आत्मा शुद्ध थाय ते माटे धर्म कहिए, ए प्रकारे निर्जरानी उज्जवाण कही.

हवे बंधनी उज्जवाण कहे ठे. शिष्ये गुरुने पूठयुं के, हे स्वामिन् ! पहेलां कर्म अने पठी जीव ए वात मले के नही ? गुरुए कह्युं. हे शिष्य ! ए वात न मले. शिष्ये कह्युं, ए वात केम न मले ? उत्तर—जीव विना कर्म कोणे कस्यां ? तेथी ए वात न मले (१). वली शिष्ये पूठयुं के, हे स्वामिन् ! पहेलो जीव अने पठी कर्म ए वात मले के नही ? गुरुए कह्युं, ए

એ પણ મહણો મહણો શબ્દ કહ્યો છે, “હણો હણો
 તો કહ્યું નહી, અને જે ઢંઢેરો ફેરવ્યો, તે ગૃહસ્થ
 ઠાંદો, તેમાં કાંઈ દિંસા હોય તેને સાધુ ધર્મ કે
 કહે? ધર્મ તો જીવરક્ષાનો છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર
 ના એકવીશમા અધ્યયનમાં સર્વ જીવની અનુકૂળ
 કરવો કહી, તથા તે જ સૂત્રના ઇગણત્રીશમા અધ્યયન
 માં પર જીવને હુઃસ્વી લેખી તત્કાલ કંપે, તેને
 શ્રદ્ધા કહી. ચલી શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રમાં મેષકુમારે
 સ્તિના જન્મમાં સસલાની દયા પાત્રી, ત્યાં અનુકૂળ
 થી સંસાર પરિત કર્યો કહ્યો, પણ આપણું પાપ
 લગાનું સૂત્રમાં કહ્યું નહી. એકાંત જીવદયા આર્ણ
 થી ધર્મ થયો, તો વીજાને પાપ કેમ હોય? ત્યાં
 કે કહે કે, પેલો કોઈક જીવને હણે છે, તે તેનું
 તો તેને લાગે છે. પારકા જીવદામાં આપણે શા
 પદવું જોઈએ? આપણને શું પાપ લાગે છે? ઉત્તર-
 વાસકદશા સૂત્રમાં જગવંતે ગૌતમસ્વામીને
 શતક્રત્રીને ઘેર કેમ મોકલ્યા? જગવંતને શું
 લાગ્યું? પારકા જીવદામાં કેમ પડ્યા? પરંતુ ઉ-
 થો હોય ને ઉપગાર કરે જ. ચલી શ્રી જગવંતિ

પાપમાં કાનકમાં કામ પુષ્કર્ત્તીને કોય કરત

કેમ ગયા? પણ કાંઈ ને પાપ છે તો પા

વાત પણ ન મલે, શિષ્યે કહ્યું, એ વાત કેમ ન મલે ? ગુરુએ કહ્યું, જો પદેલાં જીવ કર્મ રહિત હોત, તો ન વાં કર્મ લાગે છે, અને જો નવાં કર્મ લાગશે તો થ જીવને પણ લાગશે. સિદ્ધને પણ લાગશે. તેથી એ વાત ન મલે (૨). શિષ્યે પૂછ્યું કે, હે સ્વામિન્ ! જીવ અને કર્મ એ બેહુ સાથે ઇપન્યા એ વાત મલે કે નહીં ? ગુરુએ કહ્યું, ન મલે. પ્રશ્ન—કેમ ન મલે ? ઉત્તર—એમ કરવાથી જીવ અને કર્મ એ બેહુની આદિ ઠરશે. નવા ઇપન્યા, જો નવા જીવ ઇપજશે તો સંસારમાં સમાશે નહીં. તેથી ન મલે (૩). પ્રશ્ન—હે સ્વામિન્ ! જીવ કર્મ રહિત છે એ વાત મલે કે નહીં ? ઉત્તર—ન મલે. પ્રશ્ન—કેમ ન મલે ? ઉત્તર—જો જીવ કર્મ રહિત છે તો સંસારમાં સુખ દુઃખ કેમ પામે છે ? કર્મ રહિત સંસારમાં જન્મે તો સિદ્ધ પણ જન્મે; પણ તે તો જન્મતા નથી તેથી ન મલે (૪). પ્રશ્ન—હે સ્વામિન્ ! જીવનું સ્વરૂપ કેયું છે ? ઉત્તર—જીવ અને કર્મ એ બેહુનો અનાદિકાલનો સંયોગ છે. નવા ઇપન્યા નથી (૫). પ્રશ્ન—હે સ્વામિન્ ! જીવ અને કર્મને અનાદિકાલનો સંયોગ છે, તે જીવને કર્મનો સંયોગ કેમ ટૂટે ? ઉત્તર—જેમ ઘાતુને માટીનો સંયોગ અનાદિનો છે, કોઈએ કસ્યો નથી પણ અગ્નિના સંયોગના ઇપાયથી તે બેહુ જૂદાં થાય છે. તેમ

જીવને કર્મનો સંયોગ છે પણ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપના ઉપાયે કરીને ઘૂટે છે.—જૂદો જૂદો ધાય છે (૬). પ્રશ્ન—હે સ્વામિન્ ! કર્મ કોણે કસ્યાં અને કર્મ કરવાનો સ્વભાવ કોનો છે ? ઉત્તર—વ્યવહાર નયે તો જીવે કર્મ કસ્યાં અને નિશ્ચે નયે તો જીવ કર્મ કરે નહીં. કર્મનો કર્તા કર્મ છે કે, કર્મનો કર્તા આશ્રવ છે ? જો જીવ કરે તો સિદ્ધના પણ જીવ છે તે કેમ નથી કરતા ? પરંતુ તંયોગી જીવ કર્મ કરી સહિત છે તે આગલનાં કર્મ અને નવાં કર્મ રેંચે છે. તે ન્યાયે કર્મનો કર્તા કર્મ છે. ત્યાં દ્વ્યકર્મ તે વર્ણાદિ સહિત કર્મવર્ગણાના ચૌફરડી રૂંધ તે દ્વ્યકર્મ ને ગ્રહે છે અને જાવકર્મ તે રાગ દ્વેષ મોહાદિ જીવના અશુદ્ધ પ્રણામ તે જાવકર્મના કર્તા છે, અને જીવ ચેતના જ્ઞાન અજ્ઞાન લક્ષણ છે. જ્ઞાન અજ્ઞાન ચેતના એ કરી સહિત છે. સર્વ દ્વ્ય આપનો કર્તા છે, પણ પરજાવનો કર્તા નથી. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના વીશમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે, કે, “અપ્પા કત્તા વિકત્તાય” આત્માને કર્તા કહીએ. તે કષાય આત્મા. યોગ આત્મા જાવકર્મના કર્તા છે. એ ન્યાયે કહ્યું છે; પણ પુણ્ન જ છે; અને જાવકર્મના કર્તા રાગાદિ પ્રણામ છે તેના સુખ દુઃખનો વેદનાર પણ રાગાદિ છે; પણ

. हवे प्रकारांतरे नव पदार्थ देखाडे ठे. ज्ञान इ
 व्य ठमां कूण ? नवमां कूण ? ठमां जीवना निज गु
 ण, ते माटे जीव. नवमां जीवना गुणने मोक्ष. चा
 रित्र ठमां कूण ? नवमां कूण ? ठमां जीवना पर्याय,
 नवमां जीव, संवर, निर्झरा ने मोक्ष. १ ज्ञाता ते कू
 ण ? २ ज्ञेय ते कूण ? ३ ज्ञान ते कूण ? ज्ञाता ते जी
 व. ज्ञेय ते जीवाजीवादि ठ इव्य, नव पदार्थ.
 ज्ञान ते जीवनो निज गुण. ज्ञानावरणी, दर्शनावर
 णीनो द्वयोपशम जाणपणुं. १ सद्वहनारो कूण ? २
 सद्वहे कोने ? ३ सद्वहवुं ते शुं ? सद्वहनारो जीव. स
 द्वहे ते ठ इव्य, नव पदार्थने. सद्वहणा ते जीवनो नि
 ज गुण. दर्शनमोहनीनो द्वयोपशम सद्वहवो, एम
 न्चारित्रनो धणी ते जीव. चारित्र ते पांच आश्रवणुं
 त्यागवुं. ते जीवना गुण पर्याय. चारित्रमोहनीनो द्व
 योपशम. १ ध्याय ते कूण ? २ धेय ते कूण ? ३ ध्या
 न ते कूण ? ध्याय ते जीव. धेय ते जीव पंचपरमेष्ठि
 तथा ठ इव्य, नव पदार्थ. ध्यान ते ध्याववुं ज्ञान त
 था योग निर्गोयनो ज्ञेय. चात्र ते कूण. चात्र ते जी
 व, पुज्जल चात्रनागे. तद्धारय आये ते वर्मास्तिकाय.
 चात्रवुं ते गति प्रणाम. स्थिर रहं ते कूण ? स्थिर रा
 खे ते कूण ? स्थिर रहं ते जीव पुज्जल. स्थिर रहेवा

વ્યવહારે કર્મનો કર્તા જીવ જ છે. અજીવ નહીં. અજીવ કર્મ કરે તો ઘટ્ટ પટ્ટાદિ કેમ ન કરે? તે માટે એકલો જીવ પણ કર્તા નહીં, તેમ એકલો પુજ્જલ પણ નહીં. જીવને કર્મ પુજ્જલનો સંયોગ તે કર્મ કરે છે. એ સર્વ કર્મ બાંધવાનો ઉપાય તે આશ્રય કરે છે. તે પુજ્જલ જીવના અધ્યવસાય પણ છે. વેદ્યથી કર્મ નીપજે છે. જેમ ઘડાનો કર્તા કુંજાર, તે કુંજારના અધ્યવસાય વિના ઘડો ન હોય, અને માટીને ઢાક વિના પણ ઘડો ન હોય. તેમ અધ્યવસાયને પુજ્જલ વિના કર્મ ન હોય. વેદને સંયોગે કર્મ નીપજે છે; અને એવંજૂત નયમાં તો કુંજારને જ ઘડો કહીએ. જે માટે ઘડાનો કર્તા ઘડો છે તેમ જીવને પણ કર્મ કહીએ, તે માટે કર્મનો કર્તા કર્મ છે, પણ જીવ નહીં.

હવે બંધના ચાર જોડ કહે છે. ૧ પ્રકૃતિબંધ, ૨ સ્થિતિ બંધ, ૩ અનુજાગ બંધ અને ૪ પ્રદેશ બંધ. હવે તેનો અર્થ મોઢકના દૃષ્ટાંતે કહે છે. જેમ કોઈ લાડુ વાયુને હરે, કોઈ પિત્ત હરે, કોઈ શ્લેષ્મ હરે, કોઈ ઘાતુ વૃદ્ધિ કરે, તેમ કોઈ કર્મની પ્રકૃતિ જ્ઞાનને આવરે, કોઈ દર્શનને, આવરે, કોઈ ચારિત્રને આવરે, કોઈ સુખ દે, કોઈ દુઃખ દે, તે પ્રકૃતિબંધ કહીએ (૧).

જેમ કોઈ લાડુની પંદર દિવસની સ્થિતિ, કો

ની સહાય્ય અધર્માસ્તિકાય આપે. સ્થિર રહેવું તે સ્થિત પ્રણામ. અવગાહે તે કૂણ ? અવગાહે તે જીવાદિ ઇન્દ્રિય. અવગાહવાની સહાય્ય આપે તે આકાશાસ્તિકાય. નવ જીર્ણતા કોની ? નવ જીર્ણતા જીવ પુજલની. કહે વર્તે તે કૂણ ? વર્તે તે કાલ. નવજીર્ણતા નો કરનારો પણ કાલ. જોગવે ગ્રહે તે કૂણ ? જોગવે ગ્રહે કોને ? જોગવે ગ્રહે તે જીવ, જોગવે ગ્રહે, લે મૂકે, તે પુજલ ને. કર્તા તે કૂણ ? કષ્ટ્યાં તે શું ? કર્તા તે જીવ. કષ્ટ્યાં તે કર્મ. ઉપન્યા તે કૂણ ? ઉપાવે તે કૂણ ? ઉપન્યાં તે કર્મ, ઉપાવે તે જીવ. એમ લગાવે તે જીવ. લાગ્યાં તે કર્મ. રોકનારો જીવ, રોકવું તે સંચર. જીવનો નિજ ગુણ. ચૂડ્યાં તે કર્મ. બાંધનારો જીવ, બાંધવી તે ક્રિયા. બાંધ્યાં તે કર્મ, મૂકાવનારો જીવ, મકવું તે જીવનો નિજ ગુણ. મૂક્યાં તે કર્મ ને રોક્યાં તે જીવ. કર્મ તોડે તે જીવ. ચૂડ્યાં તે કર્મ. બાંધે તે જીવ. બાંધ્યાં તે કર્મ મૂક્યા તે જીવ, મૂક્યા તે કર્મ. ઇતિ ઠઠે કૂણાદાર સમાપ્તમ્

હવે સાતમો આત્માદાર કહે છે.

૧ જીવ તે આત્મા છે, વીજો નહીં. ૨ અજીવ તે આત્મા નહીં, વીજો છે. ૩ પુન્ય, ૪ પાપ, ૫ આ

ફની એક માસની. ને તે પઠી વિણસે. તેમ કોઈ પ્રકૃતિની વીશ કોડા કોડી સાગરની સ્થિતિ, કોઈની ત્રીશ કોડાકોડિ સાગરની, કોઈની શિત્તેર કોડાકોડિ સાગરની એટલા સુધી તે પરમાણુઆ સત્તામાં રહે. પઠી ય્રી જાય, તે સ્થિતિવંધ કહીએ (૧).

જેમ કોઈ લાડુ ચોગણી ય્રાંડના રસમાં નીપડ્યો, કોઈ ત્રીગુણી, કોઈ વમણી, તો કોઈ સરચી ય્રાંડનો, તેમ કોઈ પ્રકૃતિ ચૌઠાણવડિયા રસમાં, કોઈ તિઠાણવડિયા રસમાં, કોઈ હઠાણવડિયા રસમાં, કોઈ એકઠાણવડિયા રસમાં. જે માટે યોગને પ્રતાપે કર્મ ગ્રહે છે. તેને કપાય પ્રતાપે રસ પડે છે. અનંતાનુવંધી કપાયમાં પાપ પ્રકૃતિનો ચૌઠાણવડિયો રસ, અપ્રત્યાય્યાનીમાં ત્રીઠાણ, પ્રત્યાય્યાનીમાં હઠાણ, સંજલમાં એકઠાણવડિયો રસ, સત્તર પ્રકૃતિનો હોય; અને પુન્યપ્રકૃતિનો એકઠાણવડિયો રસ હોય. તે માટે અનંતાનુવંધી કપાયમાં પુન્યપ્રકૃતિનો એકઠાણવડિયો રસ, અપ્રત્યાય્યાનીમાં હઠાણ, પ્રત્યાય્યાનીમાં ત્રીઠાણ, સંજલમાં ચૌઠાણ. ત્યાં શુન્નપ્રકૃતિનો રસ શકુને દૃષ્ટાંતે, અને અશુન્નપ્રકૃતિનો રસ નિંવને દૃષ્ટાંતે. તે અનુનાગ વંધ (૨).

જેમ કોઈ લાડુ પાશેરનો, કોઈ અર્ધશેરનો, કો

શ્રવ, ૬ વંધ એ સર્વ એમ જ જાણવા. ૩ સંવર, ૮ નિર્કાર, એ મોક્ષ તે આત્મા છે પણ વીજો નહી. એ તો મુખ્ય નય કહી. હવે ઉપચારિક નયમાં પુન્ય, પાપ, આશ્રવ, વંધ એ ચાર આત્મા પણ છે. શ્રી જગવતિ સૂત્રના વારમા શતકના દશમા ઉદ્દેશામાં પરમાણુ ખાને પણ આત્મા કહ્યા છે. તે ન્યાયે નવ પદાર્થને આપ આપણી અપેક્ષાએ આત્મા જ કહીએ. તથા નવ પદાર્થ આત્માને આવે છે. તથા નવતત્ત્વનું જાણપણું તે આત્મા છે. ત્યાં જીવ તે દ્રવ્ય આત્મા છે. સંવર, નિર્કાર, મોક્ષ તે ચારિત્ર આત્માના નેદ. નવપદાર્થનું જાણપણું તે જ્ઞાનઆત્મા, ઉપયોગ આત્મા. સદ્દેહનું તે દર્શન આત્મા, ક્રિયાની શક્તિ ફોરવવી તે વીર્ય આત્મા. પુન્ય, પાપ, આશ્રવ, વંધ તે કષાય આત્મા તથા જોગ આત્મા. इति सातमो आत्मादार समाप्तम्.

હવે આઠમો સાવય નિર્વયઘાર કહે છે.

૧ જીવ સાવય પણ નિર્વય નહી. જીવના પ્રણામ સાવય નિર્વય છે. ૨ અજીવ સાવય નિર્વય નહી. : પુન્ય, ૪ પાપ. ૫ આશ્રવ. ૬ વંધ તે સાવય પણ નિર્વય નહી. તેની કરણા સાવય નિર્વય બેહુ છે. પુન્યની કરણી શુદ્ધ આશ્રા નિર્વય જ છે. તથા એક નયે ૮

ફ શેરનો, તેમ એકેક કર્મપ્રકૃતિના અન્નવિધી અનંત ગુણા પરમાણુઆ છે. તે કોઈના ઘોડા; તે પ્રદેશવંધ (૪). એ ચાર પ્રકારનો વંધ જીવની સાથે જોલિનૂત છે પરંતુ કર્મને જીવની પેટે જૂદો નથી. તલને તેલની પેટે એકમેક છે. પરંતુ કંચુકની પેટે નહીં. એ વંધ એ દાર્થ તેરમા ગુણઠાણા સુધી છે. જ્યાં આશ્રવત્યાં વંધ. વંધનો વિકાર પુન્ય પાપ. એ ચાર આશ્રવની કરણી થી નિપજે છે. એ વંધની સંપ્રસાણ કહી.

હવે પુન્ય પાપ વંધના સ્ત્રવના જાંગા કહે છે. ૧ પુન્ય એકલું વાંધે ને એકલું સ્ત્રવ આવે. ૨ પુન્ય એ કલું વાંધે ને પાપ સ્ત્રવ આવે. ૩ પુન્ય એકલું વાંધે પણ સ્ત્રવ ન આવે એટલે ક્ષય જાય. ૪ પુન્ય એકલું વાંધે પણ વ્રક્રમન પાપયોગ હોય.

૧ પાપ વાંધે અને પાપ સ્ત્રવ આવે.

૨ પાપ વાંધે ને વેહુ સ્ત્રવ આવે.

૩ પાપ વાંધે તે ક્ષય જાય.

૪ પાપ વાંધે તે પુન્યપણે પરિણમે ને પુન્ય સ્ત્રવ આવે.

૧ વેહુ જોગાં વાંધે ને જોગાં જોગવે.

૨ વેહુ જોગાં વાંધે, તેમાં પાપ પહેલાં સ્ત્રવ આવે ને પન્ય પછી સ્ત્રવ આવે.

ચાપ્રિ પ્રમુખનું સદ્વાદિ પુન્ય, ને નિર્જરાની કરણી સાવચ પણ છે. ૪ સંવર, ૮ નિર્જરા અને ૯ મોક્ષ તે નિર્વચ છે. इति आठमो सावच निर्वचचार समाप्तम्.

હવે નવમો રૂપિ અરૂપિધાર કહે છે.

एक नयमां नव पदार्थ रूपि ठे, एक नयमां न व पदार्थ अरूपि ठे. एक नयमां चार रूपि अने चार अरूपि ठे. एक मिश्र ठे ते केम ? जीवने रूपि झा न्याये कहीए ? जीव पोते तो अरूपि ठे पण काया ए करीने रूपि ठे. जे माटे श्रीगणंगसूत्रना बीजा गणामां वे प्रकारना जीव कहा ठे, १ सिद्ध ते अरूपि अने २ संसारी ते रूपि. तथा प्रत्यक्ष लोक पण एमज कहें ठे के, “ए कालो जीव जाय, ए पीसो जीव नाय.” इत्यादि कारणे कायाने संयोगे रूपि कहीए, अने अरूपि तो प्रसिद्ध ठे. गुरु निष्कलंक जीव ह्य रूपनी अपेक्षाए आपणो जीव पण देखातो नयी. ते कारण माटे अरूपि ठे (१). अजीवने अरूपि केम कहौए ? घमांस्ति, अयमांस्ति, आकाशास्ति अने कात ए चार उच्य अरूपि ठे. ते न्याये अरूपि कहीए. अ जीव रूपि झा न्याये कहीए ? जे पुन्रजास्तिकाय रूपि ठे ते न्याय रूपि कहीए (२). पुन्यने अरूपि झा

૩ વેહુ જોગાં વાંધે, તેમાં પુન્ય પહેલાં ઝડય આવે
ને પાપ પછી ઝડય આવે.

૪ વેહુ જોગાં વાંધે ને વેહુ ક્ષય જાય.

૧ એક વાંધે ને વે જોગવે.

૨ વે વાંધે ને એક જોગવે.

૩ એક વાંધે ને એક જોગવે.

૪ વે વાંધે ને વે જોગવે.

૧ પુન્ય વાંધે ને પુન્ય જોગવે.

૨ પુન્ય વાંધે ને પાપ જોગવે.

૩ પાપ વાંધે ને પુન્ય જોગવે.

૪ પાપ વાંધે ને પાપ જોગવે.

૧ પુન્ય વાંધે ને પુન્ય જોગવે.

૨ પુન્ય વાંધે ને પુન્ય જોગવે.

૩ પુન્ય વાંધે ને પુન્ય જોગવે.

૪ પુન્ય વાંધે ને પુન્ય જોગવે.

૧ પાપ વાંધે ને પાપ જોગવે.

૨ પાપ વાંધે ને પાપ જોગવે.

न्याये कहीए ? अन्नपुत्रे, पाणपुत्रे इत्यादि देवाना प्र
णाम शुद्ध अध्यवसाय ते अरूपि ठे. पुन्यनी करणी
जाव पुन्य ते अरूपि ठे. ते न्याये पुन्यने अरूपि क
हीए. पुन्यने रूपि शा न्याये कहीए ? पुन्यनी वेतालीश
प्रकृति अनंत पुञ्जलथी नीपनी ठे. ते न्याये पुन्यने
पुन्यनां फलने रूपि ज कहीए (३). पापने अरूपि शा
न्याये कहीए ? जीवहिंसाना प्रणाम, जूतुं बोलवा
ना प्रणाम, कषाय योग इत्यादि अध्यवसाय ते अरूपि
ठे. पापनी करणी जावपाप ते अरूपि ठे. ते न्या
ये पापने अरूपि कहीए. पापनी व्याशी प्रकृति अनंतप्र
देशी खंध ठे. ते न्याये पापनां फलने रूपि ज कहीए
(४). आश्रवने अरूपि शा न्याये कहीए ? आश्रवते गु
जाहुन अध्यवसाय, ठ जावलेइया रूप ठे. जाव लेइया
अरूपि ठे. श्री ठाणांग सूत्रना बीजे ठाणे जीव क्रियाना
वे जेद कहा ठे. १ समकित क्रिया, २ मिथ्यात्व क्रिया.
त्यां समकित क्रिया ते संवर अने मिथ्यात्व क्रिया ते
आश्रव. ए वेहु क्रिया जीव कही ठे. श्री आचारांग
सूत्रनी टीकामां योग, उपयोग, लेइया, संज्ञा, इंद्रि,
श्वातोच्छ्वास, कषाय ए नवें जीवना गुण कहा ठे. आ
श्रव ते कर्मने निपजावे ठे. आश्रव ते कर्मनो कर्ता ठे.
कर्मनो कर्ता जीव ठे ते न्याये आश्रवने अरूपि कही

(૧૧૫)

જૈનતત્વશોધા પ્રંપ.

૩ પાપ ઘાંધે ને પાપ જોગવે.

૪ પાપ ઘાંધે ને પાપ જોગવે.

૧ મુજે નામ મેગે મુજે. ૨ મુજે નામ મેગે અમુજે.
૩ અમુજે નામ મેગે મુજે. ૪ અમુજે નામ મેગે અમુજે.

૧ પુન્યાનુવંધી પુન્ય. ૨ પુન્યાનુવંધી પાપ.
૩ પાપાનુવંધી પુન્ય. ૪ પાપાનુવંધી પાપ.

૧ વેદુ ઘાંધે તેમાંથી પાપ ક્ષય જાય અને પુન્ય વધ
ય આવે.
૨ વેદુ ઘાંધે તેમાં પુન્ય ક્ષય જાય ને પાપ વધવા આવે.
૩ વેદુ ઘાંધે ને વેદુ ક્ષય જાય. સ્વદય ન આવે.
૪ વેદુ ઘાંધે ને વેદુ સ્વદય આવે.

૧ પુન્યનું પુન્ય ક્ષય. ૨ પુન્યનું પાપ ક્ષય.
૩ પાપનું પુન્ય ક્ષય. ૪ પાપનું પાપ ક્ષય.

૧ પુન્યમાં પુન્ય ક્ષય. ૨ પુન્યમાં પાપ ક્ષય.
૩ પાપમાં પુન્ય ક્ષય. ૪ પાપમાં પાપ ક્ષય.

૧. મિથ્યાત્વ આશ્રવને અરુપિ જ્ઞાન્યાયે કહીએ? મિ
 થ્યાત્વ તે અતત્ત્વને વિષે તત્ત્વની બુદ્ધિ, તત્ત્વને વિષે
 અતત્ત્વની બુદ્ધિ, મુંઘી શ્રદ્ધા તે ક્લયોપશમ જાવે છે.
 મિથ્યાદૃષ્ટિ અરુપિ છે. તે ન્યાયે અરુપિ કહીએ (૧).
 ૨. અવ્રતિ આશ્રવને અરુપિ જ્ઞાન્યાયે કહીએ ? અવ્રત
 તે ઠકાવની હિંસાના પ્રણામ. સ્વાયું, પીયું, દેયું, લેયું
 તે જીવનો વ્યાપાર છે. તે ન્યાયે અરુપિ કહીએ (૨).
 ૩. પ્રમાદ આશ્રવ અરુપિ જ્ઞાન્યાયે કહીએ? પ્રમાદ તે
 મદ્ય, વિષય કપાયમાં વર્તવું, તે જીવનો વ્યાપાર છે.
 તે ન્યાયે પ્રમાદને અરુપિ કહીએ (૩). કપાય આશ્રવ
 અરુપિ જ્ઞાન્યાયે કહીએ? કપાય પ્રણામ તે જીવના
 છે. કપાય આત્મા છે તે ન્યાયે અરુપિ કહીએ (૪).
 ૪. યોગાશ્રવ અરુપિ જ્ઞાન્યાયે કહીએ? યોગનું પ્રવર્તવું
 તે વીર્યાતરાયનો ક્લયોપશમ છે. યોગ પ્રણામ તે જી
 વનો છે. યોગ આત્મા છે. તે ન્યાયે યોગને અરુપિ ક
 હીએ (૫). પ્રાણાતિપાતાદિ પાંચને વિષે પ્રવર્તવું તે
 જીવનો વ્યાપાર છે. તે અરુપિ છે. પાંચ ઇન્દ્રિયા વિષ
 યનું આમ્યાદયું, તથા જાવ પાંચઈંડિ અરુપિ છે. ગ્રણ
 યોગનું પ્રવર્તવું, જંમોપગરણ સુચિકસગ, લેયું, દેયું,
 મેલવું તે જીવનો વ્યાપાર છે. તે ન્યાયે આશ્રવને
 અરુપિ કહીએ.

- ૧ પુન્યમાં પુન્યની મતિ. ૨ પુન્યમાં પાપની મતિ.
૩ પાપમાં પુન્યની મતિ. ૪ પાપમાં પાપની મતિ.

- ૧ વેહુ વાંધે તે વેહુ પરિણમે. એક પાપ ઝડય આવે.
૨ વેહુ વાંધે તે વેહુ પરિણમે. એક પુન્ય ઝડય આવે.
એ વંધ પદાર્થના જાંગા કહ્યા.

હવે મોક્ષની ઝલ્લણા કહે છે. મોક્ષના બે જોડ
૧ જ્યમોક્ષ અને ૨ જાવમોક્ષ. ૧ જે મૂકાણા તે જ્યમોક્ષ. ૨ જે કર્મ મૂકવાથી ઝલ્લો થયો તે જાવમોક્ષ; પણ મોક્ષ તે જીવનો નિજ ગુણ છે. તે માટે જ્યમથી મૂકાણા તે જ્યમોક્ષ. અગુજ જાવથી મૂકાણા તે જાવમોક્ષ. જે દેહારી કર્મ રૂપે તે નિર્જરા અને સર્વથી રૂપે તે મોક્ષ. અથવા અપક્ષાણ નંનારી જીવને પણ મોક્ષ ગણીએ: શ્રી ઝનગધ્યયન સૂત્રના તે રમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે “નવં નુચિત્રં નફલં ન રાણં, કલાણ કન્માણ ન મોક્ષ. અત્રિ” તથા શ્રી જનગવતિ સૂત્રના પદેશા શન્કના નેધા મેદગામા “જે રહ્ય નજા જાવ વેડના મોક્ષે તત્રિ સંવેડના તન્નાવા જોતડતા” ઝનગધ્યયનના તેડગનો ઉપાય તે નિર્જરા, વૃદ્ધાર્થી આત્મા મુકવા. મોક્ષ. જેમ વડાવેડે પાણી કાઢીને માહિથી રત્ન કોટે. તેમ તજાવ

हवे आश्रवने रूपि शा न्याये कहीए? आश्रव
ते कर्मनो कर्ता ठे; कर्मनो कर्ता ते कर्म ठे; ठ इय
लेइया रूपि ठे; तथा पचीश क्रिया ते आश्रव ठे. श्री
ठाणांग सत्रना बीजा ठाणामां पचीश अजीवक्रिया
कही ठे; ते न्याये आश्रवने रूपी कहीए; मिथ्यात्व
आश्रवने रूपि शा न्याये कहीए? मिथ्यात्व ने मि
थ्यात्वमोहनी कर्मना अनंतप्रदेशी खंध ठे तथा मि
थ्यात्व अशुनप्रकृतिना परमाणुआ आवे ठे ते आव
ता कर्मने पण आश्रव कहीए; पूर्वे उदयनावमां कर्म
परमाणुआ ठे तेने पण मिथ्यात्व कहीए; ते न्याये
मिथ्यात्व आश्रव कहीए (१). अत्रत आश्रव रूपि शा
न्याये कहीए? अत्रत ते अप्रत्याख्याननी चोकडीना
परमाणुआ रूपि ठे तेथी खावुं, लेवुं, देवुं व्यापार ए
रूपिनो ठे. ते न्याये रूपि कहीए (२). प्रमाद आश्रव
रूपि शा न्याये कहीए? प्रमाद ते मद्य, विषय, कषा
य, निज्ञ, विकथा ते सर्व कर्म प्रकृतिनो उदय ठे. ते
न्याये रूपि कहीए (३). कषाय आश्रव रूपि शा न्या
ये कहीए? चार कषाय अनंत पुज्जअथी निपन्या वर्ण
गंधादि सहित ठे ते न्याये रूपि कहीए (४). योग आ
श्रव रूपि शा न्याये कहीए? मन, वचनना योग चौ
फरशी, कायाना योग आठ फरशी ठे, ते न्याये यो

તે જીવ અને આશ્રવનાં ઘડનાલાં રોક્યાં તે સંવર, મ
રહટ્ટ તે નિર્જરા. જેટલું તલાવ ચાલી થયું તેટલું મોક્ષ
થયું કહેવાય, જ્ઞાનરત્ન નજીક થયું, જેમ ચલેચલું તે
નિર્જરા. મસ્તકનું ગુણપણું તે મોક્ષ. “તવસાવા જો
સજ્જાવા” ઇતિ વચનાત્. સુરસાણ તે નિર્જરા. ચઢ
નું નિર્મલપણું તે મોક્ષ; જો એમ ન ગણે તો કેવળીને
કેટલા કર્મનો બંધ? અને કેટલાનો મોક્ષ? જો ચાર
કર્મનો મોક્ષ કહેશે તો પણ ઘડેશ મોક્ષ ઠરશે; એ
પ્રકૃતિ આશ્રી પણ મોક્ષ થશે, એક પ્રકૃતિના ઉત્તર
પરમાણુઆ ચડા તે પણ થશે, તથા જે કર્મ ચપાવી
સિદ્ધ થાય છે તેને પણ અપેક્ષાએ મોક્ષ કહીએ, જે માટે
શ્રી નવતત્ત્વપ્રકરણ ગ્રંથમાં મોક્ષ તે સિદ્ધિને જ કહ્યા
છે; તથા શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના વીશમા અધ્યયન
માં મોક્ષના ચાર માર્ગ કહ્યા છે; ૧ જ્ઞાન, ૨ દર્શન, ૩
ચારિત્ર, ૪ તપ; તે જ્ઞાનના બે જોડ—૧ દ્રવ્યજ્ઞાન, ૨
જાવજ્ઞાન, દ્રવ્યજ્ઞાન તે જાણ અજાણ ઉપયોગવંત ત
થા પત્ર, લખેલું પુસ્તક તથા જાણગ શરીર, જીવ્ય
શરીર, તથા મિથ્યાત્વિનું જાણવું ગણવું તે દ્રવ્યજ્ઞાન
અને સમક્તિદૃષ્ટિનું જાણવું ગણવું જાણપણું તે જાવ
જ્ઞાન; એમ દર્શન ચારિત્ર ને તપ જાણવું, એ ચાર જો
દ મોક્ષના છે; તેમા મિથ્યાત્વિને દેશ થકી વ્યવહાર

ગાશ્રવને રૂપિ કહીએ (૫). પ્રાણાતિપાતાદિ પાંચ ચૌ
 ફરફી છે, પાંચ જ્ઞ્યંઙિ આઠ ફરફી છે, બે યોગ ચૌ
 ફરફી છે, એક યોગ આઠ ફરફી છે, ત્રીસોપગરણને
 સુચિકુસળ તે પ્રત્યક્ષ રૂપિ દેખાય છે. તે ન્યાયે વીશ
 આશ્રવને રૂપિ કહીએ. સંવરને અરૂપિ શા ન્યાયે ક
 હીએ? સંવર તે સમકિત, વ્રત, અપ્રમાદ, અકપાય, અ
 યોગીપણું તે જીવના નિજ ગુણ અરૂપિ છે; તે ન્યાયે
 સંવરને અરૂપિ કહીએ; સંવર રૂપિ શા ન્યાયે કહીએ?
 જે સંવરવાધી પુરૂષ તપસમાવ્યા, પુરૂષ તે રૂ
 પિ છે. તે ન્યાયે સંવરને રૂપિ કહીએ (૬). નિર્જ્જરાને
 અરૂપિ શા ન્યાયે કહીએ? જે કર્મ નિર્જ્જરણાં, આત્મા
 ઉજ્જ્વલ થયો તે અરૂપિ છે. તે ન્યાયે અરૂપિ કહીએ.
 નિર્જ્જરાને રૂપિ શા ન્યાયે કહીએ? જે નિર્જ્જ્યા પુરૂ
 શ તે રૂપિ છે. “સુદ્ધમાણં નિજ્જરાપોગલાપન્નત્તા” ઇ
 તિ વચનાત્ (૭). વંધને અરૂપિ શા ન્યાયે કહીએ?
 વાંધવાના તપાય તે અરૂપિ છે. તથા નિશ્ચય નયમાં
 તો જીવને અજીવ વાંધવાને સમર્થ નથી. જીવ, જી
 વના અણુન જાવથી જ વાંધ્યો છે; તે જાવ અરૂપિ છે,
 તે ન્યાયે વંધને અરૂપિ કહીએ. વંધને રૂપિ શા ન્યાયે
 કહીએ? જે કર્મની એકઠો વીશ પ્રકૃતિના ગુણાણુન
 પરમાણુમા વાંધ્યા છે તે પરમાણુમા રૂપિ છે તે ન્યાયે

નયે મોક્ષ ઢે, પણ નિશ્ચે નયે મોક્ષ નથી. સમકિ તદ્દષ્ટિને વ્યવહાર નિશ્ચે વેહુમાં મોક્ષ ઢે. એ પ્રકારે મોક્ષની ઝંજલાણ કહી. ઇતિ પાંચમો ઝંજલાણઘાર.

હવે ઠઠો કૂણઘાર કહે ઢે.

૧ જીવતે ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં જીવ, નવમાં જીવ. ઇચ્છની અપેક્ષાએ જીવ. સર્વ નિર્જ્ઞા. ૨ અ જીવતે ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં પાંચ આગલ્યા, નવમાં અજીવ. પુન્ય, પાપ. આશ્રવ ને વંધ. ૩ પુન્ય ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં પુજ્જ, નવમાં, પુન્ય, આશ્રવ, વંધ, અજીવ. ૪ પાપ ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં પુજ્જ, નવમાં અજીવ, પાપ, આશ્રવ ને વંધ. ૫ આશ્રવ ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં પુજ્જ, નવમાં અજીવ, પુન્ય. પાપ. આશ્રવ ને વંધ. ૬ સંવર ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં જીવનો નિજ ગુણ, નવમાં સંવર. ૭ નિર્જ્ઞા ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં જીવનો નિજ ગુણ. નવમાં નિર્જ્ઞા. ૮ વંધ ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં પુજ્જ પરિણામ. નવમાં પુન્ય, પાપ, આશ્રવ, વંધ ને અજીવ. ૯ મોક્ષ ઠમાં કૂણ ? નવમાં કૂણ ? ઠમાં જીવનો નિજ ગુણ. નવમાં મોક્ષ.

હવે નય આશ્રી કહે ઢે. પુન્ય, પાપ, આશ્રવ ને વંધ

बंधने रूपि कहिए (८). मोक्षने अरूपि शा न्याये क
हिए ? जीव कर्मधी मूकाणो, उज्वल धयो ते मोक्ष
ठे. उज्वल धवुं ते अरूपि ठे. तथा कर्मधी मूकाश्ने
तिष्ठातिग गया ते तिष्ठ ठे, जगवंत ठे, शाश्वता ठे.
तेने पण अपेक्षाए मोक्ष कहिए. ते तिष्ठ अरूपि ठे.
ते न्याये मोक्षने अरूपि कहिए (९).

ए उपचारिक नयमां तो नवतत्त्व रूपि पण ठे,
अने अरूपि पण ठे. वज्जी मुख्य नयमां तो चार रू
पि, चार अरूपि अने एक मिश्र ते शा न्याये ? श्री
जगवति सूत्रना वारमा शतकना पांचमा उद्देशामां
रूपि अरूपिना बोल कहा ठे. त्यां आठ कर्म, अठार
पापस्यानक, बे योग, तेजस कार्मण शरीर, सूक्ष्म
बंध ए त्रीश बोलमां पांच वर्ण, पांच रत्त, बे गंध,
चार स्पर्श ते-शीत १, उश्न २, स्निग्ध ३, लुह ४,
ए सोल बोल लाजे. घनोदधि १, घनवाय २, तनुवा
य ३, शरीर ४, वादर खंघ, ठ ज्ञयलेइया, एक का
ययोग ५ ए पांच बोलमां पांच वर्ण, पांच रत्त, बे
गंध, आठ स्पर्श ए बीस बोल लाजे. ए पिस्तालीश
बोल रूपिना ठे, अने अठारपापनुं विरमण, बार उ
पयोग, ठ जावलेइया, संज्ञा चार, बुद्धि चार, उग्रहा
दि चार, पांच उजाणादि, त्रण दृष्टि, एक धर्मास्ति,

વીજી અધર્માસ્તિ, ત્રીજી આકાશાસ્તિ, ચોથી જીવાસ્તિ, પાંચમી કાલાસ્તિ, એ સોલ બોલમાં વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ નહીં. એ અરુપિ છે.

હવે ગાથાએ ફરી કહે છે. “કમ્મઠ પાવવાણા, મણવય જોગાય કમ્મદેહાય ॥ એએચઠફાસા પત્તનં તણવાયં ઘણાદહી ॥૧॥ ઘરાજાઈ ચઠ્ઠદેહા, પુગ્ગલઠિ કાયદવતલેસાય ॥ તદ્દ કાય જોગ એસા, નાપદા અઠફાસા ય ॥૨॥ ધમ્માધમ્માગાસા, જીવા થક્ષણ વગણાએ ॥ વિરહ્ય દિઠિ પંચ, ગણા ઇવઝ્જ જાવને સાય ॥૩॥ ઝુગાહા સત્તા બુઝા, ચઠ્ઠ ચઠ્ઠ ઠપા સ હીઅ ॥ એ એ સઘે જણિયા, થરુવિણ તથા નાપદા ॥૪॥ એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ, બંધ એ ગ્રણા કર્મ છે. તે માટે રુપિ કહેવા. વર્તી આશ્રવના જેવું છે હ્ય્ય લેદયા, અપા યોગ, પાચ શરીર ઇત્યાદિ રુપિ છે; થ્યને છે જાવ લેદયા, એક મિચ્છાદટ્ટિ, ચાર સંજ્ઞા ઇત્યાદિ અરુપિ છે; તે માટે વેટ્ટુ રુપિ અરુપિ દેસાય છે, પણ આશ્રવ તે જીવને મેજાં કરવાનો સ્વનાવ છે; નિશ્ચયમાં હ્ય પદાર્થ છે; ઝાંદવા યોગ્ય છે; તે કર્મનો કર્તા છે; કર્મ પ્રણામ ને. તે માટે જીવનો નિજ ગુણ નથી, પરગુણ છે, તે માટે રુપિ જ કહેવા; વર્તી અદાર પાપનો હ્ય કર્તા છે. તે આશ્રવના તથા અરુપિ પદાર્થનો કદાચ

क्षय न धाय. क्षय तो रूपिनो ज थाय ठे. ते माटे आश्रव ते रूपि ज ठे. वली निश्चय नयमां तो मोहनीकर्मनी प्रकृतिना परमाणुआ वांध्या ठे, ते कर्मने ग्रहे; कर्मनो कर्ता ते आश्रव ठे; वली अठार पाप ते जीव ने जोग आवे; अठारनुं विरमण ते न आवे. श्री जगवति सूत्रना नवमा शतकमां तथा ते ज सूत्रना ते रमा शतकना ठा उद्देशामां “नो आयामणे अनेमणे रूवीमणे नो अरूवीमणे” एम जापा कही. वली श्री पत्रवणा सूत्रना अगीआरमा पदमां जापाना इव्य चौफरशी ठे. जापा मननी वर्गणा—श्री जगवति सूत्रना बारमा शतकना चौथा उद्देशामां कही, ते माटे निश्चे तो आश्रव पण रूपि ठे अने अठार पाप विरमणादि ते संवर ठे, ते अरूपि कहा ठे, पण संवर, निर्झरा, मोह एत्रण निश्चे जीवने शुद्ध करवानो स्वभाव ठे. ते माटे जीवना निज गुण ठे. तेथी अरूपि कहेवा. वली जीवज्य तो ठाम ठाम अरूपि कह्यो ठे अने अजीवना दश नेद अरूपि ठे. चार रूपि ठे. तेमां शुद्ध नयमां जीव, संवर, निर्झरा अने मोह ए चार अरूपि ठे. पुन्य, पाप, आश्रव अने बंध ए चार रूपि ठे अने अजीवरूपि अरूपि वेहु ठे. इति नव मो रूपि अरूपिघार समाप्तम्.

હવે દશમો જીવાજીવહાર કહે છે.

એક નયમાં એક તત્ત્વ જીવ, એક નયમાં એક જીવ ને આઠ અજીવ, એક નયમાં આઠ જીવ અને એક અજીવ, એક નયમાં ચાર જીવ, ને પાંચ અજીવ, એક નયમાં એક જીવ, એક અજીવ અને સાત જીવ. અજીવના પર્યાય તે કેમ ? જે નવપદાર્થનું જાણપણું તે તત્ત્વ છે, જીવને જીવ જાણે તે જાણપણું તે જીવ તત્ત્વ, અજીવ જાણે તે અજીવતત્ત્વ. પુન્યને પુન્ય જાણે તે પુન્યતત્ત્વ, પાપને પાપ જાણે તે પાપતત્ત્વ इत्यादि જાણપણું તે તત્ત્વ છે; પણ પુન્ય પાપ અજીવ તે તત્ત્વ નહીં; એ નયમાં તો નવ પદાર્થનું જાણપણું તે તત્ત્વ છે; જ્ઞાન છે તે જીવનો ગુણ છે, તે માટે નવ જીવ છે.

હવે એક જીવ, ને એક અજીવ તે કેમ ? જે માટે સાત પદાર્થના રૂપ તે પુરુષ છે અને અજીવ છે. તે ન્યાયે એક જીવ અને આઠ અજીવ થાય; પણ આઠ કાલમાં ઘાતે તે નષ્ટિક નહીં. હવે એક અજીવ ને આઠ જીવ તે કેમ ? સાત પદાર્થના જ્ઞાન તે જીવ છે; સાત જીવ પામે છે. શ્રી પદ્મવળા મૂર્ચના પાંચમા પદમાં “ નેરડયાણં શ્રાણાંતા પદ્મતા પદ્મતા ” इहां જ્ઞાન શ્રદ્ધાનવર્ણાદિ મર્ત્ય જીવ કહ્યા. શ્રી જગવતિ મૂર્ચના માનમા ઝનકના માતમા હંદશામાં જીવને જો

ગતકાલમાં લાને ૨; સાડે સપજવસિં તે પરમાણુ
 આ હીપ્રદેશિયા યાવત્ અનંતપ્રદેશિયા તથા ઘટ્ટ પટ્ટ
 પણાદિ આશ્રી; પુરુષત્તમાં ઘડિ, સમય, આવલિકા,
 પ્રમુખ કાલમાં લાને ૪. પુન્યમાં ત્રણ જાંગા અણ
 ઇં અપજવસિં તે સંસારમાં સર્વ જીવ આશ્રી. પુ
 ન્યના બાંધવ, વાલા, જોગવવાવાલા શાશ્વતા છે તે મા
 ટે. તથા પુન્યના સ્વંધ પણ શાશ્વતા છે ૧. અણાડે સ
 પજવસિં તે જીવિ જીવમાં પુન્યસ્વંધ ઉદય આશ્રી
 ૨. શ્રીજો જાંગો ઇન્ય છે ૩. સાડે સપજવસિં તે
 એક જીવને એક સ્વંધ આશ્રી. તથા એક સ્વંધને પુન્ય
 પણે રહેવા આશ્રી ૪. પાપ આશ્રવમાં ત્રણ જાંગા પુ
 ન્યની પેઠે. સંવરમાં ચાર જાંગા જાને. અણાડે અ
 પજવસિં તે સર્વ જીવ આશ્રી. સંવર્યા કરવાવાલા
 શાશ્વતા છે ૧. અણાડે સપજવસિં તે ઇન્દ્રિયસંવર સં
 સારી જીવમાં લાને, તે આશ્રી કાઠક જામે છે ૨.
 સાડે અપજવસિં તે સમહિતાદિ આશ્રી. સમકિત
 તે સંવર ઇન્દ્રિયાદિ નિશ્ચે સંવર, મિહમા પણ ગણીએ.
 વ્યવહાર સંવર આગ્નિત્રિનું પાસવું ન નથા પણ ચારિત્રા
 વરણી કર્મના કૃત્ય થયાં છે તે માટે અકર્યાયિ, અવે
 ર્દી, અલેહી, અજોર્ગી ઇન્દ્રિયાદિ ગુણ મિહમા છે તે આ
 શ્રી ૩. સાડે સપજવસિં તે સાધુપણ, આવકપણું.

ગ જીવ અજીવ વેહુ. અજીવને જોગ નહી. તે ન્યાયે કર્મને કાયા જીવ કહ્યા. શ્રી જગવતિ સૂત્રના વારમા શતકના પહેલા ઉદ્દેશામાં આઠ આત્મા કહ્યા. તો ૬ વ્ય આત્મા તો જીવ છે. તે સાતના જાવ જીવ કહ્યા. શ્રી જગવતિ સૂત્રના તેરમા શતકના સાતમા ઉદ્દેશામાં કાયાને આત્મા કહી, સચિત્ત પણ કહી, જીવ પણ કહ્યો. શ્રી જગવતિ સૂત્રના પચીશમા શતકના વીજા ઉદ્દેશામાં જીવના ચૌદ જોડ કહ્યા છે. તે કાયા એ કરીને કહ્યા છે. સાતમા વ્રતમાં “ સચ્ચિત્તાહારે ” સચિત્ત તો કાયા હોય, જો અજીવ કહો તો સચિત્ત કામ કોઈ ન રહ્યું. શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રમાં તથા ઠાણાંગ સૂત્રમાં વે રાશિ કહી, તો શું ફરક ત્રીજી મિશ્ર રાશિ છે? શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રના આઠમા અધ્યયનમાં “ દેહહુસ્કં મહાફલં ” તે અજીવને હઃસ્વ પણ ન હોય, અને હઃસ્વ દીધાથી પણ શું થાય? શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પહેલા અધ્યયનમાં વરં મે અપ્પાદંતો” તો અજીવને દમ્યાથી શું થાય? શ્રી જગવતિ સૂત્રના સત્તરમા શતકના વીજા ઉદ્દેશામાં જીવના ષત્રુ વોલ કહ્યા. તથા તે જ સૂત્રના વીશમા શતકના ત્રીજા ઉદ્દેશામાં એકશોને સોલ જીવાત્મા કહ્યા. તે લેખે કર્મને, કાયાને, જીવને પર્યાય કહીએ. પર્યાય અ

शाश्वता ते माटे. तथा श्री जगवति सूत्रना नवमा शतकना तेत्रीशमा उद्देशामां अठार पाप, चौद धर्म, चार बुद्धि, चार उग्रह, पांच उष्ण, चार गति, आठ कर्म, ठ लेश्या, त्रण दृष्टि, चार दर्शन, पांच ज्ञान, त्र ए अज्ञान, चार संज्ञा, पांच शरीर, त्रण योग, वे न पयोग अने चोवीश दंभक; ते न्याये आठ जीव कहिए. कायाने कर्मने जीवमां कहा, तो पुन्य, पाप, आश्रव, बंधने जीव कहेतां शो दोष? श्री गणंग सूत्रना बीजा गणामां कालने जीव अजीव बेहु कह्यो. वे उपर वसें ते माटे. गंगो, तढको वैमानादि, एने पण जीवना परिग्रहा माटे जीव कह्यो ठे, तो कर्म काया ए वे पदार्थ विना तो कोइ जग्याए न लाजे. ते विना जीव नही. जीव विना ए नही. तेथी सात जीवमां घालवा. ते माटे एक अजीव ने आठ जीव, पण मुख्य नयमां तो चार जीवने पांच अजीव ठे ते केम? पुन्य, पाप, आश्रव ने बंध ते जीवना पर गुण ठे. ते थी अजीव कहिए. संवर, निर्झरा ने मोक्ष ए त्रण जीवना निज गुण ठे ते माटे. श्री अनुयोगद्वार सूत्र मां कह्युं ठे के, "जीव गुण पमाणे तिविहे पत्रने तं जदा—१ नाणगुण पमाणे, २ दंसणगुण पमाणे, ३ चरित्त गुण पमाणे. तथा श्री उत्तराध्ययन सूत्रना अ

अथवा एक जीव, एक अजीव, त्रण जीवना नि
ज गुण, चार पर गुण, तथा एक जीव, एक अजीव,
त्रण जीवना पर्याय, चार अजीवना पर्याय.

हवे मुख्य नयमां उलखाण कहे ठे. जीवने
जीव कहिए, संवर कहिए, निर्झरा कहिए, मोक्ष क
हिए. अजीवने अजीव कहिए, पुन्य कहिए, पाप क
हिए, आश्रव कहिए, बंध कहिए. पुन्यने अजीव,
पुन्य, आश्रव ने बंध ए चार कहिए. पापने अजीव,
पाप, आश्रव ने बंध ए चार कहिए. आश्रवने अजी
व, पुन्य, पाप, आश्रव ने बंध ए पांच कहिए संवरने
जीव, संवर, निर्झरा ने मोक्ष ए चार कहिए. निर्झ
राने जीव, संवर, निर्झरा अने मोक्ष ए चार कहिए.
बंधने अजीव, पुन्य, पाप, आश्रव ने बंध ए पांच
कहिए; मोक्षने जीव, संवर, निर्झराने मोक्ष ए चार
कहिए. जीवने जीव शा न्याये कहिए? इत्यादि स
र्व उलखाण देखाडी देवी. ए मुख्य नयमां कह्युं ठे,
अने धीजी नयमां तो पाठवनी पेठे सर्व विचारी ले
ज्यो. इति दशमो जीवाजीवचार समाप्तम्.

हवे अगीआरमो शुजाशुजघार कहे ठे.

१ जीवज्ञ्य पोत निष्कलंक ठेते माटे शुजठे

ए शायते अने समकित विना निश्चे संवर पांच मां
 हिलो तो सम्यक्दृष्टिने होय ते. त्यां नेरमा सुखी तो
 देशसंवर ते अने चौदमे सर्व संवर ते. जे माटे चौद
 मानुं नाम जाल केहेतां पर्वतनी पठे श्रमोत्त ते सर्व
 संवरनो ईश्वर तु. ते माटे पुरे संवर ते अने मिळमां
 संवर नही. जे माटे श्री नगवति मंत्रना पंढरा शत
 कना बीजा उद्देशामां "ॐ ह जाविए विनाणे परबि
 एवि तडुजय जविए" कहुं. चारित्र संयम तप ते ए
 नेवे ज कह्या ते न्याये. तथा ज्ञानने पण अपजवसि
 ए कहुं. चारित्रनी स्थिति पूर्वोडनी कही. तेना प
 र्येव पण न कहा. श्री नगवति मंत्रना बीजा शतक
 ना पंढरा उद्देशामां ग्रंथने अधिकारे तथा चारित्र
 आत्माश्री. श्री नगवति मंत्रना चारमा शतकना द
 शमा उद्देशामा ज्ञान आत्माना धर्णा अनंतगुणा क
 ह्या. ते माटे व्यवहारसंवर क्रिया रूप ते कोड नही
 अने निश्चेसंवर समकितादि पांच ते. जे निवृत्तिजाव
 मिळमां सर्व होय प्रवर्तनजाव एके न होय. यद्यपि
 मिळमा समपण तु तथापि सामायिक चारित्र नही.
 कर्म विना कोन रोके. चारित्रना गुणता रोके नही.
 जे समकित रहे पण समकित संवर न रुहाए कर्म
 मर्यादने अज्ञाव अपेक्षा गणान पण निर्झरा ते

वना बीजा शतकना दशमा नुदेशामा धर्मास्तिकाया
 दि पंचास्तिकाय नित्य शाश्वति कही. ते माटे शाश्व
 तो ते जीव. अशाश्वतो ते जीव नही. एम कहे ते ए
 क नयना माननाग ठे ते बीजा नयने उजापे ठे. ते
 माटे मिश्र्यादृष्टि कहीए. जे माटे श्री. नृनगध्ययन
 सूत्रना ठत्रीशमा अध्ययनमा धर्म, अधर्म, आकाश
 ए अण अनादिया, अपर्यवसिया, शाश्वता नित्य कहा
 तथा जीव, पुनत अने काय ए अणना उच्य शाश्व
 ता अने पर्याय अशाश्वता. जे माटे श्री. जगवति सू
 त्रना नयमा शतकना तेत्रीशमा नुदेशामा नयने ज
 मार्जिने कहुं के "नामए जेण जमात्री, अनामए जो
 ए जमात्री, नामए जीव जमात्री, अनामए जीव
 जमात्री; एम चार बोत ठगव्या ठे. ते जेणे जीवइ
 व्य नित्य ठे, पर्याय अनित्य ठे. उहा पर्यायने जीव
 कहा जणाय ठे. ते माटे "अनामए जीव" कहा. ते
 न्याये जे जेना उच्य, गुण पर्याय तेना ज रहीए. ते
 न्याये जीवने नित्य अनित्य 'ए' कहीए एम अजी
 वना नाग ते नित्य पुनवना नाग नित्य अनेव २.
 पुन्य एव जीव अश्व' एव ना अश्व' अनित्य, म
 मवय नित्य २. नाग अश्व' एव नाग एव पुन्यनी
 पेठे सर्वे जीव अश्व' नित्य 'ए' नाग अश्व' एव

नि पदस्यो गुणगुणाहार समाप्तम्.

हवे मौल्यमा समवतारवार कहे ठे.

ज्ञान पदार्थमा कोण कोण समावे १ मवे अने
नानन ज्ञानना ज्ञान पदार्थमा समवतरे, तथा धार
उपयाग, चार बुद्धि, चार नृपहादि, पान नृगणादि
ज्ञानना गुणमा समवतरे, चोत्रादि अतिशय, पात्रीश
प्रकारना वाणा तफडोने आन गुण ज्ञानना पाचडी
न त्रेशाउ नेद चारशे २३ ज्ञानना चार नेद, चौथे
गुणगुणा, चारवाडा २५५, चार मानि पान ताति, ६
हाय पयाव अययान मरुम शार प्रम म्याया
७५५ २ न ताता १ यमा पयावधा त म समवे
न ३ अत १५५ ५५५ अरम अरकाडा हाय अने
पुनने त पान १ ३ ५५५ ५५५ अ ३ त नृपन पात
ले नृपकायाया हाय समवे ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
समा २ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
त ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
को ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५
५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५ ५५५

गगरी, भस्मे, व्रत, नियम, पञ्चस्क्राण, पांच चारि
त्र, व निर्यथ इत्यादि संवत्सरां समवतरे ६, वार जेदे
तप, वाणु पडिमा, एकाणु विनय, पांच मझाय, ये
ध्यान, नव प्रकार्णो प्रमुखनो गणयो, तप, जप, भू
त्र वाचरा, यमेकथा कहवो। इत्यादि निजोगमा सम
वतरे ७ एकडा अटनानांश प्रकृतिना स्थिति, अनं
ता कर्मवगेणा ८ चरमा समवतरे ९ ज्ञानादि मोक्ष
मार्ग कर्मना कृप हाय न मोक्षमा समवतरे १०,

इव इहा दान न कोणमा समाव १ एक दान
पुण्यमा समवतरे ११ पापमा समवतरे आठ दान
पुण्य पाप वट्ठमां समवतरे सविन पाणा, जीवमां
मिश्रपाणा। सविन अविन वट्ठमां सविनपोनी जी
व मिश्र चय तम वण अशर वण बोसडां। ताव
जीवातेन। न वयमां एक हाट म्याहा मनाणु नाख
कृतकेंदि ज वमं यमेवमं माग्मा यामवक आ
श्रवमा मिश्रवमं आश्रवमा १२ वम वन मेव
मि वट्ठमा १३ निवम १४ वम १५ पापमापने
माग्मा १६ व १७ १८ वट्ठमा १९ वम पा
व पापमा २० वम २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३०
मा ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५०
५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

३; जावथी अरूपि ४; गुण कर्मथी मूकार्थी ५.

ए तो मुख्य नयमां कह्युं; अने उपचारिक नय
मां पुन्य; पाप; आश्रव; बंध ए चार जीवना प्रणाम
गणे तो इव्यथी अनंत १, क्षेत्रथी सर्व लोकमां २; कास
थी अनादि अनंत तथा अनादिसांत ३, जावथी अरूपि
४, गुणथी तेमजए. तथा पुन्य पापनो बंध प्रणाम आंत
रे पण गर्णीयेतो बहुलनार्थी जाणवो; तथा एकैकप्रकृति
नो बंध कासथी अनादि अनंत, अनादि सांत, सादि सां
त ए जांगो लाने. वज्रो संवर, निर्जग, मोक्षना इव्य अ
नंता १, क्षेत्रथी सर्व लोक २, कासथी संख्याता का
ल सुधी बीजा परिणामे न प्रणमे तेइलो काल ३,
जावथी शुद्धाशुद्ध वर्णादि सहित ४, गुण प्रदण; ग
ले, मले; विभ्यगड जाय ५. तथा मिढने मांरु गणी
ए तो इव्यथी अनंता १, क्षेत्रथी विस्तीर्णाश जाव
जो जन प्रमाणे; जांके मस्वके मिढमिता ३, न उ
पर एक जो जनना चोरीशमा जागमा मिढने। अव
गाहना ४, फावथी अनादि अनंत २ जावथी अ
रूपि ४, गुण केवन्तानादि ५. एक मिढ आथी उ
व्यथी एक २ क्षेत्रथी अस्मत्प्रदशावस्था, चण
शे तेतीश धनुष चराश आगुन प्रमाणे अवगाहना ३,
फावथी सादि अनंत ३ जावथी गुणथी तेम ज

४: ५. पुन्य पापादि सात पदार्थवासा जीवने गणीए तो पुन्य ऊयादि सातना ऊय अनंत १; क्षेत्रयी स र्व लोक २; कालयी अनादि अनंत, कालयी पुन्य; पाप; आश्रव; बंधना परमाणुआ सादि सांत ठे ३; जावयी अरूपि ४; गुण जाणपणुं ५. एक जीव आ श्री ऊय १, क्षेत्रयी असंख्यप्रदेश; उत्कृष्ट पापनो बंध अनादिना सर्व लोक २; कालयी पुन्य; पाप; आश्रव, बंध, निर्जैरानो अनादि अनंत अनादि सांत, एक प्रकृति आश्री सादि सांत; ने संवर; निर्जैरा मोक्ष एम ज; वली सिद्धमां घाले तो अनादि अनंत जावयी अरूपि, गुण चेतना इत्यादि अनेक नय ठे. इति वीशमो ऊय, क्षेत्र, काल, जाव, गुणधार समाप्तम्.

हवे एकवीशमो उत्पाद व्यय, ध्रुवधार
कहे ठे.

उत्पाद ते नव पदार्थ नवा उपजे नही. ठता वि. एते पण नही. ध्रुव शाश्वता ठे, पण परिणाम वीश. प्रणमे ते आश्री कहे ठे. जीवनो उत्पाद ते नवी गत्यादिकने विषे उपजे, नवा गुणगणे चढवुं, नवा जावनुं आदरवुं १. व्यय ते आगली गत्यादिकनुं ठांडवुं २. ध्रुव ते ते ज स्थानके रहेवुं ३. तथा जीव ऊय ते

હી ૨. પુન્ય તે પ્રકૃતિ છે, અપ્રકૃતિ નહીં. જ્ઞાવપુન્ય તે જ્ઞાવપ્રકૃતિ છે. ક્ષયપુન્ય તે ક્ષયપ્રકૃતિ છે. પુન્ય ની બેતાલીશ પ્રકૃતિ છે ૩. એમ પાપ તે પ્રકૃતિ છે, અપ્રકૃતિ નહીં. પાપની વ્યાપ્તિ પ્રકૃતિ છે ૪. આશ્રવ તે પ્રકૃતિ છે, અપ્રકૃતિ નહીં. આશ્રવની સત્તાવન પ્રકૃતિ છે તે કેટલું ? પાંચ મિષ્ટ્યાત્વ, ચાર અવત, પચીશ કયાપ, પંદર જોગ, એમ સર્વે થઈ ૫૭ પ્રકૃતિ થઈ ૫. સંવર તે અપ્રકૃતિ છે, પ્રકૃતિ નહીં, પણ સત્તાવન પ્રકૃતિને સંવરી છે ૬. નિર્જાગ તે અપ્રકૃતિ છે, પ્રકૃતિ નહીં પણ તે એકઠો ચાવીશ પ્રકૃતિ નિર્જાગ છે ૭. ચંપ તે પ્રકૃતિ છે અપ્રકૃતિ નહીં. એકઠો વીશ પ્રકૃતિને ચંચે છે ૮. મોક્ષ ને અપ્રકૃતિ છે, પ્રકૃતિ નહીં; પણ ૧૪૮ પ્રકૃતિથી વૃટ્તું ૯. ઇતિ મત્તરમો પ્રકૃતિ અપ્રકૃતિનાર સમાપ્તમ.

હવે અદ્વારમો જાવનાર કહે છે.

જીવકલ્પ તે પ્રણામિક જાવમા છે. જીવના ગુણ પર્યાય તે સ્વદય ૧, સ્વપદામ ૨, ક્ષયક ૩, કયાપ દામ, પ્રણામિક ૪ જાવમા છે. ગ્યાં સ્વદામ ગુણ સ્વદ કયાપ, સ્વદયા, મિષ્ટ્યાઆદિ, તે સ્વદયનાવમા છે. ક્ષયક ગુણ ને સ્વપદામાદિક ત્રણ જાવમા છે. ગ્યાં સ્વપદામ

शाश्वतो ऽ, धर्म, अधर्म, आकाश, कालनो उत्पाद ते
 जीव पुद्गलने आपणो वड्य करवो १, व्यय ते पारके
 वडा पडवुं २, जेम जीव पुद्गल स्थिर रहे, ते धर्मास्ति
 नो व्यय. चाले ते अधर्मास्तिनो व्यय. धर्मनो उत्पा
 द इत्यादि ध्रुव ते चार शाश्वता ऽ ने पुद्गलनो उत्पाद
 र नवा म्बधनुं धनुं, व्यय ते विखरवु, ध्रुव ते शाश्व
 ता २, पुन्यनो उत्पाद ते नवा गुण प्रणामनुं उपज
 हुं, नवा प्रमाणुं पुन्यपणो उपजवुं, व्यय ते विगुण
 तावथी पडवुं, तथा पुन्यनुं स्वपावनु, ध्रुव ते पुन्यप
 णो रहेवुं, तथा घणा जीवोनो अपेक्षाण, घणा पुद्गल
 री अपेक्षाण शाश्वते ऽ ३ एम पापनो उत्पाद ते म
 गुण प्रणामनुं उपजवुं तथा परमाणु पुद्गल पापपणो
 णिमाववु, व्यय ते विगुण तावनु आदरवु पाप प्र
 णणुं आदरवु, ध्रुव ते शाश्वता ४, शाश्वतना उत्पाद
 र नवा परमाणुआ, मिश्रान्वादिपणो प्रणमावा ते
 ॥ योग व्यापार प्रतीत्या ते व्यय, तथा मविव मि
 श्रान्वादि स्वपावना तथा अगुण तावनेत्या ध्रुव ते
 शाश्वतो ५, मवनेनो उत्पाद ते ममस्तिनो नवति
 ताव आदर्या व्यय ते अदममा प्रमाणो आका
 ली केहेव ध्रुव ते शाश्वता ६, अदममा इत्यादि

સમકિત, ઉપશમ ચારિત્ર તે ઉપશમિક જાંઘવું, સાં
 જલવું, પાંચ ઇંદ્રિ, ત્રણ વીર્ય, પાંચ લઘ્વિ ઇત્યાદિ ક્ષ
 યોપશમિક જાવમાં છે. જન્યપણું અજન્યપણું એ અ
 નાદિ પ્રણામિકજાવમાં છે. સિદ્ધપણું સાદિપ્રણામિક
 જાવમાં છે. રહ્યાં કોઈ પૂઠે છે કે, અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ
 એ ઉદયજાવમાં પણ કહ્યા અને ક્ષયોપશમિકજાવ
 માં પણ કહ્યા? તેનો ઉત્તર—જે અજાણપણા રૂપ અ
 જ્ઞાન, તે જ્ઞાનાવરણી કર્મનો ઉદય છે તેને ઉદયે જી
 વને કોઈ વસ્તુની સ્વર પડતી નથી, અને જે વિપરી
 ત જાણવા રૂપ અજ્ઞાન છે, તે જ્ઞાનાવરણી કર્મનો ક્ષ
 યોપશમ છે. કર્મ તૂટવાથી જાણપણું આવ્યું છે. એમ
 મિથ્યાત્વમોહનીનો ઉદય પણ મિથ્યાત્વ સહિત છે.
 તે અશુદ્ધપણા માટે અજ્ઞાન કહ્યું છે, પણ જ્ઞાન જીવ
 નું લક્ષણ છે. એમ મિથ્યાત્વમોહનીનો ઉદય તે તો
 ઉદયજાવમાં છે અને જે વિપરીત સદ્દેશ રૂપ વિપ
 રીત મિથ્યાત્વ તે તો મોહની પતલી આવી છે. તે સ
 દ્દેશવું તે જીવનો ગુણ છે. તે મિથ્યાદૃષ્ટિ કહીએ. તે ક્ષ
 યોપશમજાવમાં છે. એટલે જીવ તે પાંચ જાવમાં ઠર્યો;
 પણ મુખ્ય નયમાં જીવજન્ય પ્રણામિકજાવમાં છે ૧.

અજીવમાં ધર્માધર્મા, આકાશ, કાલ એ ચાર
 અનાદિ પ્રણામિક જાવમાં છે, અને પુજ્ય પોતે તો પુ

निर्झरानो उत्पाद ते तप करवो; व्यय ते पारवो; तथा नवानुं वांधवुं; तथा मुक्ति जवुं. ध्रुव तेम ज ७; वंधनो उत्पाद ते शुजाशुज योगादि सेवे परमाणुआ ग्रही कर्मपणे प्रणमावे. व्यय ते कर्म वांध्यानुं निर्झरवुं तथा वूटवुं. ध्रुव ते शाश्वतो ८. मोक्षनो उत्पाद ते कर्मनो क्षय, व्यय ते कर्म तथा ज्ञानादि नांसे. ध्रुव ते शाश्वतो. सिद्धना पर्यायनी अपेक्षाए उत्पाद व्यय ठे. आपणा पर्यायनी उत्पाद व्यय नथी. एम सघ जे जे नवा जाव उपजे, ते उत्पाद. आगळ्या त जे ते व्यय, एमना एम रहे ते ध्रुव. तथा बीजी नय मां ज्ञाननो उत्पाद ते ज्ञान, व्यय ते अज्ञान, ध्रुव ते आपणे जावे शाश्वतो इत्यादि ९. इति एकवीशमो उत्पाद; व्यय; ध्रुवघार समाप्तम्.

हवे बावीशमो तलाव दृष्टान्तघार कहे ठे.

जीव रूप तलाव ठे १, अजीवरूप पाणी २, आश्रव रूप घडनालां ३, तेमां सारुं पाणी भावे ते पुन्य ४, खराव पाणी भावे ते पाप ५, ते पाणी अने तलाव एकमेक होयं ते वंव ६, भावतां घडनाला रो कपां ते संवर ७, भरहृदिके आगळुं पाणी कोटे ते निर्झरा ८, सर्व तलाव खाली घाय ते मोक्ष ९. ए दृष्टान्त कह्युं.

જલપણા આશ્રી અનાદિપ્રણામિક જ્ઞાવમાં છે. વળી
 એની અવસ્થા પ્રમાણપણું इत्यादि सर्व सादिपणा
 ક જ્ઞાવમાં છે. તથા પુરુષના અનંતપ્રવેશિયા સ્વં
 મંપણે પ્રણમ્યા તે ઉદય જ્ઞાવમાં છે. વળી ઉપચારે
 રી ઉપશમાવ્યા પુરુષ ક્ષય કલ્યા, પુરુષ ક્ષયોપ
 માવ્યા इत्यादि તે ન્યાયે ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ૧
 યકજ્ઞાવમાં પણ છે ૨.

પુન્ય તે જીવ ઉદય, અજીવ ઉદય નિપન્યા.
 યજ્ઞાવમાં ને સાદિ પ્રણામિકજ્ઞાવમાં ૩. એમ પ
 પણા જીવ ઉદય, અજીવ ઉદય નિપન્યા ઉદયને
 દિ પ્રણામિકજ્ઞાવમાં છે ૪. આશ્રયમાં પણ એમ જ
 સંવર તે ઉપશમિક, ક્ષાયક, ક્ષયોપશમજ્ઞાવમાં છે
 ણામિકજ્ઞાવ તો સયલે ફેલાઈ રહ્યો છે. તે માટે
 પણ લાજે ૬. નિર્જીરા તે એમ જ ગ્રણ જ્ઞાવમાં. ૬
 શમજ્ઞાવમાં નિર્જીરા નહી. કર્મ ઠાંક્યાં પડ્યાં છે
 માટે ૭. વંધ તે પુન્યની પેઠે ૮. મોહ તે સંવરની
 છે ૯. વળી એક અપેક્ષાત્ ક્ષાયકજ્ઞાવમાં જ છે.
 તો પાંચ જ્ઞાવમાં નવ પદાર્થ કલ્યા. હવે નવ પદાર્થ
 પાંચ જ્ઞાવ ૯ જ રીતે કહે છે. જીવમાં પાંચ જાવ,
 જીવ, પુન્ય, પાપ, આશ્રયને ચંચ. ૯ પાંચમાં છે
 ૩. મંવરમા ચાર જાવ. નિર્જીરામાં ગ્રણ ગ્રણે

હેવે જાવહારની મેલવણી કહે છે. જેમ કોઈ પુરુષનું ચિંતામણિ રત્ન તલાવમાં પ્રમાદને વશ પડ્યું હોય, તે ઘડનાલાં રોક્યાં વિના પાણી કાઢે તો તલાવ ખાલી ન થાય અને રત્ન હાથ ન આવે; તેમ કેવલજ્ઞાન અને કેવલદર્શન રૂપ રત્ન જીવ રૂપ તલાવને વિષે છે, તે કર્મ રૂપ પાણીથી ઢાંકેલું પડ્યું છે. તે મિથ્યાત્વાદિ આશ્રવ રોક્યા વિના અકામનિર્જ્ઞા, બાલ તપસ્યાદિકે કર્મની નિર્જરા કરે. કર્મ રૂપ પાણી કાઢે પણ જીવ રૂપ તલાવ ખાલી ન થાય. જેમ કોઈ ચતુર પુરુષને પહેલેથી ઘડનાલાં રોકીને પઢીથી અરહદાદિકે કરીને પાણી કાઢીને તલાવ ખાલી પાય અને ચિંતામણિરત્ન પોતાને હાથ આવે; તેમ જીવ રૂપ તલાવને વિષ સમકિતાદિકે આશ્રવ રૂપ ઘડનાલાં રોકીને પઢીથી તપસ્યાદિકે કરી કર્મ રૂપ પાણી કાઢે તો તેથી કેવલજ્ઞાન અને કેવલદર્શન રૂપી ચિંતામણિ રત્ન હાથમાં આવે, અને મુક્તિ હોય છે. इति चावीशमो तलाव दृष्टान्तद्वार समाप्तम्.

હેવે તૈવાશમો નવપદાર્થમાં જેગા જૂદાનો દાર કહે છે.

વ્યવહાર નયમાં નવ પદાર્થ જેગા છે અને નિષ્ણે

एक. इति अद्वारमो नावधार समाप्तम्.

हवे उगणीशमो द्रव्यगुण पर्यायधार कहे ठे.

जीवनो द्रव्य ते जीव असंख्यात प्रवेशी ठे. गुण ते ज्ञान दर्शननो. तदूर अनादिया गुण. चारित्र तपस्यादि गुण. कयायादि अशुद्ध गुण. वीर्यने उपयोग तद्गुण पर्यायना वे जेद-एक द्रव्यपर्याय, बीजो गुणपर्याय. द्रव्यपर्याय ते नरकादिक. गुणपर्याय ते मति श्रुतादिक. ए जीवना द्रव्यपर्याय कहा.

अजीवना द्रव्य तो पांच धर्मादिक. गुण जड लक्षण, पर्याय ते पलटवा रूप परमाणुमादिक. धर्मास्तिनो द्रव्य ते धर्मद्रव्य, गुण चलण, पर्याय अनंता, जीवने अनंता पुनर्जने चजाववानी शक्ति, ते माटे अनंता पर्याय, एम अर्धधर्मनो द्रव्य तो एक अनंतख्यातप्रदेशी. गुण स्थिर, पर्याय अनंता. जीव पुनर्जने स्थिर राखवानी शक्ति. आकाशनो द्रव्य तो एक अनंतप्रदेशी. गुण विनाश. पर्याय अनंता. द्रव्यने जग्या आपवाना शक्ति. काजिनो द्रव्य तो एक समय, गुण वर्तना रूप. पर्याय अनंता जीवने पुनर्ज उपर वनें. नवी नवी अवस्था के ठे. ते माटे एक समयना अनंता पर्याय. पुनर्जनो द्रव्य ते पुनर्ज परमाणु यावत

अनंतप्रदेशी. गुण ग्रहण लक्षण. पर्याय ते एक. गुण ते कालो. यावत् अनंतगुण कालो. एम यावत् लूखोर.

पुन्यनो इव्य ते पुन्य शुनकृत रूप. गुण ते जीवने सुखदाता. पर्याय अनंता. चारित्रमोहनीना वि कारथी उपन्या संक्लिष्ट विगुष्ठ स्थानक तथा अनंता परमाणुआना वर्णादिक तथा अनंता जीवोपे डे एम पापनो इव्य ते पाप. गुण जीवने दुःखदाता, पर्याय अनंता वर्णादिक. आश्रवनो इव्य ते आश्रव मिथ्यात्वादिक. गुण नवां कर्म ग्रहवानो. जीवने डे लो करवानो. तथा उज्वल पण करे. पर्याय अनंता कर्म आया. जेद्रयाना, योगना कषायना प्रणाम, मिथ्यात्वनो इव्य ते मिथ्यात्व. गुण विपरीत महहणा पर्याय अनंता. मिथ्यात्वमोहनीना पर्याय. इत्यादि सवना कहेवा.

संवरनो इव्य ते संवर समकितादिक. गुण क रोकवानो, पर्याय अनंता कर्मवर्गणादि ते, समकि तनो इव्य ते समकित, गुण महहणा, पर्याय अनंत वस्तु ते सहहे, इत्यादि सर्वना कहेवा. निर्ज्जरानो इव्य ते निर्जरा, गुण कर्म तोडवानो, पर्याय अनंता कर्म इव्यवर्गणा वृटते. बंधनो इव्य ते बंध. गुण ते जीवने बाधवानो पर्याय अनंता. कर्म इव्य वर्गण

કરણીથી પુન્ય નિપજે. શુન કર્મ પણ આવેઢે. વાંધે
 પણ ઢે; આગલ્યાં નિર્જરે પણ ઢે એમ પુન્ય; પાપ; આ
 શ્રવ; વંધ ને નિર્જરા નિપજે. સમકિતાદિ સંવરની
 કરણી નિવૃત્તિનાવથી આવતાં કર્મ રોકે ઢે. એકસં
 વર નિપજે ઢે. તથા અપેક્ષાએ પુન્ય; પાપ; આશ્રવ; વં
 ધની નિર્જરા કરે. જે માટે શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના
 ઇગણત્રીશમા અધ્યયનમાં કોહ વિજણાં સ્વંતિ જ
 ણાયઃ; કોહ વેયણિજ્ઞં કર્મં ન વંધઃ; પુઠં વંધં ચ નિ
 જ્જોરે. ઇતિ વચનાત. એનો પરમાર્થ જે ક્રોધ જીત્યો;
 ત્યાં સંવરથી રોક્યા અને ક્રુમા કરતાં શુન મનાદિ
 યોગ પ્રવર્ત્યા. ઓર જીવ! ત્હારાં મંચ્યાં કર્મ ઢે; તો
 તું સમજાવે સ્વમ, ઇત્યાદિ યોગ વર્ત્યા. તેથી આગલ્યા
 કર્મની નિર્જરા હોય અને નવાં શુન ખાલ્યાં; વાંધ્યાં
 પુન્ય પણ નિપજે. જે માટે શ્રી સંધારાપયનામાં આશ્ર
 વ; સંવર; નિર્જરા એ ત્રણ જોગા હોય તે તીર્થ કહીએ.
 તે માટે સંધારાદિ કરતાં જે યોગ રોકે; તેથી સ્વાવાદિ
 કર્મનાં કર્મ પણ રોકે. નવાં શુનકર્મ આવે, પણ તેથી
 દેવગતિ તથા તીર્થકગદિ પ્રકૃતિનાં વંધ પણ હાંપ ઢે.
 આગલાં અશુનકર્મ સ્વપાંચ. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના
 ઇગણત્રીશમા અધ્યયનમાં નત્ત પચ્ચસ્કાણેણં, અણેગા
 યં નવ સહસ્માઠં નિરુજ્ઞઃ. ઇતિ વચનાત. જે માટે સં

2

3

4

5

જેમ કલા. પ્રશસ્ત ૧, અપ્રશસ્ત ૨ તે કેમ? જુદાં
 તે. કરાવથી જાતું પાય; પણ અંતરમાં કરાવ તે અ
 શુન જ છે. શુનગોમની અપેક્ષા રાગ તે શુન જાણે
 છે. જેમ પોતે તો જાણે છે, પણ જાણીકારની સાંગતે જા
 હકાર જેવો પ્રતિજ્ઞામે છે. તથા જોટી કરાવ વૃદ્ધી
 ખતે જ્ઞાની કરાવ રહી, તે માટે શુન લેવાય. જેમ
 જ્ઞાનગોમની અપેક્ષા નિત શુનગોમના અને નિત
 થી કાપુત શુન, પણ વસ્તુમાં જાનારથી થાળ મેડવા
 અશુન જ છે. તે જાણે સમાજનો રાગ વૃદ્ધિથી ધર્મનો
 રાગ આજ્ઞા, તે જુવેની અપેક્ષા સુત્ર પ્રતિજ્ઞામે છે;
 પણ પોતે અશુન છે. જુદાં વૃદ્ધિથી મુક્તિ જશે. જેમ
 મીતમસ્વામાન રીત પ્રજા કરી જ્ઞાન લેવાથી રાગ
 દાસ; અને દાસો ના કેવલ જ્ઞાન લેવું. તેમ જુદાં
 કરાવથી વ્યવસ્થાત આશિષ અટકવું, માત્ર મુળના
 ને મુક્તિની રાત્રી કે જુદાં અર્થ પણ મુક્તિ ન લાભે;
 અને જુદાં વૃદ્ધિથી મુક્તિ મળે. તે જાણે કરાવ જુદાં
 લેવા છે. કરાવ વૃદ્ધિ તથા જાણ પણ શુન રહે, જેથી
 કરાવ શુન જાણે જ તેમ જુદાં જાણે નો થી વૃદ્ધિ જાણ
 તે પણ કરાવ કરે જ ના જાણ અર્થે જાણે, આ
 જુદાં જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે
 જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે જાણે

ક દેશ્વાય છે. વલી વીતરાગને તો જ્યાં કારણ કાર્ય
એ વેહુ શુદ્ધ હોય તે ધર્મ. ઉપાદેય પદાર્થ આદરવા યો
ગ્ય છે. જ્યાં કારણ કાર્ય વેહુ અશુદ્ધ હોય તે અધર્મ,
હેય પદાર્થ, જ્યાં કાર્ય શુદ્ધ, કારણ અશુદ્ધ ત્યાં અલ્પ
પુન્ય. જ્યાં કારણ શુદ્ધ, કાર્ય અશુદ્ધ ત્યાં અલ્પ પાપ;
પરંતુ એ સર્વે જ્ઞેય પદાર્થ છે.

હવે નવ પદાર્થ ઉપર ત્રણ વોલ કહે છે. પ્રથમ
તો એક નયમાં નવ પદાર્થ જ્ઞેય છે. સૂત્રમાં ઠામ ઠામ
કહ્યું છે કે, જે શ્રાવક, શ્રાવિકા નવ પદાર્થના જાણ
છે, તે આત્રી. પઠી કોઈ હેય જાણીને ઠાંહે છે, કોઈ
ઉપાદેય જાણીને આદરે છે. એ નયમાં તો આગલ જ
તાં વે ઠર્યા, પણ इहां ત્રણ વાત કરી દેશ્વાહે છે. જી
વને અજીવ જાણવા યોગ્ય છે. તેમાં કેઈ જીવ અજી
વ આદરવા, ને કેઈ ઠાંહવા; પરંતુ સમુચ્ચયમાં જ્ઞેય પ
દાર્થ છે. પુન્ય પણ જાણવા યોગ્ય છે. તથા કોઈ નય
માં પુન્ય ઠાંહવા યોગ્ય પણ છે. જે માટે પુન્ય ઠાંહવા
ધી મુક્તિ જશે. પુન્ય લીવાધી મુક્તિ ન જાય. કોઈ
એમ કહે કે, પુન્ય તે ધર્મ. ધર્મ તે પુન્ય એક જ છે. એ
વાત એકાંત ન મંજે. જે માટે પુન્ય ને કર્મ છે. ધર્મ તે
નો કર્મ છે. પુન્ય તે પુણ્ય છે. ધર્મ તેનો પુણ્ય છે.
તથા પુન્ય તે વંધ છે. ધર્મ તે મોક્ષ છે. તથા પુન્ય ને

શ્વે તો સર્વ કપાય ક્ષય જવાથી વીતરાગીપણું પાય; પરંતુ કપાય થકાં વીતરાગીપણું ન આવે. તે માટે કપાય, સર્વ અગુરુ છે. જગવંતની આજ્ઞામાં નહી. જે માટે દશમા ગુણગણા સુધી સૂત્ર વિપરીત ચાલતા કહ્યા છે. તે ન્યાયે આજ્ઞા નહી પણ વ્યવહારે કપાય માં ગુણ આશ્રવ જણાય છે. તે ગુણ આશ્રવથી નિર્જ્ઞા રાને પુન્ય, હોય છે. શ્રી ચત્તરાધ્યયન સૂત્રના મુગણત્રી શમા અધ્યયનમાં વંદણાયાણં નિયાગોયં કમ્મં સ્થવે ૬, ઉચ્ચાગોયં નિચંધ ૬. ઇતિ વચનાન્. એ વંદણાથી નિર્જ્ઞા રાને પુન્યબંધ વેદુ કહ્યા છે; અને નિર્જ્ઞા વંધ કેમ હોય, ? તે જેમ ચડસાદિકે કૂવાનું પાણી કાઢતાં તે પાણી પાવું પડે છે, તેમ નિર્જ્ઞા કરતાં ઠેકે ગુણગણે નિયમા સાત કર્મ બંધાય છે, પરંતુ વાંધે થોડાં થીને તોડે ઘણાં. તથા તોડવાનો કામી છે, વાંધવાનો કામી નહી તેથી સમયે સમયે ઝગ્ગલ થતો જાય છે. જેમ કોઈને માથે હજાર રૂપિયાનું દેવું હોય, તેને કમાતાં વ્યાપાર કરતાં સમયે સમયે માથે વ્યાજ ચડે છે. કો ૬ સમયે કમાય પણ છે, પણ ઘણું કમાય છે તેથી દેવું ઠરું થતું જાય છે. ધન વધતું જાય છે. એમ સાધુ પ્રમુખે પૂર્વ કર્મ રૂપી દેવું મંચ્યું છે તેને પ્રતાપે સમયે સમયે સાત ખાત કર્મ વાંધવા રૂપ વ્યાજ ચડે છે, ૫

(૧૭૧)

જૈનતત્ત્વશોધક ગ્રંથ.

ચાર ગતિમાં ફેરવે. ધર્મ તે ચાર ગતિ મટાડે. પુન્ય તે ઠાંડવા યોગ્ય છે. ધર્મ તે આદરવા યોગ્ય છે. તે માટે ધર્મ પુન્ય એક નહીં અને જાવ પુન્ય તે પુન્યની કરણી ને ધર્મ એક જ છે. કોઈ નયમાં પુન્ય આદરવા યોગ્ય પણ છે. જે માટે ધર્મની અને પુન્યની કરણી એક છે. શ્રી જગવતિ સૂત્રના ચોથા શતકના દશમા ઉદ્દેશ માં શ્રૌષ્ઠમિશ્રિત જોજનને દૃષ્ટાંતે. શ્વદાર પાપથી નિવર્ત્ત્યાધી કલ્પાણકારી કર્મ વાંધે. તથા શ્રી ઠાણાં ગ સૂત્રના દશમા ઠાણામાં દશ પ્રકારે કલ્પાણકારી કર્મ કરે. શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રના આઠમા અધ્યયનમાં વીંશ પ્રકારે જિનનામ પ્રકૃતિ વાંધે. તે ન્યાયે જાવપુન્યની કરણી નિર્વચ્ય છે. તે આદરવા યોગ્ય છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના એકવીંશમા અધ્યયનમાં હ્રિદિંદ્રિયેષુ નય પુત્રપાર્વ. તથા તે જ સૂત્રના દશમા અધ્યયનમાં સંસરઃસુહાસુહેર્હિં કમ્મેર્હિં. વેદુ કર્મ જમા દનારાં છે.

હ્યાં કોઈ અવિવેક શિરોમણિ એમ કહે કે, પુન્ય એકાંત ઠાંડવા યોગ્ય છે. પુન્ય તે ચોરી, ઘોડા સરખું, પુન્ય તે સોનાની બેડી સમાન છે. એમ કહે તે વિપરીત વાત છે. જે માટે વ્યવહાર નયમાં પુન્ય ઠાંડવા યોગ્ય નથી, પણ આદરવા યોગ્ય છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન

દિ ઇપાવેય કહીએ. હેય તે ઝું ? જે કાર્ય કરવાની જ
 ગયંતની આજ્ઞા નહિ, સાધુ પણ નિષેધે છે. કોઈ પૂછે
 કે, આ કામ કરવાથી મને ઝું ફલ થશે ? ત્યારે સા
 ધુ કહે કે, તમને પાપ થશે. હિંસા, મૃશા, અદન, ક્રો
 ધ, માન, કયાય, રાગ, હ્રેષ, વિકત્રા, નિહા, પ્રમાદ,
 અવર્મ, મિશ્ચાન્વ, કુપાશ્ર સેવા, આશ્રવ શર્યાદિ હેય
 કહીએ. તે ઝાંઢવા યોગ્ય છે. ક્ષેય તે ઝું ? જે કાર્ય ક
 રતાં સાધુ આજ્ઞા ન આપે, તેમ નિષેધે પણ નહી, પુ
 ન્ય પાપ વતાવે નહી, ગુણ દોષ દેખાડે નહી, મોષમ
 વાત રાગે, મૌન માધે, જે કામ કરવાથી કોઈ જીવ
 ને ગુણ દોષ અને કોઈને અવગુણ દોષ તે—પરચ, શ
 શુકાર, મિશ્ચાન્વિના દાન, વૈતરગર્ગનાં આગલ નાટ
 ક, જ્ઞાતિ, સ્તાંત્ર, સાધારણ ગૃહસ્થિના દાન, મ્યામિ
 વાસ્તવ્ય, પ્રનાયના, દત્તાત્તી, ગૃહસ્થનો વિનય, સા
 ધુ નિમિત્તે ગૃહસ્થિ સ્ત્રે વેગ, કાયાના, યોગ પ્રવર્તા
 વે, ઘનાદિ ધારાં. જીવ ઝાંઢાવવા, મિશ્રનાશ, મિશ્ર
 પાણી, શીઘ્ર વિગર શમવા માટે મરણ; સુરશન દો
 ઠની પેટે અમન્ય, મૃગાદિ બચાવવા માટે, અશુદ્ધ દા
 ન સાધુને દેવું, ગૃહસ્થિના યોગ વ્યાપાર, વૈયાવધ, પૂ
 જવું, અન્નવડું, શ્યાદિ દોષ તે જાણવા યોગ્ય છે.

હવે ઉદ્ધત્તા વાનામાં ગૃહસ્થિ પૂછે કે, આમાં ધ

વિનાંધર નહીં. તેમ સંસાર રૂપ સમુદ્ધમાં તેરમા ગુણગાણા સુધી તો પુન્ય રૂપ નાવા આદરવા યોગ્ય છે. કોઈ જાણે પુન્ય તો ઠાંડવા યોગ્ય છે. અંત સમયે પુન્ય ઠોડું પડશે, તો હું અત્યારથી જ ઠોડી દેજું! એમ જાણીને પુન્ય રૂપ નાવા ઠાંડશે તો પાપ રૂપ પાણીમાં ડૂબી જશે. તે સંસાર સમુદ્ધ તરૂં પઠી ચૌદમા ગુણગાણા ને ઘેલ્લે સમયે પુન્ય ઠાંડવા યોગ્ય, તે ઠાંડવાથી મુક્તિ જશે. તે આ દૃષ્ટાંતે—જેમ કોઈ પુરુષ ધૂધરી ધાલીને ગ્રામાંતરે ચાલ્યો. રસ્તામાં ધૂધરી ધાલો જાય ને કાંકરા દૂર નાંખતો જાય. એમ કરતાં ધૂધરી ધાલને પૂરી કરી, કાંકરા નાંખીને પૂરા કહ્યા, તે દૃષ્ટાંતે જીવ પણ શુનાશુન કર્મ સહિત છે. ત્યાં પાપનાં તો પશ્ચરૂપ કરતો કરતો પાપ રૂપ કાંકરા નાંખી દે અને પુન્ય રૂપ ધૂધરી ધાલને પૂરી કરે, પણ નાંખે નહીં. વેદુ પરા થવાથી કર્મ રહિત થાય, અને જો ધૂધરી નાંખી દે તો જૂઝૂકથી મરી જાય, તે ન્યાયે પુન્ય ઠાંડવા યોગ્ય નહીં.

વજી મેડી ચઢતાં પગથિયાં આદરવા યોગ્ય છે. અને ઝંચે ચઢ્યા પઠી ઠાંડવાં. વંચે ઠાંડે તો હેઠો પડે. તેમ મુક્તિમંદિરે પસતાં પુન્ય રૂપ પગથિયાં આદરે અને નાંદમા ગણગાણાને ઠેડે ઠોડી દેવાં. તથા

રાજાને પર્યદા વોટી છે, તે મહેલમાં પેત
 રહે; પણ તાથે ન આવે, તેમ પુન્ય તહજે
 પાપ તે મેલ સમાન છે, અને પુન્ય રૂપ
 તાવૂથી ધોવાથી આત્મા ઝગ્ગલ ઘડો. ઠ
 ઠી તાવૂ પાણી સરસાં પુન્યને નીચોવીને
 ઘડો. વલી જ્યાં પાપ રૂપ ચોરનો નય, ત્યાં
 વલાવો તાથે લેવો અને નય મધ્યા પઠી
 મ નહી. તેમ પાપ મધ્યાં પુન્યનું કામ
 ટે પુન્ય આદરવા યોગ્ય છે, તથા ઠાંઠવા યોગ્ય
 વલી કોઈ કહે કે, પુન્યની ઘાંઠા ન કર
 પણ એકાંત ન મલે. જે પુન્યની કરણી
 ની ઘાંઠા કરવી કહી છે. તથા તુપાત્રને
 જીવે ધન્યકામન, નોરકકામન. ધર્મ પુન્ય
 ધની ઘાંઠા કરતો દેવલોકમાં જાય, પર
 પરમાણુદ્યા જ્યપુન્યની ઘાંઠા ન કરવી. પુ
 જે શક્તિ નંદનિ મલજ્યો જ્યાંદિ ઘાંઠા ન
 તે તો મરગીરણ છે. ધર્મ નિવજાવતાં ધાન
 રજે છે. પણ એમ જાણે કે ધાન પાવનથી
 ના, તો હ પાંજાં હ તેમજ

कांत पाप होय तो ते पाप कोणे कराव्युं ? जो साधु गृहस्थिने घेर न आवत तो आवक पाप क्यांथी कर ते ? मोटे एटलुं पाप साधुए कराव्युं. तमारी श्रद्धा लेखे तो साधुनुं बीजुं करण जाग्युं, भने आहार अ सुजतो थयो, ते मोटे एकांत पाप नही. एम पडिक मणामां उठतां वेसतां, स्वामिवात्सल्य करतां प्रज्ञा वना दलाली प्रमुख कर्तव्य पण सर्व साधुनी आज्ञा विना करे ठे तो तेमां जो एकांत पाप होय तो तमे निषेधता केम नथी ? जगवंते सूत्रमां पापने ठेकाणे ठेकाणे निषेध्युं ठे, “संबुद्धमाणेन नरेमश्मं पावान् अप्पाण निवट्टएङ्का” इति वचनान्. ते लेखे पाप नही. वली श्री सूर्यगडांग सूत्रना पांचमा अध्ययनमां प्रश्न १ ले नरकनां दुःख देखाड्यां, श्री उत्तराध्ययन सूत्र ना जंगणीशमा अध्ययनमां त्यां मद्य मांस जक्रणा दि हिंसादि कर्तव्य संजारे, पण स्वामिवात्सल्य दा न जीवरक्षादि संजारे नही, तेथी पाप नही. इहां केटलाएक एम कहे के, तमे आज्ञा बहार धर्म कहो ठो तेने एम कहेवुं के, तमे आज्ञानो परमार्थ जाणता नथी ने रूढ मत ताणो ठो, आज्ञाना ने जेद ठे, १ आदेश आज्ञा अने १ उपेदश आज्ञा, त्यां आदेश आज्ञा तो साधुने आपे ठे पण गृहस्थिने प्रवृत्तिना

નીપજે તેથી રક્ષા કરે છે. તે ન્યાયે સમુચ્ચયમાં પુન્ય ફોય પદાર્થ છે ૩. પાપ તે એકાંત અગુજ્જયોગ હેય ૫ વાર્થ છે ૪. આશ્રવના બે જોદ-૧ ગુજ્જ આશ્રવ, ૨ અગુજ્જ આશ્રવ. ત્યાં મિધ્યાત્વાદિ અગુજ્જ આશ્રવ તે એકાંત હેય પદાર્થ ઠાંઢવા યોગ્ય છે, અને ગુજ્જયોગાદિ ગુજ્જ આશ્રવ તે પુન્યની પેઠે ફોય પદાર્થ જાણવા યોગ્ય છે, વ્યવહાર નયમાં આદરવા યોગ્ય છે. નિશ્ચયમાં ઠાંઢવા યોગ્ય છે. જે માટે શ્રી ઊત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઝુગણત્રીશમા અધ્યયનમાં પચસ્કાણેણં આસવદારાઈં નિરુંજઈં. જેટલી જેટલી વસ્તુ પચસ્કી તે તે સર્વ આશ્રવ છે. એમ છાવું, પીવું, ઝઠવું, બેસવું, સૂવું, બોલવું એ સર્વ આશ્રવ નિશ્ચેમાં ઠાંઢવા યોગ્ય છે. કોઈ ધર્મનાં પચસ્કાણા નથી.

इहां कोइ कदे के, साधु तप करे, मौन राखे, जिनकडिपपणुं थादरे, संजोग त्याग करे, धर्मकथा न करे, शिष्यादिनो त्याग करे, ए तो धर्मनां ज पचस्काण देखाय ठे. तेमो उत्तर-संवर धर्मनां पचस्काण तो कोइ ठेकाणे चाळयां नथी; पण ए कर्तेव्यमां जेटलो योग व्यापार ठे, ते ह्येय पदार्थ ज्ञाणीने त्यागे ठे. वली साधुपणुं लेतां जेटलां काम त्याग्यां, ते मर्य सावद्य ठे. साधु न करे न मर्य सावद्य काम ठे,

चाले, ते धर्मने ग्रहीने हाले चाले. यत्नाए पूंजे परठ
 वे ते पाप, तो शुं पाप गृहस्थिने ज लागु पडे ठे ?
 अने साधुने ठोडी दे ठे ? अने साधुयी शुं ते पाप म
 रे ठे ? तथा मिश्रज्ञाया आश्री कोइ एम कहे ठे के,
 मिश्रज्ञाया ठे ते एकांत पाप ज ठे. तेने जगवंते आ
 राधक विराधक केम कह्नी ? तथा कोइ तो शिका
 रीने मृग वत्तावे, ते पृठतां उतावले मजवा वे घडि
 नी एक घडि वत्तावे. कोइए दया निमित्ते एम कह्युं के
 ते मृगने गयां तो एक पक्षोर वखत धयो ठे. एम ते
 शिकारीने कहे. कोइए साधुने धृत आपतां अर्थ शे
 रनुं शेर कह्युं, कोइए पाशेर कह्युं, तो ते बेहुने एकां
 त पाप होय के केम ? उत्तर—ते लेखे तो प्रणामथी
 फेर पडे ठे. वली कोइ मिश्रज्ञाया, कोइने आराधक
 कोइने विराधक; तेने एम कहेयुं के, एम तो अमे प
 ष कह्नीए ठीए. जे ज्ञेय पदार्थ कोइ तरे, कोइ मूखे,
 पण क्यां वे वानां होय ठे ? त्यां कोइ कहे के, ए तो
 बोलवा आश्री साच जूठ कह्नी ठे पण बोलवार्थी ए
 क वानुं होय; पण वे नही. जो परने उगवा कहे तो
 विराधनी, नहि तो आराधनी. जे माटे श्री पन्नवणा
 सूत्रना अगीआरमा जाया पद्ममां साधु चार ज्ञाया
 बोलतो थको आराधिक कह्यो ठे. जे माटे प्रवचननी

પેઠે અશુભ હોય. શુભ તે વ્યવહારે. ઇપાદેય નિશ્ચે હોય ઇ. મોક્ષ તે આદરવા યોગ્ય ઠે કર્મ મૂકાવે તે મોક્ષ. મૂકાયા પછી મોક્ષ નહીં. તે કર્મ વિના કોને મૂકે?

હવે એક નયે નવ પદાર્થ ઇલખાવે ઠે. એક વ્યવહાર નયમાં જીવ ૧, અજીવ ૨, પુન્ય ૩, પુન્ય આશ્રવ ૪, પુન્ય બંધ ૫, એ પાંચ જ્ઞેય પદાર્થ ઠે. તેમાં જ્ઞેય પદાર્થ પણ ઠે, ઇપાદેય પણ ઠે, પાપ ૧, પાપ આશ્રવ ૨, પાપ બંધ ૩ એ ત્રણ જ્ઞેય એટલે ઠાંઠવા યોગ્ય ઠે. સંવર ૧, નિર્જરા ૨, મોક્ષ ૩ એ ત્રણ આદરવા યોગ્ય ઠે. હવે નિશ્ચે નયમાં જીવ અજીવ જાણવા યોગ્ય, પુન્ય, પાપ, આશ્રવ ને બંધ એ ચાર ઠાંઠવા યોગ્ય ઠે. સંવર, નિર્જરા ને મોક્ષ એ ત્રણ આદરવા યોગ્ય ઠે. તથા એક અપેક્ષા સંવર જ આદરવા યોગ્ય ઠે. તથા એક નયે સિદ્ધિપણું મોક્ષ જ આદરવા યોગ્ય ઠે. ચલી વિશુદ્ધિ નયમાં જીવના ગુણ કેવલજ્ઞાનાદિ તે જ આદરવા યોગ્ય ઠે, નિશ્ચેમાં એક જીવ જ ઠે. ધીજો કોઈ નહીં, તેમાં પુન્ય, પાપ, આશ્રવ ને બંધ એ ચાર એક ઠે, અનાત્મા રૂપિ અજીવ જ્ઞેય અનાદ્વા કર્મ અનિત્ય પ્રકૃતિ હૃદય, નિત્ય અશુદ્ધ જીવને મેલો કરવાનો સ્વભાવ ઠે. તે માટે અજીવના પ્રાયક હીએ. સંવર નિર્જરા ને મોક્ષ એ ત્રણ એક ઠે, આત્મા

सूत्रना वीजा शतकना पांचमा उद्देशामां तथा ग
 णांग सूत्रना त्रीजा गणामां साधुनी सेवा करवाथी
 दश बोलनी प्राप्ति आय. तेमां पहेलुं तो सूत्र सांज
 लवाथी, वीजे बोले समकित भावे प्रतित रूप. त्रीजे
 बोले विज्ञान आवे, ए नवतत्वना जाणपणा रूप तो
 जुनुने! श्रद्धा पहेली आवी अने नवतत्व तो पढी
 शीखे ठे. वली असोज्ञा केवली श्री जगवति सूत्रना
 नवमा शतकना तेत्रीशमा उद्देशामां कथंचित् प्रका
 रे जीवाजीयादिक जाण्या. पाखंभि, सारंजी, सपरि
 ग्रह जाण्याथी, साधुनी प्रतीत आव्याथी समकित
 आवे. तेने समकित आव्युं. नवतत्व क्यारे शीख्या
 हता? वली आज समकित पामीने आज साधुपणुं
 लीधुं ते ठ महिनामां प्रतिक्रमण शीखे ने पढीथी न
 वतत्व शीखे, स्यारे एम गणे तो समकित विना तमे
 जेगा आहार पाणी केम करो ठो? तमारी श्रद्धा प्र
 माणे साधुपणुं केम रहेशे? वली अर्जुनमाली, अश्र
 मुक्तो कुमार, गजसुकुमाज प्रमुख जे दिवसे समज्या,
 ते ज दिवसे संयम लीधो. ते नवतत्व क्यारे शी
 ख्या? वली नवपदार्थना जणवाथी समकित भावे
 तो नवतत्व तो अन्यमति घणाय जणे ठे! ते सर्वने
 समकित केम गणो नही? वली समकित ते सोना

અને જાણે કરી સદહે તો અજાણતાને પણ સમક્ષિત
 હોય. ઇત્યાદિ નવ પદાર્થનું જ્ઞાન તે સાધુને, શ્રાવકને
 સમ્યક્દૃષ્ટિને અવશ્યમેવ જણાવું. એમ સમક્ષિતની
 શુદ્ધતા હોય. સમક્ષિતની સદ્દેશામાં પણ વારંવાર
 નવતત્ત્વનો પરિચય કરવો કહ્યો છે. એ નવતત્ત્વના જા
 ય અનેક સૂત્રના અનુમારે કહ્યા છે. એક નવનાં પદ
 કહ્યાં છે. સર્વ નવ માનવી. એક નવ માને તે મિથ્યા
 દૃષ્ટિ કહીએ. જે સર્વ નવ માને તે સમક્ષિત. શ્રી ૩૩
 નુયોગનાર સૂત્રમાં તે સર્વ નવ વિદ્યુહં, જં ચરણ ગુણ
 ઠીંછ માટ્ટુ. ચક્ષુ જગચંતનો મત સ્પાદાદ છે. તે સર્વ
 નવમાં છે. એક નવ મંચે તે હુનંય કહીએ. ચક્ષુ શ્રી
 આચારાંગ સૂત્રમાં સમિચિતિ મથમાણમ્, એ દાસ
 મિયાવા, અમમિયાવા, સમિયાદોહ ઉચંશાએ. જે પો
 તે માત્રી કર્ગને માને છે, તે ચાત માત્રી, તથા અણ
 માત્રી પોતાને દેયે. એવાં જ રીતે મિહાંત ચાચનાથે
 ઠી છે, પણ તે ચાતનો કદાચદ નહીં, ધાપણાં શ્યા
 પના પર ઉગ્રાપના કરના નહીં. ગગ હેર રક્ષિત મ
 હે છે, તો તેની વિચારણા કરી. ચક્ષુ ચાત માત્રી. બહ
 ને પ્રાણમે. તથા કોહ માત્રી. જૂઠી ચાત છે અને યાવ
 તે દેયે ચેટી છે તેની ધર્મો નાળ દેર ચળો કદાચ
 હોયે ધાપણો મત શ્યાવ ચાચ. અને ન માને, કે

वलीने जलावे नही, घणी ताण करे, ते साची तथा
जूठी वात पण वेहु जूठी पड्ने प्रणमे. ते माटे आप
णी वस्तु करवी नही, वस्तु तो केवलीनी ठे. केवल
हानीना घरनी वस्तुनी आपणे खेंच करवी नही
केवलीने जलावी देवी. इहां कोश करे के, म्हारे तो
शंका नथी. हुं तो सूत्रना न्याये प्ररुपुं तुं, हुं केवलीने
केम जलावुं ? ए ठकायना जीव केवलीने केम न
जावता नथी ? तेने एम कहेवुं के, ठकायना जीवतो
सर्व जैनमति माने ठे. तेमां तो शंका नही; पण ए
क आचार्य एवी रीते माने धने बीजा आचार्य बी
जी रीते माने. ते वातने घणी खेंचवी नही. घणी
खेंचवाधी अवगुणनुं कारण घाय ठे. पासडाना छप
धाने दृष्टांते ते दुःख पामे. वली केवलीने जलाववा
धी शो दोष लागे ? एकांत खेंचे तेने अजिनिवेपिक
मिच्छात्वंना धणी कहीए, धने आगलो पृष्ठ तेने ए
म कहेवुं के, ए वस्तु धनने तो एम जाने ठे.
पठ। बीतगग देव बंने ते प्रमाणे ठे. एम
रान्ता उदाग्र पण न होय, गंग न्हर न बंधे,
ने जगवंतना आग बर होय. ते लागण माटे धने
एकनी नय जलावे. ते आगवना न्याय जाणीने न
खी ठे; पण धनने ए वस्तुने उध खेंचताण नदी.

(१७५)

जीनतत्वशोधकग्रंथ.

વીજા પંક્તિ તો સિદ્ધાંતના અનુસારે વીજી નય ઘટાયે
તે માનવાના જાય છે. એ સર્વ નય સ્થાપનારૂપ માંડી
નથી. કેહ તરેહ તરેહથી સાંજલી તેમ લાલી છે. પં
ક્તિ પુરુષ હોય તે મ્હારા ઉપર અનુમ્મહ કરી શુદ્ધ
રજો. અમોરે તો તમેવસજં નિસ્સંકિયં જં જિણેદિં.
એ શ્રદ્ધા છે. હાં એટલા મતની નય લાલી છે પણ
તત્ત્વ તો કેવલી ગમ્ય છે. હિતિ નવ પદાર્થ ઉપર ચો
વીશ હાર સમાપ્ત.

इति श्री जैनतत्त्वशोधक
ग्रंथ समाप्तम्.

अथ श्री जिनवाणी स्तवन वंद.

(वंद श्रीजंगी.)

जय जय जिनराया, सूत्र सुणाया, धर्म बता
या, हितकारी ॥ गणधरजी जीखी, संघि सुमेखी, न
य रत्त कैली, विस्तारी ॥ रचे छद्दश अंगं, जंग तरं
गं, ध्रुव अजंगं, अति नारी ॥ घन घन प्रभु वाणी,
सब सुखदाणी, नविजन प्राणी, उर धारी ॥१॥ ए
टेक. यहां नहिं तीर्थकर, केवलि गणधर, अवधि मु
निवर, मनज्ञानी ॥ जंघा विद्याचारी, पुरवधारी, आ
हारक सारी, महा ध्यानी ॥ नहि गगण गमणी, प
द अनुत्तरणी, वैक्रिय करणी, परिहारी ॥ध०॥२॥ दे
वद्विखमासण, तारण नवियण, उद्यम लेखण, जि
ण कीनो ॥ इणहि ज आवारे, पंचम आवारे, धर्म ज
धारे, जिनजीनो ॥ आखंवन न्होटो, सूत्रको न्होटो,
रंच न खोटो, हितकारी ॥ध०॥३॥ शुद्ध सम्यक् तरु
वर, अति दृढ परवर, वाणी सुधाकर, जलधारा ॥
या दया वधारण, हिंसा वारण, शिवतुख कारण, न
व प्यारी ॥ ए बुद्धि बडावे, नर्म कडावे, पाप बुडावे,
सूत्रचारी ॥ध०॥४॥ जे चिंता उवाटण, मोहनी दाट
ण, त्रिशय्य काटण, कानरणी ॥ अरि कंद कुदाजी,
बंधण पाजी, सुरतर माली, नुन जगणी ॥ नवोदधि

के मांइ, जाज कदाइ, बेग जाइ, नर नारी ॥४०
 ॥५॥ संशय विपर्याय, अने अध्यवसाय, तिहुमण
 मांय, होय नही ॥ त्रिदोष रहितं, त्रिगुण सहितं, त्रि
 पदी रीतं, जेद सही ॥ शुद्ध न्याय आराधी, शिष्य
 धु साधी, कर्म उपाधि, जिण वारी ॥४०॥६॥ या वि
 राधन करके, यहांसँ मरके, उपग्या नरके, दुःख पा
 या ॥ यति गर्भमें लटक्या, योगति जटक्या, जगत्में अ
 टक्या, नप जारी ॥४०॥७॥ जिण हितकर जाणी,
 श्री जिनवाणी, सो नवि प्राणी, सुख पाया ॥ सम
 कित्त गुरु करणे, मित्रपा हरणे, जयजल तरणे, शि
 व पाया ॥ तिलोत्कस्मि जाची, शारदा साची, मन
 तन राची, जयकारी ॥४०॥८॥ कसल-दोहा, जिन
 वाणी जयकार हे, अनुरव रसको सार ॥ नप प्रमाण
 विचारजो, पदपात परिहार ॥९॥ शम दम उपशम
 नावहुं, जे सांय नर नार ॥ तिलोत्कस्मि तिणने सदा,
 प्रणमे वारंवार ॥१०॥ इति जिनवाणी स्तवन अंत.

अगाधधी आश्रय आपी आ ग्रंथने उत्तेज
न आपनार सद्गृहस्थोनां मुवारक नाम.

नकल. मुंवइवंदर—(५६)

१५ मारवाडी शेठ बाजारामजी ठगनमलजी.

१५ मारवाडी शेठ खुवचंदजी मुलतानमलजी.

५ शेठ ठजुलाल मखनलाल. आग्रावाला.

१ शा. पालु जारमल.

औरंगाबाद—(३७)

२१ शेठ रतनचंद उत्तमचंद.

११ शेठ धरमचंदजी मुनीम.

सीकंदराबाद—(७)

१ शा. चतुरभुज मोनजी.

जेनपर—(१०)

१० रा. ग मेता जगवानजी नरजेराम.

પુસ્તક મંગાવનાર સાહેબોને પ્રગત્યની સૂચના.

સર્વે જૈન યંધુઓને વિનંતી પૂર્વક સ્વર આપવામાં આવે છે કે અમારા તરફથી નીચે લેખેલાં પુસ્તકો રોકડી કિંમતથી અગર વેલ્યુપેપરથી વેચાતાં મલશે. કિંમત શિયાય ટપાલ સર્વ જુદું સમજવું.

શ્રી જૈનતત્વશોધકપ્રથમ મહામુનિ શ્રી વ્રીકમદાસજી વ. આ. વા. સ્વામી વિરચિત. ૧-૦-૦

ચાર્ણી ધોકડા, જેમાં આ ધધતે વે ધોકડાનો વધારો કરવામાં આવ્યો છે. સૂરતવાલા. ૧-૦-૦
જૈનપ્રતશિક્ષાપત્રિ. ૦-૨-૬

આ શિયાય શા. કચરામાં ગોપાલદાસ તરફથી છપાઈલાં આપના ધર્મનાં તમામ પુસ્તકો તથા પત્રસંગ પર્વે ઉપર લખ્યા ના છાપેલા કાગલો અમારે ત્યાંથી મલશે. માટે જે સાહેબોને મંગાવવાની મરજી હોય તેઓ નીચેના શિરનામે લખી મંગાવી લેવાં.

શા ત્રિભોવનદાસ રાનાધદાસ.

શા. મલીચંદ ગુલામીદાસ મારફત.

આકાશોટનાકુવાનીપોલ, અમદાવાદ.

જાહેરસ્વર,

સર્વ જૈનપ્રતિ મારાઓને સ્વર આપવામાં આવે છે કે અમારા તરફથી નીચે લેખેલાં પુસ્તકો રોકડી કિંમતે મલી શકશે.

સામાયિકપ્રત-૯ નામના પુસ્તકની ઘણીજ નકલો સ્વીકૃત છે તેમજ અગ્રેની સમા તરફથી સૂચવત હોવાથી તેની કિંમત માં ઘટાડો કરી ફક્ત ૧ આનો લેવાનો ઠરાવ કર્યો છે. પ્રતિક્રમ જાન્યુ-કે જેની ધોડીજ નકલો વાકી રહી છે કિંમત ૨૦-૪-૦ શ્રી જૈનતત્વશોધક પ્રથમ મહામુનિ શ્રી વ્રીકમદાસજી સ્વામી વિરચિત. કે જેની ધોડીજ નકલો વાકી રહી છે. જેથી માલકોષ મંગાવી લેવા ચૂકવું નહીં

શા. છોટાલાલ મોતાચંદ ઠે મુતારવાડો.

શા છોટાલાલ મોતાચંદ ઠે કડાકોટડી.

૫૦ સંખાત.